

Riksdagens protokoll

2009/10:123

Fredagen den 21 maj

Kl. 09.00 – 14.15



Protokoll
2009/10:123

1 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2009/10:218 till näringsutskottet

2 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Socialutskottets betänkanden 2009/10:SoU19, SoU23 och SoU18
Utbildningsutskottets betänkanden 2009/10:UbU18 och UbU19

3 § Anmälan om inkomna protokollsutdrag från utskott

Andre vice talmannen anmälde att utdrag ur följande protokoll i ärenden om subsidiaritetsprövning av EU-förslag inkommit:

prot. 2009/10:31 från torsdagen den 20 maj från miljö- och jordbruksutskottet och

prot. 2009/10:34 från torsdagen den 20 maj från justitieutskottet.

4 § Att möta globala utmaningar – om samstämmighet för utveckling

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2009/10:UU14

Att möta globala utmaningar – om samstämmighet för utveckling (skr. 2009/10:129).

*Att möta globala
utmaningar – om
samstämmighet för
utveckling*

Anf. 1 AMEER SACHET (s):

Fru talman! Jag vill börja med att välkomna bistandsminister Gunilla Carlsson till debatten!

I dag behandlar vi betänkande UU14 *Att möta globala utmaningar – om samstämmighet för utveckling*. Inledningsvis vill jag säga att vi socialdemokrater givetvis står bakom alla de gemensamma reservationerna

tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna, men jag vill yrka bifall till reservationerna 3 och 5.

Politik för global utveckling är ett viktigt område inom utrikespolitiken. Att både driva och försvara de grundläggande principerna om mänskliga rättigheter i världen, att bekämpa fattigdom och korruption och att uppnå samtliga millenniemål är också en del av detta arbete. Men trots att FN:s millenniemål ska vara uppfyllda 2015 saknas fokus på dessa i regeringens skrivelse. Det borde inte vara så; politik handlar om att vilja och driva saker.

I millenniemålsdeklarationen slås fast att global utveckling förutsätter en helhetssyn, det vill säga sammanhållna insatser för fattigdomsbekämpning, fred och säkerhet, tillväxt, hälsa och utbildning. Även miljö, klimat, mänskliga rättigheter och demokrati är delar av en helhetssyn. Det övergripande målet för politiken är att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling. Det Sverige säger i ett sammanhang måste stämma med svenskt agerande i ett annat.

Utöver näringslivets roll, vilken regeringen betonar, vill vi rödgröna lyfta fram även andra aktörers viktiga roll i såväl givar- som mottagarland. För en hållbar utveckling och fattigdomsbekämpning är det särskilt viktigt med demokrati och demokratisering som ger utrymme för civila och fackliga organisationer samt ger dem möjligheter att påverka den politiska utvecklingen och samhällets resursfördelning.

Regeringens nedskärningar av enskilda svenska organisationers informationsverksamhet motverkar målet att öka allmänhetens kännedom om och engagemang för den globala utvecklingen. Vi vill skapa en samordningsfunktion i Regeringskansliet som ska svara för att regeringens agerande samfällt strävar mot målet om en hållbar och rättvis global utveckling.

Jag kan konstatera att regeringen fortsätter att ligga på en mycket hög nivå när det gäller avräkningar från biståndet. I budgeten för 2010 gör regeringen avräkningar från biståndsramen som uppgår till hela 14 procent av ramen. Dessa avräkningar berörs inte i PGU-skrivelsen.

Det är viktigt att det bistånd vi ska kanalisera på annat sätt än just till fattigdomsbekämpning redovisas tydligt. Vi motsätter oss inte att man gör avräkningar i enlighet med det internationella regelverket, men vi måste ställa oss en viktig fråga: Hur långt ska regeringen få gå i avräkningen av internationellt bistånd?

Vi vill därför att regeringen redovisar hur avräkningarna bidrar till målsättningen för fattigdomsbekämpning och utveckling. Om regeringen får fortsätta med avräkningarna riskerar själva huvudmålet för biståndet, fattigdomsbekämpning och utveckling, att marginaliseras.

Den internationella handelns regler och avtal måste kombineras med konventioner som skyddar människor och miljö. Skyddet av människor handlar om att vi inte accepterar slavliknande arbetsförhållanden, hälsofarliga arbeten, barnarbete och avsaknad av fackliga rättigheter. Skyddet av miljö handlar om att luft, vatten, jordar och skogar inte får förorenas eller förstöras.

Vi måste se hur vi på bästa sätt kan bistå de krafter runt om i världen som på olika sätt arbetar just för mänskliga rättigheter och demokrati. Ett viktigt område som regeringen inte har redovisat i PGU-skrivelsen är de mänskliga rättigheterna för arbetskraften och arbetstagarna. Regeringen

har uppenbarligen glömt vikten av och kopplingen mellan mänskliga rättigheter och ett utvecklat arbetsliv med fria fackliga organisationer. Runt om i världen har vi sett hur fria fackliga organisationer gått i spetsen för demokrati och varit en plantskola för demokratiska krafter. Så var det en gång i både Polen och El Salvador. Så är det i dag i både Kina och Colombia. ILO:s konventioner utgör viktiga verktyg för att visa för många länder att fria fackliga organisationer bidrar till fattigdomsbekämpning, utveckling och demokrati.

Ska millenniemålen kunna uppnås är det viktigt att också prioritera jämställdhet och sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, SRHR. Rätten till abort är en grundsten i ett jämställt och hälsofrämjande samhälle. Varje år dör 70 000 kvinnor på grund av komplikationer efter osäkra aborter. Det borde regeringen uppmärksamma mer i alla de sammanhang som regeringen uppträder i. Inte minst måste religiösa ledare och religiöst påverkade politiker bringas till insikt om att förbud mot aborter hårt drabbar världens kvinnor.

Under den senaste tiden har vi hört mycket om Swedfund. När Riksrevisionen har granskat Swedfund har slutsatserna varit entydiga: Det finns ett svagt samband mellan den verksamhet som Swedfund bedriver och den utvecklingsverksamhet som de ansvarar för. Swedfund har inte preciserat investeringarnas utvecklingseffekter och har dålig uppföljning av utvecklingsverksamheterna. Detta går stick i stäv mot regeringens ägardirektiv.

Sverige har särskilt goda förutsättningar att föra en aktiv biståndspolitik riktad till utvecklingsländer. Vi har inget kolonialt förflutet, vilket ger oss ett gott renommé. Sverige har också stått upp för småstaternas rätt och för internationell nedrustning. Vi höll oss neutrala mellan öst och väst. Vi kritiserade rasdiskriminering, kolonialkrig och imperialistiska övergrepp, oavsett var de bedrevs och vem som bedrev dem. Sydafrika, Vietnam, södra Afrika, Afghanistan, de baltiska staterna – vi har alltid sagt ifrån!

Mot bakgrund av denna stolta tradition känns nedläggningarna och neddragningarna av våra ambassader och beskickningar ute i världen så sorgliga. Sveriges röst på andra kontinenter tystnar. Det är också problematiskt, särskilt när vi har biståndsprojekt som kräver både direktkontakt med lokalbefolkningen och insyn via övervakning så att allt går rätt till.

Det är djupt olyckligt att samma regering som inrättat ett särskilt globaliseringsråd beslutar att lägga ned flera ambassader i Asien, Afrika och Latinamerika. Neddragningen av utlandsrepresentationen gör att Sverige förlorar närvaro, kontaktytor och inflytande. Detta oroar oss i oppositionen. Neddragningarna saknar en genomtänkt strategi. Det borde i stället ske en bred dialog om hur vi vill att svensk utlandsrepresentation ska bedriva sitt arbete i framtiden.

Konflikthantering och konfliktförebyggande är viktiga områden för oss socialdemokrater. Det behövs för att stärka arbetet för fred och säkerhet. Fred och säkerhet är en förutsättning för utveckling samtidigt som utvecklingssamarbetet bidrar till att stärka säkerheten.

Regeringen har inte presenterat någon bred strategi för Sveriges insatser i Afghanistan trots tidigare krav på en sådan. De fredsbevarande insatserna måste tydligt bindas samman med utvecklingsinsatser på det civila området.

Regeringen har inte presenterat en bred strategi för Sveriges insatser i Afghanistan, trots tidigare krav på en sådan. De fredsbevarande insatserna måste tydligt bindas samman med utvecklingsinsatser på det civila området.

Vi från oppositionen saknar också en redovisning av det viktiga arbetet för nedrustning och icke-spridning av kärnvapen i PGU-skrivelsen. Regeringen förhåller sig passiv och avvaktande och har hittills inte gripit möjligheterna att göra Sveriges röst hörd i nedrustningsarbetet. Varför tar vi inga initiativ inom och genom EU? Varför inte ta debatten om de brittiska och franska kärnvapnen?

Västvärlden och Sverige har ett ansvar för att gå före, för att förena välfärd med långsiktigt hållbart nyttjande av resurserna. Det krävs ett kraftfullt agerande av Sverige och EU för att det kommande klimatmötet i Mexiko inte ska resultera i ett bakslag liknande det i Köpenhamn.

Fru talman! Klimatet ska inte heller räddas på de fattigas bekostnad. Vi vänder oss emot att de internationella biobränsleföretagen köper upp jorden i utvecklingsländerna och sedan driver storskalig biobränsleproduktion på bekostnad av matproduktion. Vi vänder oss också mot att småbönder och den lokala befolkningen i dessa länder tvingas flytta från sina marker och blir av med sina tidigare jobb. Redan i dag kan vi se att det finns brist på livsmedel i vissa länder i tredje världen som följd av rika länders ökade efterfrågan på biobränslen.

Både rika och fattiga länder måste ta ansvar för att rädda klimatet, men de rika länderna måste ta på sig huvuddelen av kostnaderna. Inte minst därför måste Sverige försöka göra mer. Det, fru talman, är den obekväma sanning som den borgerliga regeringen gärna vill springa ifrån.

Anf. 2 HANS LINDE (v):

Fru talman! Under de kommande tolv minuterna, kommer 240 barn att dö runt om på jorden. De kommer inte att dö på grund av obotliga sjukdomar, de kommer inte att dö i olyckor som har varit omöjliga att förebygga och deras liv kommer inte att tas av någon effektiv och ondskefull mördare som rövar våra barn ifrån oss. De 240 barn som kommer att dö under mitt anförande kommer att dö på grund av fattigdom, på grund av orättvisor och på grund av ojämlik fördelning av makt och resurser.

Under de kommande tolv minuterna kommer också drygt tolv kvinnor att dö i samband med en graviditet. Det kommer inte att vara någon osynlig hand som berövar dessa kvinnor deras liv. De kommer att dö med blödande underliv på Managuas bakgator eller i någon av Tanzanias byar därför att män har förvägrat dem rätten till sin egen kropp, förvägrat dem makten att bestämma när, om och hur de ska bli gravida.

När jag går ned från den här talarstolen om en liten stund har dessutom ytterligare 67 personer dött runt om på jorden till följd av hiv och aids, trots att vi vet hur vi kan förhindra att hiv sprids och att vi vet hur vi kan förhindra att aidssjuka dör.

Det är egentligen dessa 240 barn, dessa 12 kvinnor och dessa 67 aids-sjuka som utvecklingsdebatten borde handla om, hur vi kan använda utvecklingspolitikens samtliga verktyg för att bidra till att ytterligare några av de här barnen får hälsovård, rent vatten och skolgång och att

ytterligare några av de här kvinnorna kan känna glädje över beskedet att de är gravida i stället för skräck. Vi ska använda våra verktyg för att se till att ytterligare några människor på det här jordklotet får tillgång till preventivmedel och kunskap för att kunna skydda sig.

De siffror som jag har använt i den här debatten kommer från FN:s millenniemålskampanj End poverty 2015. De har som slogan valt ”Vi är generationen som kan utrota fattigdomen”. Jag tror att det är alldeles sant. Vi är generationen som kan utrota fattigdomen, men då behöver vi i grunden förändra vår breda utvecklingspolitik.

Jag är övertygad om att bistånd är viktigt och skulle kunna spela en än större roll och vara betydligt viktigare än det är i dag. Då behöver vi ett bistånd med hög kvalitet och med höga nivåer, ett bistånd som faktiskt går till just utvecklingsinsatser.

Bistånd kommer ändå aldrig att ensamt kunna rädda livet på de här 240 barnen, på de 12 kvinnorna och de 67 aidssjuka. Då kommer vi att behöva skuldavskrivningar så att syds regeringar kan lägga sina resurser på vårdcentraler och skolor i stället för på räntor och amorteringar. Vi kommer att behöva rättvisa handelsregler som inte dömer världens fattiga till en evig framtid som underbetalda råvaruproducenter i botten av produktionskedjorna.

Vi kommer att behöva se till att de som har skapat klimatförändringarna också tar ansvar för omställningen till en hållbar värld så att färre brunnar torkar ut, så att färre skördar slår fel och så att människorna i Mekongflodens delta och på Kilimanjaros sluttningar kan bo kvar i sina hem.

Vi behöver också reformera IMF och Världsbanken så att det blir befolkningen i Mali som bestämmer om deras järnvägar ska vara privat eller offentligt ägda i stället för ekonomer i Washington.

Vi kommer att behöva skärpa de globala regelverken för vapenhandel så att vi i nord slutar beväpna förtryckarstater och bidra till väpnade konflikter.

Listan kan göras lång. Men det viktigaste av allt kanske är att vi sätter världens fattiga i fokus för vårt arbete, att människor får makten över sina egna liv, möjlighet att organisera sig för förändring, makten att kunna delta i beslutsfattandet och rätten att höja sin röst mot orättvisor, att vi börjar betrakta hbt-personerna i Uganda, kvinnorna i Indonesien och de jordlösa i Brasilien som allierade i ett arbete för förändring, inte som den vite mannens börda.

I grunden handlar detta om en annan världsordning där vi omfördelar makt och resurser från nord och syd, där kvinnor, barn, män och gamla får makten och resurserna att styra över sina egna liv och förverkliga sina egna drömmar.

Fru Talman! Detta har varit Vänsterpartiets utgångspunkt när vi har tagit del av regeringens skrivelse *Att möta globala utmaningar – om samstämmighet för utveckling*, som vi i dag har att debattera. Man skulle också kunna kalla den för Bokslut Carlsson, för regeringens skrivelse är på väldigt många sätt en god sammanfattning av fyra år med borgerlig biståndspolitik.

Fokus ligger på mätbara resultat, men vad som egentligen ska mätas verkar ha försvunnit på vägen. Någonstans verkar man ha glömt bort att anledningen till att vi har ett svenskt bistånd inte är att vi ska producera

resultatskrivningar. Syftet med att ha en biståndspolitik är ju att se till att verkligheten förändras för världens fattiga, hungriga och maktlösa. Det har varit och är en biståndspolitik där fokus på biståndets huvuduppgift, att bekämpa fattigdomen och stärka de fattigas rättigheter, har försvunnit på vägen.

Den verkligt stora utmaningen för den samlade utvecklingspolitiken, även för oss här i Sverige, är att uppnå millenniemålen, det löfte som världens ledare gav världens fattiga, hungriga och förtryckta att göra allt som stod i deras makt för att fram till 2015 halvera hungern och fattigdomen, minska mödradödligheten med 75 procent samt bromsa och till och med inleda tillbakapressningen av spridningen av hiv och aids med mera.

Det är ett löfte som vi gav och ett löfte som vi är på väg att svika.

Trots det är millenniemålen inget som regeringen pekar ut som så kallade globala utmaningar. De är inte heller något av regeringens 18 fokusområden. Sanningen är att i den skrivelse som vi nu har att diskutera, om den svenska biståndspolitik, nämner man inte ordet ”millenniemålen” alls på 91 sidor.

På samma sätt har rättighetsperspektivet steg för steg tömts på innehåll. Stort fokus läggs på frågor om svenska investeringar och arbetskraftsinvandring. De må vara viktiga frågor, men de syftar ju först och främst till att gynna den svenska ekonomin och inte till utveckling i den fattiga delen av världen. Knappast har det varit de fattigas rättighetsperspektiv som har varit styrande för den borgerliga regeringens svenska näringspolitik eller politik när det gäller migration.

Exemplen är tyvärr många på att fattigdomsperspektivet har tappats bort och rättighetsperspektivet i flera delar har ersatts av våra egenintressen. Låt mig ta ett tydligt exempel bland tyvärr alldeles för många på hur man ser på och behandlar frågan om de fackliga rättigheterna.

FN-organet ILO har under en lång tid påvisat sambandet mellan fackliga rättigheter, som är grundläggande mänskliga rättigheter, och fattigdomsbekämpning. Världsbanken, som jag kanske som vänsterpartist inte alltför ofta hänvisar till, har i sin rapport *Unions and Collective Bargaining* också dragit slutsatsen att fungerande fackföreningar och kollektivavtal bidrar till lägre arbetslöshet, lägre inflation och fattigdomsbekämpning. I en utvecklingspolitik som utgår från fattigdomsbekämpning och ett rättighetsperspektiv borde frågan om fackliga rättigheter ha en självklar plats.

När man läser regeringens skrivelse kan man se att ordet näringsliv nämns 42 gånger men ordet fackförening nämns bara en gång. Orden har uppenbarligen också betydelse. Förra året fick LO–TCO Biståndsnämnd, den biståndsorganisation som arbetar med att stötta arbetare i syd när de försöker organisera sig fackligt, tillsammans med Forum Syd, svenska ramorganisationer, de allra största ekonomiska neddragningarna. LO–TCO Biståndsnämnd fick neddragningar på hela 24 procent under förra året.

I år har stödet till LO–TCO Biståndsnämnds arbete i Östeuropa, Balkan och Kaukasus halverats jämfört med stödet 2009. Man kan konstatera att de unga centerpartisternas nya slagord ”Fuck facket” plötsligt får en helt ny innebörd när regeringen nedmonterar stödet till fackliga organisationer i länder som Vitryssland, Moldavien och Armenien.

Fru talman! Problemet med regeringens skrivelse är inte bara det som står i skrivelsen utan också det som inte står där. Aldrig förr i Sveriges historia har så många biståndsmiljarder använts för så helt andra saker än just bistånd. I de fyra budgetar som den borgerliga regeringen har presenterat har man tagit 8 619 miljoner kronor från biståndsbudgeten för att finansiera flyktingmottagande i Sverige. 2 000 miljoner har tagits från biståndsbudgeten för att finansiera skuldavskrivningar, men med hjälp av uppblåsta siffror och budgettricksande har man sett till att merparten av resurserna aldrig har lämnat Finansdepartementet. Avräkningarna för UD:s administration från biståndsbudgeten har fördubblats under mandatperioden samtidigt som man har lagt ned ambassad efter ambassad i utvecklingsländerna. Dessutom har man internationellt verkat för att öppna för att militära insatser ska kunna finansieras med bistånd. I slutet av april beslutade den borgerliga majoriteten i riksdagen att införa avgifter vid svenska högskolor för utomeuropeiska studenter. Det är avgifter som ska finansieras med biståndsmedel.

När utvecklingens utmaningar diskuteras i skrivelsen ignoreras också några av de kanske största utmaningarna för just utveckling, nämligen skuldsättningen i syd, plundringen av råvaror i många utvecklingsländer, IMF och Världsbankens fortfarande destruktiva krav, baksidorna av arbetskraftsinvandringen i form av brist på sjuksköterskor, lärare och ingenjörer i syd samt de enorma finansiella flödena från syd till nord. Vapenexporten nämns knappast i skrivelsen, trots att det skulle vara intressant att höra vart samstämmigheten tog vägen när Sverige förra året exporterade vapen till Pakistan för 1,4 miljarder kronor samtidigt som landet lägger 47 gånger mer på militära utgifter än på vatten och sanitet. Det sker i ett land där 118 000 människor dör varje år på grund av diarré.

När mänskliga rättigheter diskuteras i regeringens skrivelse är det i realiteten bara ett fåtal av de mänskliga rättigheter som har fastslagits i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna som över huvud taget finns med. De ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna har helt glömts bort. Det kommer inte att gå att använda de mänskliga rättigheterna som ett smörgåsbord om man vill hitta helhetslösningar. Om man fokuserar bara på ett fåtal av de politiska rättigheterna är risken överhängande att dessa rättigheter blir en lyx för de redan välbeställda.

Fru talman! Jag ska avsluta med att säga att jag är övertygad om – trots allt – att jag tillhör den generation som kan utrota fattigdomen, och jag är övertygad om att Sverige kan spela en avgörande roll i detta arbete. Det är uppenbart när vi nu har Bokslut Carlsson framför oss att om vi ska uppnå detta behöver vi byta regering och byta utvecklingspolitik.

Avslutningsvis vill jag också yrka bifall till reservationerna 1 och 3.

Anf. 3 BODIL CEBALLOS (mp):

Fru talman! Samstämmighet i utvecklingspolitiken handlar om att inte se på världen i stuprör. Det jag gör här i mitt land påverkar dig i ditt land. Det du gör i ditt land påverkar mig här. Om mitt land säljer vapen till ditt land kanske du kommer att dödas, eller så har ditt land kanske inte råd med både vapen och att bygga skolor och sjukhus. Om jag handlar varor från ditt land får du kanske jobb och kan försörja dig. Eller jag kanske utsätter dig för hälsofara eftersom den produkt du tillverkar är full

av kemikalier eller du kanske använder besprutningsmedel utan att ha skyddsutrustning.

Om mitt land köper rätten att fiska på ditt lands vatten kan ditt land förhoppningsvis använda pengarna till något bra, men du blir kanske ännu fattigare när fisken tar slut och du inte längre får mat till dig själv och din familj. Eventuellt stoppar kanske någon pengarna i egen ficka.

Om mitt land utvisar människor från en förföljd grupp till ett land där deras stat inte kan skydda dem bidrar vi eventuellt till att människor dödas.

Det är mycket att tänka på och det är mycket som ska klaffa när vi interagerar med andra länder och med människor i världen. Att hitta balansen är svårt, och det finns ingen patentrösning som fungerar överallt. Att Sverige en gång i tiden kom ur fattigdomen med hjälp av bland annat handel är inte synonymt med att Liberia kan använda exakt samma modell. Förutsättningarna i olika länder skiljer sig åt och det måste också få genomslag i vår politik gentemot andra länder.

Fru talman! Det finns mycket att säga om skrivelsen. Hans Linde har tagit upp en del i sitt anförande. Bland annat kan man inte skylla de årliga skrivelserna för att vara lika år från år. Det blir förstås mindre tråkigt och svårare att göra jämförelser. Det känns lite som om det för varje år som går tas ett antal steg mot en förändring av den PGU som vi gemensamt antog i riksdagen för ett antal år sedan. Det var en tolkning à la Moderaterna kanske – eller åtminstone à la Alliansen.

Politik för global utveckling handlar om många områden. Regeringen har valt ut sex utmaningar att fokusera extra på som också ligger till grund för skrivelsen. De handlar om förtryck, ekonomiskt utanförskap, migrationsströmmar, klimatförändringar och miljöpåverkan, konflikter och sviktande situationer samt smittsamma sjukdomar och andra hälsohot. Jag undrar hur regeringen egentligen kom fram till just de sex utmaningarna och undrar om vi inte riskerar att hamna i stuprör när vi samtidigt väljer bort andra områden.

Jag undrar också på vilket sätt resultatet egentligen mäts genom att identifiera tre fokusområden för varje utmaning där man sedan bedömer politikens utformning och utförande, samordning och samverkan samt kunskap och analys. Jag blev inte särskilt mycket klokare av att läsa skrivelsen. Den säger inte så mycket om resultatet av själva politiken utan fokuserar på hur det interna arbetet har fungerat. Det är naturligtvis bra, men det är inte det jag hade hoppats få ut av skrivelsen.

Fru talman! Det är många utrikespolitiska debatter på gång runt om i landet, och vi är några som har varit runt på en del av dem. Ämnena skiftar: EU, Afghanistan, fattigdomsbekämpning samt fred och säkerhet.

På frågan om vad som är den viktigaste utrikespolitiska frågan i dag och inför valet svarar jag klimatet. Det svarar jag inte för att det förväntas av mig som miljöpartist. Jag svarar så eftersom det är den absolut viktigaste frågan för oss och för människor i världens alla länder. Om vi inte fixar klimatet kan vi inte klara fattigdomsbekämpningen. Vi omtvettgör alla ansträngningar för en fredligare värld, och vi raserar också ekonomin.

När världens ledare möttes i Köpenhamn i december förra året var målet att enas om ett globalt bindande avtal om att begränsa utsläppen så att temperaturökningen inte blir större än två grader. Det misslyckades

kapitalt. Sverige och EU tog av sig ledartröjan och lät i stället världens två största utsläppare, Kina och USA, göra upp. Vi vände de fattiga länderna ryggen.

I stället för avtal i Köpenhamn fick världen ett icke-bindande ackord, ett slags uttalande om att begränsa temperaturökningen till två grader. De som skrev under detta ackord – det gjorde alla stora utsläppsländer, som tillsammans står för mer än 80 procent av de globala utsläppen – lovade också att minska sina utsläpp; men löftena är inte bindande. Löften har som bekant inte räckt särskilt långt hittills – det är sällan de uppfylls, inte ens när de är bindande. Det är något som vi som hanterar bistandsfrågor tydligt märker när vi ser diskrepansen mellan utlovat bistånd och utbetalat bistånd.

Många fattiga länder valde att inte ens ställa sig bakom ackordet eftersom de anser att det är för svagt. De var oerhört besvikna på EU.

Men även om alla löften i Köpenhamnsackordet som hunnit komma in vid den avstämning som gjordes den 18 april i år skulle uppfyllas räcker det inte på långa vägar för att begränsa temperaturhöjningen till två grader. Det ger i stället en temperaturhöjning i storleksordningen fyra grader.

Fru talman! Världens ledare enades, med grund i den forskning som finns, om att temperaturen inte får öka mer än två grader eftersom det är vad jorden tål. Det innebär en minskning av utsläppen med 80 procent fram till 2050. De prognoser vi har att tillgå i dag visar att ökningen av utsläppen kommer att fortsätta ända fram till minst 2050.

Vad innebär då det? Jo, att den genomsnittliga temperaturen på jorden kommer att öka med mellan fyra och åtta grader under det här århundradet. Vad gör vi nu?

Ska vi minska våra egna utsläpp, eller ska vi minska i andra länder? Vem ska börja? Ska vi ta ansvar när inte X-land tar ansvar? Ska vi inte anstränga oss för att minska ännu mer än till två grader när ett antal länder kommer att försvinna ned i havet om vi överstiger en och en halv grad?

Vårt svar är att vi ska minska våra egna utsläpp och att vi ska hjälpa till att minska i andra länder. Vi ska inte köpa oss fria genom att ta de stora minskningarna i andra länder först. Vi ska lägga resurser för klimatsatser i andra länder utanför bistandsramen. Sverige var alltför upptaget med att samordna EU-ländernas spretande åsikter i klimatfrågan för att orka ägna sig åt att driva en tuff klimatpolitik i Köpenhamn. Nu krävs det att vi inte begår samma misstag i kommande klimatmöte.

Jag yrkar därför bifall till reservation 9.

Fru talman! Det är förresten konstigt att regeringens klimatåtgärder bekostas av bistandsmedel trots att det knappast kan anses stämma överens med Kyotoprotokollet, som talar om nya och additionella resurser.

Annat lägger ju regeringen gärna utanför bistandsramen men inom enprocentsmålet. För 2010 handlar det till exempel om 2,5 miljarder kronor som går till flyktingmottagande i Sverige. Och även om vissa kostnader för flyktingmottagande får inräknas i biståndet enligt Dacreglerna är det anmärkningsvärt att både det och andra avräkningar fördubblats under den här mandatperioden. Det som också är anmärkningsvärt är att det är så svårt att få reda på hur pengarna faktiskt används här i Sverige och om de på något vis bidrar till fattigdomsbekämpning i flyktingens

Prot. 2009/10:123
21 maj

*Att möta globala
utmaningar – om
samstämmighet för
utveckling*

hemland. Det skulle vara bra att få höra någon i Alliansen förklara vad avräkningen för flyktingmottagande egentligen bekostar, eller varför ambassadverksamhet bekostas av bistandsmedel oavsett om de ligger på Island eller i Afghanistan i någon form av schablonavdrag.

För Sverige gäller den svenska politiken för global utveckling, förutom Dacreglerna, och vi har ett svenskt mål för biståndspolitiken som ligger på 1 procent. Utgångspunkten för den svenska politiken för global utveckling är fattigdomsbekämpning. Den utgår från de fattigas perspektiv och ett rättighetsperspektiv. Det är samma utgångspunkter för biståndet. På vilket sätt bidrar då avräkningarna till det? För att få en acceptans för avräkningarna ligger det i regeringens eget intresse att faktiskt redovisa resultatet av avräkningarna på samma sätt som regeringen kräver redovisningar på alla andra områden.

Jag yrkar därför bifall också till reservation 3.

Fru talman! Regeringen talar om aktörssamverkan och betonar näringslivets roll. Frivilligorganisationerna är en annan aktör och spelar en viktig roll i svensk biståndspolitik. De drabbades av stora nedskärningar när ekonomin minskade. Det kan tyckas naturligt att det ska vara så, men då vore det också naturligt om deras anslag hade ökats i goda tider. Men så har inte varit fallet. Om regeringen menar allvar med aktörssamverkan borde regeringen ta initiativ till att åter göra det möjligt för organisationerna att vara aktiva aktörer. Med minskade anslag stryps effektivt möjligheterna att informera dels om de resultat som uppnås i mottagarlandet, dels om vad som sker och bör ske här hemma.

Människor i Sverige har traditionellt sett värnat biståndet, och människor bidrar med små eller stora summor till organisationer de känner förtroende för. Med minskat anslag för information är det svårt att nå ut, och då minskar av förklarliga skäl också den totala mängden bistånd. Folk ute i landet lägger ju inte pengar i UD:s bössor på Ica och Konsum. Förlorare på regeringens politik i den frågan är de fattiga i världen.

Anf. 4 CHRISTIAN HOLM (m):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut i betänkandet, så är formalia avklarad.

Vi diskuterar i dag skrivelsen *Att möta globala utmaningar – skrivelse om samstämmighet för utveckling*. För snart sju och ett halvt år sedan beslutade man här i riksdagens kammare om svensk politik för global utveckling, den så kallade PGU:n. Det är en unik strategi i utvecklingssammanhang som involverar alla politikområden, utskott och departement i arbetet med just den globala utvecklingen. År 2008 debatterade vi PGU:n ytterligare, då förtydliganden gjordes och sex globala utmaningar lades fast. Den skrivelse som vi i dag diskuterar är en uppföljning av detta arbete.

Det har hänt mycket inom svensk bistands- och utvecklingspolitik den senaste mandatperioden. Biståndet har fokuserats på ett mindre antal länder. Det har gjorts tematiska prioriteringar så att Sverige är med och bidrar på de områden där vi kan göra allra mest nytta. Åtgärder har vidtagits för att effektivisera biståndet, och kraven på förbättrad resultatredovisning har ökat.

Fattigdomsbekämpningen är central i vår utvecklingspolitik, och bland annat därför har större fokus riktats mot länder på den afrikanska

kontinenten, där den största delen av fattigdomen finns. Av världens 25 fattigaste länder återfinns 23 i Afrika.

Kvinnors rätt och roll i samhället och de så kallade SRHR-frågorna – sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter – har särskilt lyfts fram liksom frågor om högre krav på demokratisk utveckling och att mänskliga rättigheter respekteras. Korruptionsbekämpning och god samhällsstyrning i övrigt är nödvändigt för att nå en utveckling. Ett annat område som har fått mycket uppmärksamhet är miljö- och klimatfrågorna.

Vårt svenska bistånd är ett viktigt verktyg i arbetet för den globala utvecklingen, men långt ifrån det enda. Behovet av ekonomiska reformer och marknadsekonomiska principer för att få i gång handel är avgörande för att få ett fungerande entreprenörskap och företagande, med fler och växande arbetsplatser och en ökad produktion som skapar arbete, tillväxt och en bättre ekonomisk situation för människor i de länder som berörs.

Fru talman! Här ligger kanske en av de största skillnaderna mellan Alliansen och vänsteroppositionen. Det är tydligt att Hans Linde och Vänsterpartiet har varit skickliga i sina förhandlingar inför den gemensamma budgetpresentationen. Lars Ohly förefaller få ett väldigt stort inflytande över den svenska utrikespolitiken i allmänhet och utvecklingspolitiken i synnerhet om det skulle bli ett vänsterstyre i vårt land efter valet.

Trots dessa ganska markanta skillnader mellan alternativen lägger oppositionen fram en rad reservationer som slår in öppna dörrar där det som efterfrågas egentligen är verklig politik i dag.

SRHR-frågorna och kvinnors rättigheter och jämställdhet, rätten till fria och säkra aborter samt kvinnors deltagande i politik och näringsliv har en framträdande roll i vår politik. Även miljö- och klimatbiståndet är exempel på frågor där det i dag sker ett omfattande arbete såväl som arbetet med de mänskliga rättigheterna och reformer för att främja demokratisk utveckling.

Det verkar nästan som att det är ett måste. Vi hörde Ameer Sachet här i början nämna bristen på rättigheter för arbetare och möjligheterna att delta fackligt. Som sagt är de mänskliga rättigheterna centrala i vårt arbete. Rätten för arbetstagare och de fackliga rättigheterna är en del av det. Vi har yttrandefriheten, organisationsfriheten, mötesfriheten och så vidare. Självklart ger det arbetare möjligheter att organisera sig fackligt.

Vi tror som sagt att bistånd måste kombineras med andra insatser. Undanröjande av handelshinder, politisk dialog för att främja demokratiska reformer och att på olika sätt skapa förutsättningar för företagande och handel är några sådana delar.

Snabba, kraftfulla och träffsäkra insatser när katastrofer inträffar är nödvändiga ur ett humanitärt perspektiv. Haiti är ett i tiden närliggande exempel. Att undvika ytterligare förödelse och mänskligt lidande är också ett steg för att förhindra en kommande negativ utveckling och en utspridd fattigdom, för att skapa förutsättningar för det drabbade området och dess befolkning att åter komma på fötter.

Att Sverige agerar aktivt på internationella arenor för att påverka andra att på ett mer effektivt sätt delta i den globala utvecklingen fyller en viktig funktion. EU och FN är sådana arenor. Under det svenska EU-ordförandeskapet ordnades bland annat European Development Days – det är ett exempel – där politiska företrädare och företrädare för enskilda

organisationer, näringsliv etcetera från världens alla hörn gavs möjlighet att träffas, diskutera och utbyta erfarenheter och åsikter.

Fru talman! Jag är glad att vi kan ha den här debatten i dag och lyfta fram det arbete som görs inom svensk utvecklingspolitik, att lyfta fram det i offentligheten. Ett aktivt arbete sker i riksdagen, och inte minst genom vår biståndsminister Gunilla Carlsson. Det finns en bred samsyn i riksdagen i dag om behovet av en utvecklingspolitik. Nu levereras inte bara fina ord och skrivelser med vidlyftiga löften. Nu konkretiseras det hela och levereras resultat och förslag som gör skillnad i verkligheten, som gör skillnad för dem som verkligen behöver det.

Anf. 5 AMEER SACHET (s) replik:

Fru talman! När det gäller fackliga rättigheter vill jag fråga Christian Holm varför regeringen och majoriteten inte nämnt fackliga rättigheter över huvud taget i PGU-skrivelsen.

Riksrevisionen har, med all rätt, kritiserat Sida tidigare. Det gäller att alla organisationer har ordning och reda i de uppgifter de ska göra.

Beträffande Swedfund har regeringen och majoriteten varit väldigt tysta när Riksrevisionen kritiserat fonden. Swedfund har kanaliserat en hel del av sina investeringar via skatteparadis, bland annat Caymanöarna och Brittiska Jungfruöarna.

Vad tänker Christian Holm, Moderaterna och majoriteten göra för att undvika att en del av skattebetalarnas pengar kanaliseras via skatteparadis?

Anf. 6 CHRISTIAN HOLM (m) replik:

Fru talman! I skrivelsen nämns de mänskliga rättigheterna ett flertal gånger, liksom vikten av organisationsfrihet, mötesfrihet och vanliga universella rättigheter. Där ingår de fackliga rättigheterna, så jag ser inte det problemet. Med våra skrivelser är de fackliga rättigheterna representerade.

Riksrevisionen kom förra året med kritik mot Sida, framför allt mot det faktum att man inte på ett korrekt och enkelt sätt kunde följa upp vart de pengar som Sida betalade ut gick. De saknade de verktygen, och där ska de givetvis kritiseras. Det är viktigt för alla organisationer som befinner sig ute i världen och med hjälp av biståndsmedel gör ett viktigt arbete att de får en legitimitet som gör att man kan följa upp vart pengarna går, vad som händer med dem, att man kan följa pengarna hela vägen. Annars kan de misstänkliggöras.

Även Bodil Ceballos tog i sitt anförande upp att det är svårt att kunna följa och se vart det svenska biståndet går. Därför har en skrivelse lagts fram om att öppna upp det svenska biståndet, att göra det mer offentligt och transparent för att just kunna följa vart de enskilda svenska skattekronorna i biståndet tar vägen. Det är viktigt.

Sedan har vi Swedfund. Det är ett riskkapitalbolag. Det är självklart viktigt att även de pengarna går till rätt saker. Det har funnits fall där det förefaller ha förekommit oegentligheter, och där pågår också en rättslig process. Det är viktigt att den får fortgå, och om någon missbrukat dessa pengar ska personen i fråga självklart dömas för det och pengarna, i den mån det är möjligt, återbetalas.

Anf. 7 AMEER SACHET (s) replik:

Fru talman! Min fråga handlade inte om Sida. Vi ska bekämpa alla oegentligheter när det gäller biståndspengar oavsett vilken organisation som har hand om dem.

Frågan gällde inte Sida utan Swedfund. Swedfund har kanaliserat nästan 20 procent, 100 miljoner, av investeringspengarna via skatteparadis. Vi vet att skatteparadis är mer skadliga för utvecklingsländer än för rika länder. Pengarna bara försvinner. Tycker Christian Holm och majoriteten att somliga bolag som har en del av biståndsmedlen ska kanalisera pengarna via skatteparadis?

Detta frågar jag med tanke på att även stora länder i Europa under de senaste två åren kritiserat skatteparadisen och kommit med skärpningar i regelverken beträffande skatteparadis bland annat i Europa. Vad tänker Moderaterna göra åt saken så att inte fler organisationer, riskkapitalbolag, kanalisera biståndspengar via skatteparadis?

Anf. 8 CHRISTIAN HOLM (m) replik:

Fru talman! Swedfund är som sagt ett företag. Riksdagsmajoriteten och den borgerliga regeringen har kanske mer än någon annan regering tagit tag i frågorna om just skatteparadis. Jag vet inte hur många gånger vi suttit i kammaren och röstat om avtal som ska öppna upp relationerna och de ekonomiska utbytena mellan Sverige och de skatteparadis som finns runt om i världen. Då rör det inte bara Swedfund, utan då rör det alla företags möjligheter att kunna undanhålla pengar från skattesystemet.

Det är rimligt att om man är med och deltar i näringslivet är man också med och betalar skatt. Därigenom kan vi nå de mål som vi vill nå. Vi tycker att det är rimligt att man är med och betalar skatt, men vi vill gärna att skatten ska vara lägre. Att få in fler i skattesystemet innefattar Swedfund och alla andra företag. Vi tar alltså frågan på stort allvar.

Anf. 9 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Det verkar vara Moderaternas taktik att i alla sammanhang när det gäller utrikespolitiken skrämmas med Lars Ohly. Jag vill gärna tala om att vi har ett trepartisamarbete där goda diskussioner förs och där vi är väldigt överens i många frågor. Bland annat är vi överens om att vi vill arbeta för en rättvisare värld.

Moderat betyder på de flesta språk måttlig. Jag kan inte påstå att jag tycker att Moderaterna i Sverige är ett måttlighetsparti. Jag tycker att det är ett konservativt parti, och vi har kanske samma anledning att skrämmas med de konservativa. Det är Moderaterna som vill minska biståndet. Inget annat av allianspartierna vill lägga sig under enprocentsmålet. Därför kan vi kontra med det. Jag tycker dock att vi ska undvika pajkastning i kammaren.

Jag skulle vilja fråga Christian Holm om avräkningarna. Som riksdagsledamöter har vi att ta ställning till budgeten, och när biståndsbudgeten kommer ligger avräkningarna med där. Det finns Dacregler, som vi talade om tidigare. Där kan i vissa fall bland annat flyktingmottagning ingå, alltså en viss del av flyktingmottagningen. Vi har också PGU, som handlar om fattigdomsbekämpning. Jag menar att även om det är avräk-

ningar måste det, trots det, vara i överensstämmelse med vår politik för global utveckling.

Jag skulle därför vilja veta på vilket sätt alliansledamöterna försäkras om att de avräkningar som görs leder till fattigdomsbekämpning samt att de utgår från de fattigas perspektiv och ett rättighetsperspektiv.

Anf. 10 CHRISTIAN HOLM (m) replik:

Fru talman! Jag ber om ursäkt om jag upprör Bodil Ceballos. Jag vet att det är tre partier som samarbetar på den vänstra sidan på samma sätt som att det är fyra partier som samarbetar på allianssidan.

Det jag kritiserar är det jag har tagit del av, de skrifter som har kommit. Det är en traditionell klassisk vänsterpolitik, där Vänsterpartiet uppenbarligen har fått ett stort genomslag. Det är ju idéerna som räknas, det vi presenterar.

Det kan finnas skillnader mellan olika partier. Jag har full respekt för att Bodil Ceballos kanske inte köper allt som står i de gemensamma skrifterna. Det är samma sak för Alliansen. Det är klart att det kan finnas nyansskillnader i vad vi tycker, men vi presenterar en gemensam politik. Vi har drivit en gemensam politik under de här fyra åren. Vi kommer att ha en gemensam plattform inför de kommande fyra åren. Det är bara för Bodil Ceballos att läsa. Då ser hon vad Moderaterna tillsammans med Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna kommer att arbeta för.

När det gäller avräkningar sker de, som Bodil Ceballos säger, i enlighet med Dacs, OECD:s biståndskommitté, regelverk. Där görs det naturligtvis hela tiden uppföljningar. Vad händer och vad sker? Vilka regelverk finns, och hur ska de utvecklas?

Men så länge vi har det här och vi dessutom har ett fastställt enprocentsmål – senast häromdagen diskuterade vi detta – är det väl också rimligt att vi använder det system som finns och gör de avräkningar som finns. De avräkningarna gjordes ju också under alla de år som Socialdemokraterna satt i regeringen, med stöd från just Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Anf. 11 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Ja, det är sant att det också gjordes tidigare, men nu har det fördubblats. Det finns ingen anledning till att det ska ha fördubblats under den här mandatperioden. Det är mycket märkligt.

Sedan undrar jag om det verkligen är i överensstämmelse med de här Dacreglerna att vi tar så mycket för flyktingmottagning. I Dacreglerna talas det om flyktingar, och i migrationspolitiken är en flykting den som redan har fått uppehållstillstånd. Däremot är en asylsökande inte en flykting. Så är det i den svenska terminologin när vi talar om flyktingar, och så är det i UNHCR:s terminologi när man talar om flyktingar. En flykting är den som redan har fått uppehållstillstånd.

Men när ni tog över 500 miljoner till i tilläggsbudgeten i våras var det på grund av att det var en stor ökning av asylsökande. Då undrar jag: Är det verkligen i överensstämmelse med Dacreglerna att man tar pengar för mottagning av asylsökande? Eller handlar det om det första året för den som redan har fått uppehållstillstånd? För man får använda pengarna ett år för flyktingar, inte för integrationsåtgärder, inte för deportationer etce-

tera. Det finns ett regelverk som säger det här. Därför undrar jag om detta verkligen stämmer.

Jag skulle vilja veta om Christian Holm har satt sig in i regelverket och verkligen kollat upp att pengarna går dit de får gå. Det är nämligen väldigt svårt att ta reda på vad som verkligen sker. Jag har försökt, via UD och via riksdagens utredningstjänst, att få reda på hur pengarna fördelas. Jag har inte lyckats med det. Därför skulle jag vilja höra från en av alliansledamöterna hur ni har försäkrat er om att pengarna hamnar rätt.

Anf. 12 CHRISTIAN HOLM (m) replik:

Fru talman! Avräkningarna har som sagt ökat, men, vilket borde vara till Bodil Ceballos glädje, Sverige har aldrig någonsin haft ett så högt bistånd som vi har i dag. Det gör att det skulle ha ökat även om man skulle ha ökat det proportionellt. Det skulle möjligtvis glädja Bodil Ceballos.

Det här sker i enlighet med Dacs regelverk, och jag har i alla fall inte i det jag har kunnat följa sett någon form av konstigheter i det som sker. Det här sker enligt de principer som man får använda. Det är inte heller så att vi inte granskas. Detta har skett under ett antal år, och då borde det ha kommit fram.

Sedan beklagar jag återigen att Bodil Ceballos inte har haft möjlighet att få reda på exakt var, hur och när pengarna har betalats ut. Jag både förutsätter och hoppas då att Bodil kommer att vara med och rösta igenom skrivelsen för att öppna upp det svenska biståndet.

Anf. 13 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Jag skulle faktiskt vilja inleda med att berömma den borgerliga regeringen, bara för att det här inte i efterhand ska avfärdas som vänsternäpp.

Jag välkomnar att regeringen har valt att lyfta fram sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter som ett av sina 18 fokusområden. Det här är en av de verkligt stora globala utmaningarna. Att kvinnor i dag diskrimineras runt om på vår jord och förvägras rätten att bestämma över sin egen kropp är verkligen ett av de stora hindren för fattigdomsbekämpning och utveckling.

Christian Holm har egentligen alldeles rätt när han i talarstolen säger att sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter har fått en framträdande roll i den borgerliga utrikespolitiken. Det har fått en framträdande roll i skrivelsen. Det har fått en framträdande roll i retoriken. Problemet är bara att det inte har fått en framträdande roll i politikens genomförande, att det inte har resulterat i politisk handling.

Låt mig ge några exempel!

Under den borgerliga regeringens tid har man vid flera tillfällen skurit ned de ekonomiska bidragen till just de organisationer som jobbar med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, till Unifem, FN:s kvinnofond, till UNFPA, FN:s familjeplaneringsprogram, och till IPPF, den internationella organisationen, som samlar frivilligorganisationer i 150 länder som jobbar ute i fält just med att stärka kvinnors rättigheter.

Alltför många gånger under den här mandatperioden har vi dessutom sett att Sveriges plats har varit tom när sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter debatterats och diskuterats internationellt.

I oktober arrangerades den stora översynskonferensen om Kairo-deklarationen i Addis Abeba. 150 av jordens länder fanns på plats. Sveriges representerades av en riksdagsledamot från Socialdemokraterna och av en riksdagsledamot från Vänsterpartiet. Men den borgerliga regeringen lyckades inte ens skicka en tjänsteman.

Samma sak ser vi i juni när ytterligare en stor konferens arrangeras. Biståndsministern har med kort varsel tyvärr tackat nej till att delta i konferensen.

Frågan till Christian Holm är: Vad innebär de här prioriteringarna? Vad innebär det att säga att SRHR är ett fokusområde när det inte får några praktiska konsekvenser i den politiska handlingen?

Anf. 14 CHRISTIAN HOLM (m) replik:

Fru talman! Ja, frågorna om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter är, som Hans Linde beskriver, central, inte bara i skrifter och retorik utan också i handling.

Vilka organisationer som får del av de svenska biståndsmedlen för det här arbetet kan variera, beroende på utvärderingar där man ser vilken effektivitet det finns i de organisationer som arbetar med detta och på vilket sätt pengarna används. Detta görs för att säkerställa att man med svenska skattebetalares pengar på bästa sätt uppfyller det som vi önskar uppfylla och att pengarna når ut till dem som allra mest behöver dem.

Anf. 15 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Att säga att man prioriterar en fråga måste också betyda någonting. Säger man att man prioriterar sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter måste det också innebära någonting när man genomför politiken. Då kan man inte, när man fördelar medlen mellan frivilligorganisationer och FN-organ, konsekvent välja att skära ned när det gäller just de organisationer som jobbar med SRHR. Det går liksom inte riktigt ihop. Och det går inte att säga att man prioriterar SRHR-frågorna i det internationella utvecklingssamarbetet och i den internationella debatten när man samtidigt lämnar sin plats tom när frågorna diskuteras och debatteras runt om på jorden.

Jag kan säga att jag var en av de riksdagsledamöter som deltog i Addis Abeba. Jag höll tal och företrädde där Sveriges riksdag och pratade om SRHR-frågorna. Jag beklagade att Sverige inte fanns på plats. Och jag kan säga att de andra länder som var där knappast kände att Sverige prioriterade de här frågorna. Otaliga parlamentsledamöter och regeringsföreträdare kom fram och undrade: Varför är inte Sverige här? Varför står Sveriges plats tom? Jag måste erkänna att jag inte hade något svar att ge dem.

I den här skrivelsen, som har presenterats, väljer den borgerliga regeringen att sätta högsta betyg på sig själv när det gäller SRHR-arbete. Man säger att regeringen har kommit långt vad gäller politikens utformning och utförande just när det gäller SRHR-frågor. Då undrar jag: Vad är det man har kommit långt med? Man deltar ju inte på mötena, och man väljer att skära ned bidragen till de organisationer som jobbar med de här frågorna. Vad innebär det egentligen att man har kommit långt med politikens utformning och utförande? Om det här är att komma långt kanske

det skulle ha varit bättre att man inte hade gjort så mycket över huvud taget.

Prot. 2009/10:123
21 maj

Anf. 16 CHRISTIAN HOLM (m) replik:

Fru talman! Det hedrar Hans Linde att han var på plats och också talade för svensk biståndspolitik i SRHR-frågorna.

Jag kan inte svara exakt på om det har varit någon konferens där vi inte har närvarat. Jag vet att vi har närvarat på väldigt många.

Det viktiga är inte enbart att närvara på konferenser. Det är viktigt att vi har tydliga skrivningar, att vi har en policy, att vi fördelar medel och att de kommer ut längst ut i ledet till utförarna och når fram till dem som verkligen behöver dem. Vi i Sverige har varit oerhört engagerade och på ett aktivt sätt verkat för att det ska bli verklighet.

Till skillnad från Hans Linde har jag träffat mängder med personer på resor, inte minst på den afrikanska kontinenten, som kommer fram och berättar om och uppskattar det arbete som görs. Jag var tillsammans med ett antal riksdagsledamöter i Kongo för några veckor sedan. Där besökte vi sjukhus som arbetade just med kvinnor som hade utsatts för sexuellt våld. De stöttades av Sverige och uttryckte en enorm tacksamhet för det svenska arbetet och de prioriteringar som görs på det området.

Anf. 17 KERSTIN LUNDGREN (c):

Fru talman! Det betänkande vi har att behandla i dag handlar om samstämmighet för utveckling. Det är Politik för global utveckling, PGU, i verkligheten.

Det handlar om hur vi klarar ett effektivt bistånd av hög kvalitet. Samstämmighet handlar om politik över hela fältet. Det bygger på ett beslut som den här kammaren tog för två år sedan utifrån regeringens skrivelse då, baserad på PGU och fokuserad på ett antal områden för att tolka ut våra millenniemål.

Hur ska Sverige bidra till att uppnå millenniemålen? Var kan vi göra skillnad? Vi såg och tecknade ned sex utmaningar för vår del.

Det handlar om förtryck som hinder för utveckling, om ekonomiskt utanförskap, om migration, klimat och miljö, konflikt och sviktande stater och smittsamma sjukdomar. Det är hinder som vi vill göra något åt. Vi valde också att inom de områdena, de sex utmaningarna, peka ut tre fokusområden för att på ett tydligare sätt än tidigare komma vidare i Politik för global utveckling.

I den skrivelse som regeringen har lagt fram bedöms den politiska utformningen och utförandet i de delarna. Man bedömer om man har klarat samordning och samverkan. Man bedömer kunskap och analys för att lära av det man gjort.

Det här är en skrivelse som inte är det sista steget utan kanske det första. Det bygger på en dialog som förekom med utskottet. Jag utgår från att flera ledamöter deltog i dialogen om hur vi skulle följa upp det. För det här är ett område där Sverige bryter ny mark.

OECD har arbetat med att utveckla modeller, men det är få om ens någon som verkligen har en samstämmig politik för global utveckling eller som ens försöker ha en samstämmig politik för global utveckling. Det var också något vi kunde få ta del av när vi för ett år sedan ungefär

*Att möta globala
utmaningar – om
samstämmighet för
utveckling*

fick OECD:s granskning av hur vi skött oss. Man uppskattade vår ambition och vår vilja att föra frågorna framåt.

Under de två år som nu provas i den här skrivelsen har vi sett, precis som regeringen konstaterar, ett antal kriser. Det har varit finanskris och kanske fortfarande är. Det har varit matkris, energikris, miljökris och humanitära kriser. Det har till och med blivit vanligt att man i medierna har börjat fundera på om det är något speciellt som gör att det är så många kriser.

Trots det, fru talman, kan man konstatera att det här är en möjlighet till utveckling. Kriser är en möjlighet till utveckling, till att förenas och till att förnya.

Jag tycker att regeringen har en bra ansats när den nu går fram med den här skrivelsen för att visa för kammaren och svenska skattebetalare hur man har arbetat och hur resultaten ser ut. Det är inte i alla delar men i alla fall ett försök att visa vart vi är på väg.

Man har tre bedömningsgrunder. Måhända, fru talman, skulle man inför 2012 precis som när det gäller den högre utbildningen eller gymnasieskolan kunna önska sig några fler steg i bedömningsskalan. Det är ett medskick till dem som fortsatt jobbar med det här.

Det är viktigt när man jobbar vidare utifrån den här skrivelsen att man gör det på ett sätt – vilket också framgår av skrivelsen – så att man kan följa utvecklingen. Det handlar om att inte göra tvära förändringar i bedömningsunderlagen.

Som sagt, Sverige ligger långt framme i arbetet för att säkra utvecklingspolitiken. Vi jobbar tillsammans samstämmigt mellan olika politikområden.

När man hör oppositionen, fru talman, skulle man kunna tro att vi är näst intill sämst i klassen. Men Center for Global Development har rankat, och gör det årligen, de 22 rikaste länderna vad gäller politikens påverkan på utvecklingsländer. Deras bedömning för 2009 – det finns skäl att påtala det – är att Sverige toppar.

Det är inget som man ska slå sig för bröstet för. Det är kanske snarare en utmaning att arbeta vidare. Att bära ledartröja kräver en hel del av oss. Det är i alla fall så de har valt att göra bedömningen.

Fru talman! När jag läser den här skrivelsen från regeringen noterar jag som centerpartist positivt de skrivningar som görs när det gäller miljö och klimat. Det är ett av de åtta millenniemålen.

Man skriver att den långsiktiga finansieringen av klimatåtgärder och både anpassning och utsläppsbegränsningar finns det anledning att reflektera över. Det gäller att fundera på hur man ska komma vidare, att i det internationella samfundet kunna nå lösningar men också att effektivisera FN-samarbetet för att stödja arbetet med de globala utmaningarna och främja rättvis och hållbar utveckling. Det är positivt, och det är viktigt att man jobbar vidare i den delen.

Precis som framgår av skrivelsen ligger dock huvudansvaret för den egna fattigdomsbekämpningen och utvecklingen i händerna på de enskilda ländernas regeringar. Man hör ofta irritation över dysfunktionella stater, stater som inte fungerar. Senast var det Kongo. Korruptionen betraktas som det största problemet, det största hindret i många av de mest drabbade staterna.

När Afrikanska unionen noterar att en fjärdedel av Afrikas samlade bnp går till korruption är det naturligtvis en signal att någonting är fel. Vi måste arbeta i den globala utvecklingspolitiken, i samstämmighetspolitiken för att riva hinder för människor att göra skillnad. Det handlar om krig och konflikter, om frihet och demokrati, om fungerande stater med fungerande säkerhetssystem och om miljö och klimat.

Det är, fru talman, intressant att höra oppositionen.

Hans Linde räknade upp vad bistånd ska räcka till. Ingenting rörde hinderfrågorna. Det var bara skuldperspektivet. Låt oss inte gå i den fällan. Låt oss ha tilltro till människor och deras möjlighet att förändra om de får chansen. Låt oss arbeta för att riva hinder för utveckling.

Att bistånd är en del i utvecklingspolitiken är viktigt, men det krävs samstämmighet.

Miljöpartiet har tillsammans med Vänstern och Socialdemokraterna en reservation om millenniemålen. Hans Linde har väl använt sökfunktionen för att se om det stod något om millenniemålen i skrivelsen. Han stavade möjligen fel när han frågade datorn om det stod något om millenniemål i skrivelsen. Det finns på flera ställen. Jag skulle kunna läsa högt, men det tänker jag inte göra.

Reservationen hade kanske varit onödig om oppositionen hade haft förmågan att se att det står att millenniemålen är fokus för skrivelsen. Vi ska se hur vi på det här sättet med samstämmig politik bidrar till att lösa millenniemålen, vilket vi enades om för tio år sedan.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 18 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Just nu går Kerstin Lundgrens ungdomsförbund omkring i Sverige med gröna näsor och hånar och ropar glåpord efter människor som har engagerat sig fackligt i vårt land och som har utnyttjat sin mänskliga rättighet i Sverige för att kämpa för mänskliga arbetsmiljöer och löner som man kan leva på.

Man skulle kunna avfärda den tokiga kampanjen som ett desperat utspel av ett ungdomsförbund på dekis, om det inte vore så att just den här typen av kampanjer uppenbarligen har fått genomslag även i den borgerliga biståndspolitik.

När man läser skrivelsen ser man tydligt att de unga centerpartisternas tydliga antifackliga perspektiv märks även i politiken.

Som jag sade i mitt anförande fick LO-TCO Biståndsnämnd – det svenska biståndsorgan som i dag hjälper och stöttar arbetare i syd med att bygga upp fackliga organisationer – förra året sitt bidrag nedskuret med 24 procent. Det och Forum Syd är de två ramorganisationer av totalt 15 som fick allra störst nedskärningar.

I år mer än halveras stödet till LO-TCO Biståndsnämnds arbete i Östeuropa, Balkan och Kaukasus. Det är en lång rad projekt där man stöttar fackföreningsrörelsen i bräckliga demokratier, till med i auktoritära stater. Dem drar man undan mattan för.

I stället lyfter man i skrivelsen fram investeringar, handel och näringslivets roll.

När det svenska näringslivet ska agera runt om i världen, hur ska vi se till att vinster från investeringar och handel kommer löntagarna till del om det inte finns fackföreningar som, precis som i Sverige, kan stå upp

för löntagarnas rättigheter och se till att vinsterna från de svenska företagen kommer de anställda till del och att välståndet fördelas, blir mer jämnt spritt och kommer världens fattiga till del?

Anf. 19 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Vilka kampanjer vår ungdomsorganisation driver är naturligtvis spännande att diskutera. Men det är väl ingen annan än möjligheten Hans Linde som ser det som en del av en samstämmighetspolitik.

Vår insats för att säkra mänskliga rättigheter är helt entydig. Vi har i alla sammanhang sagt att mänskliga rättigheter är odelbara och ömsesidigt förstärkande.

Varken regeringen eller vi har agerat för att dra ned stöd och minska möjligheter för de fackliga organisationerna att bedriva verksamhet. Det är ett myndighetsbeslut.

Jag utgår från att den diskussionen kommer att föras med vår biståndsminister senare.

Det finns inga medvetna beslut i den delen. Hans Linde må tro det eller ej.

Anf. 20 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Man kan tolka Kerstin Lundgren som att det är en slump att med en borgerlig regering och en moderat biståndsminister nämns fackföreningsrörelsen en gång på 91 sidor i en skrivelse om svensk biståndspolitik. Jag vill trots allt tro att hur man formulerar sina skrivelser, vad man lyfter fram och inte, är ett resultat av politik och ideologi och inte av en slump.

Kerstin Lundgren sade att vi ska ha tilltro till människor runt om i världen. Varför vill ni inte ha tilltro till dem som är fackligt aktiva? Varför vill ni inte ha tilltro till människor som försöker organisera sig i sweatshops i El Salvador, i skofabrikerna i Indonesien eller i Sydafrika där man nu kämpar för att organisera sig fackligt när man bygger arenor för fotbolls-VM? Varför har ni ingen tilltro till de människorna? Varför är ni inte beredda att ge de löntagarna stöd och hjälp när de försöker organisera sig för att stärka sina rättigheter?

Låt mig ge exempel på ett projekt som måste läggas ned på grund av den borgerliga utrikespolitiken. Biståndspolitik styrs av politiker, så skyll inte ifrån er på myndigheter.

Ett projekt som nu läggs ned är ett som Svenska Byggnadsarbetareförbundet har haft i Sydafrika. Man har skickat ned volontärer till Sydafrika för att utbilda byggnadsarbetare som jobbar på arenorna inför fotbolls-VM för att de ska lära sig hur man arbetar fackligt och förbättrar sin arbetsmiljö och stärker sina rättigheter på arbetsplatserna.

Det projektet måste nu läggas ned. Man kommer inte att kunna skicka fler volontärer eftersom man har ändrat regelverket och skurit ned stödet. Det är konsekvensen av den borgerliga utrikespolitiken.

Säg inte att det är en slump, Kerstin Lundgren. Skyll inte på myndigheter. Ta ansvar för den politik ni för.

Anf. 21 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Jag vill understryka att regeringen och Centerpartiet är angelägna om att säkra allas möjligheter att organisera sig fackligt och

politiskt. Det är intressant att höra att engagemanget för den fackliga organiseringen är så starkt hos Hans Linde. Jag hör ingenting om möjligheten till politisk organisering. Det är också en viktig del i människors möjligheter att riva hinder.

Vi jobbar intensivt och har, tror jag, en ledande roll när det gäller CSR-arbetet. Vi arbetar tillsammans med näringslivet för att man ska vara aktiv när det gäller att skapa goda villkor där svenskt näringsliv finns.

Fru talman! Det kan möjligen finnas en påverkansfaktor som Vänsterpartiet störs av. Vissa länder har blivit medelinkomstländer och är inte låginkomstländer längre. Sveriges relationer med Sydafrika förändras eftersom de har klarat av att ta sig ur låginkomstsituationen.

Det påverkar naturligtvis vilket stöd som ges. Det håller på att förändras. Utfasning pågår.

Jag vill inte säga att det är just detta som är skäl till det här ärendet. Där svenskt bistånd fasas ut påverkas naturligtvis läget. Det hindrar inte någon förening i Sverige att bedriva verksamhet. Jag utgår ifrån att Byggnads kan fortsätta där om de vill.

Anf. 22 AMEER SACHET (s) replik:

Fru talman! Det finns många frågor inom PGU-området.

Jag ska spinna vidare på Hans Lindes frågor när det gäller fackliga föreningars möjligheter att existera. Vi har läst skrivelsen om PGU. Regeringen nämner ingenting om de fackliga organisationernas roll. Det står inte mycket om fackliga rättigheter och de fackliga organisationernas roll inom demokrati och demokratisering.

Jag upprepar: Fackliga föreningar har gått i bräsch för att stödja demokratiarbetet.

Jag kan nämna Solidarność med Lech Wałęsa i Polen 1981 som har lett demokratiseringsprocessen i Polen och som har hjälpt många andra östeuropeiska stater in i demokratin. Det är ett viktigt arbete.

Många fackliga ledare i Colombia dör i dag för demokratin.

Vad har Centerpartiet gjort för att på något sätt lyfta fram den fackliga rörelsen och den roll som den utövar i världen? Vad har Centerpartiet gjort för att på något sätt lyfta fram dessa frågor som en del av PGU-området? Varför hörs ingenting från Centerpartiet? Vill ni inte berätta mer om det, eller har ni någon annan form av relation till fackliga föreningar som gör att ni inte vill säga någonting om deras roll? Fackliga föreningar är en folkrörelse som bidrar och har bidragit till demokratisering i västländerna, här i Europa och i andra länder.

Anf. 23 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Det låter som om politik för global utveckling handlar om Byggnads möjligheter att bedriva verksamhet. Nog måste det finnas en större samstämmighet än så.

Jag förstår att Socialdemokraterna och Vänstern känner att det är ett huvuduppdrag att bedriva facklig verksamhet även här i riksdagen.

Från vår utgångspunkt handlar samstämmighet om att ge möjligheter för människor, oavsett var de befinner sig, att bestämma över sina egna liv, bestämma om de vill organisera sig politiskt, fackligt, kyrkligt eller i vilka organisationer som helst eller inte organisera sig alls för den delen,

och det handlar om att människor ska få makt och möjligheter att förändra sina liv. Om detta handlar politik för global utveckling. Det handlar om att riva hinder som förtrycker. Vi talar om förtryck. Vad handlar förtryck om? Jo, det handlar till exempel om många av de totalitära staterna – Hans Lindes gamla kompisar – där det finns många exempel på att fackliga ledare, politiska ledare, journalister och andra som försöker påverka och göra någonting som inte gillas av ledningen i landet fängslas eller till och med mördas. Vi står upp för dem oavsett var de är. Försök inte säga någonting annat. Mänskliga rättigheter gäller för alla, odelbara och ömsesidigt förstärkande.

Anf. 24 AMEER SACHET (s) replik:

Fru talman! Kerstin Lundgren och Centerpartiet har vänt på frågorna som jag har ställt till henne på ett sådant sätt att de skulle handla om Byggnads och kanske andra nationella frågor. Alla vet att Centern inte gillar LAS. Centern är inte förtjust i fackliga föreningar här hemma i Sverige, det vet vi. Centern har alltid talat negativt om fackliga föreningar, det vet vi.

Kerstin Lundgren och Centerpartiet, som utgör en del av det borgerliga regeringsunderlaget som styr Sverige, har på något sätt lyft fram de fackliga frågorna och den fackliga rörelsen som är en del av den demokratiseringsprocess som sker i många utvecklingsländer i dag. De har en central roll. Vad har Centerpartiet gjort för att kunna ha någon form av relation till fackliga föreningar ute i världen? Varför nämns det aldrig någonting från Centerpartiet om fackliga rättigheter och fackliga möjligheter ute i världen?

Anf. 25 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Jag skulle gärna ha en debatt om detta i särskild ordning. Nu handlar det om skrivelsen om politik för global utveckling som vi i riksdagen var eniga om när vi tog ställning till den. Detta är en uppföljning av den skrivelse som riksdagen hade att behandla för två år sedan. Sedan må det vara så att Vänstern, Miljöpartiet och Socialdemokraterna känner sig upprörda över att det finns saker som inte redovisas i denna skrivelse på ett sätt som de önskar. Men det beror på riksdagens tidigare ställningstagande, ett ställningstagande som oppositionen i allt väsentligt stod bakom. Nu återkommer man, och då glömmar man, eller vill inte se, vad som egentligen var det tidigare beslutet och det som var grunden för den redovisning som nu görs, utan man börjar diskutera annat.

Fru talman! Återigen vet jag inte hur jag ska kunna säga just detta tydligare. Mänskliga rättigheter och människors möjligheter är en bärande pelare för vår politik. De är odelbara, och de är ömsesidigt förstärkande. Det handlar naturligtvis också om de fackliga rättigheterna och om människors möjligheter både att välja att gå med i facket och att stå utanför, vilket också är en rättighet, om de så skulle önska.

LAS och andra lagar som stiftas i denna kammare måste vi rimligen kunna diskutera i de sammanhang som de gäller. Låt oss ta den diskussionen när det gäller arbetsmarknadsutskottet.

Kanske är det så att Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet har frågan om en global LAS som sin viktigaste fråga i politik för global utveckling. Uppfattar jag det rätt?

Anf. 26 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! En global LAS är inte det viktigaste i vår utrikespolitik. Vi har högre ambitioner än så.

Jag talade tidigare i mitt anförande om att vi har haft en hel del utrikespolitiska debatter på sistone. Jag och Kerstin Lundgren är de som oftast brukar lyfta fram klimatfrågan. Vi har lite olika uppfattningar om hur vi ska nå fram till målen. Men det är egentligen en helt annan fråga. Nu handlar det om PGU och denna skrivelse.

Under avsnittet Klimat – anpassning och utsläppsminskningar i skriften på s. 41 står det:

”Sverige spelade en betydande roll som EU-ordförande i de internationella klimatförhandlingarna. Under ledning av Sverige flyttades EU:s positioner fram.”

Det är vi på den här sidan inte överens med er om. Vi menar att Sverige intog en undanskymd roll i förhållande till den roll som vi har haft tidigare i EU. Under ordförandeskapet fick vi hela tiden höra att vi inte kunde vara så framträdande därför att vi skulle se till att samordna de olika länderna så att man kunde komma framåt. Men just när det gäller klimatfrågan, där vi tidigare har varit de som har framträtt mest, hade det varit bra om Sverige hade fortsatt att ha ledartröjan. EU förlorade också sin ledartröja. Det tog jag upp i mitt anförande.

Jag skulle därför vilja fråga Kerstin Lundgren vad hon anser om Sveriges roll i de fortsatta förhandlingarna inför kommande klimattoppmöten. Hur ska vi lyfta fram Sveriges roll i dessa frågor?

Anf. 27 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Jag delar bedömningen att det är oerhört viktigt att vi är aktiva, precis som vi var inför toppmötet i Köpenhamn. Sverige har varit ett gott exempel, och vi är många som har varit med och jobbat för att vi ska kunna vara det, det vill jag säga. Med Sverige som föredöme kan vi, och kunde vi, föra EU vidare från en inte helt enkel position eftersom EU består av många olika länder. Men vi lyckades nå överenskommelsen om 20-20-20. Vi lyckades nå överenskommelsen om en reduktion med 20 procent och är beredda att höja till 30 procent. Vi lyckades resonera om snabbstartinsatser.

Fru talman! Bilden av att det var ett misslyckande för EU eller för Sverige är inte sann. Det var inte Sverige som stod i vägen för en global uppgörelse i Köpenhamn. Det var inte till Sverige som någon sade: Flytta på er så att vi kan komma överens. Det gjorde man i Bali när man pratade om USA.

Det var inte EU som stod i vägen för en global överenskommelse i Köpenhamn. Det var inte till EU man sade: Flytta er, ni står i vägen. Det var till några andra som man sade det.

Den intressanta frågan är hur EU ska ha modet att våga gå vidare och agera för att nå framgång där man kan förena de som har väldigt låga ambitioner, de som har lite resurser, de som känner sig väldigt utsatta och de som har stora resurser och utveckling. Världen ser ut på så många olika sätt. Att klara att förena världen till en överenskommelse i Mexiko är den stora utmaningen. Men då måste man våga samverka.

*Att möta globala
utmaningar – om
samstämmighet för
utveckling*

Anf. 28 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Jag säger inte att Sverige stod i vägen, men jag menar att regeringen inte var tillräckligt tuff i dessa förhandlingar.

Det var också vår statsminister som före Köpenhamnsmötet gick ut och sade: Vi kommer inte att nå ett bindande avtal. Varför går man ut redan innan slutförhandlingen har påbörjats och talar om att vi inte kommer att nå ett bindande avtal? Det motsätter jag mig. Det tycker jag var helt fel taktik av den svenska regeringen.

EU-nämnden har haft besök av Frankrikes klimatberedning. Vi var några ledamöter som var och pratade med dem. De menade att Sverige inte var tillräckligt tufft. När till och med Frankrike tycker att Sverige inte är tillräckligt drivande är det någonting som är fel, skulle jag vilja påstå.

Men sedan har vi nästa fråga när det gäller klimatpolitiken. Enligt Kyotoprotokollet ska de insatser som görs i andra länder vara nya och additionella. Det innebär att de inte ska tas från biståndet, för biståndet har vi redan in-tecknat till annat. Det ska gå till fattigdomsbekämpning. Klimatanpassning är också fattigdomsbekämpning; jag säger inte att det inte är det. Men vi har redan tidigare utlovat ett bistånd för fattigdomsbekämpning, och vi har utlovat åtgärder i andra länder för klimatet. Det ska inte gå på samma post.

Jag skulle vilja höra på vilket sätt Kerstin Lundgren och Centerpartiet driver frågan om att insatser för klimatåtgärder ska vara nya och additionella och inte ingå i biståndsbudgeten.

Anf. 29 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Den bild Miljöpartiet försöker odla är att Sverige på något sätt bidrog till att man inte nådde fram i Köpenhamn, att Sverige gav upp. Det man måste diskutera och komma fram till, fru talman, är: Vill vi ha ett globalt avtal som omfattar också de stora utsläppsländerna? Eller vill vi ha ett europeiskt avtal tillsammans med några andra länder? Då är det lättare – men inte lika effektivt om man vill klara tvågradersmålet, vilket jag tror att vi är överens om att man som minst måste klara. Då krävs det, fru talman, att vi kommer vidare och inte gör om det vi gjorde i Kyoto. Kyoto var en början, men det var verkligen inte tillräckligt. Vi måste klara att få ett globalt avtal, inte ett lokalt, ett svenskt eller ett europeiskt avtal. Jag hoppas verkligen att vi ska lyckas i den delen och att EU ska kunna fortsätta att bidra.

Vi var beredda att visa på snabbstartsinsatser för att underlätta den ekonomiska sidan av saken. Jag gläds åt markeringarna i den skrivelse jag tidigare nämnde, fru talman, om att man måste fundera på hur man klarar den långsiktiga finansieringen, för det är en viktig fråga. Det kommer inte att vara biståndet som klarar detta, utan man måste hitta också andra delar. Det är en del av den diskussion som förs på den globala scenen.

Sedan finns det skäl att bara understryka att EU nu har öppnat för att diskutera Kyoto plus för att se om det ska kunna leda framåt. Men det avgörande är: Vill vi ha ett globalt avtal och jobba för det eller inte?

Fru talman! Vi har att diskutera utrikesutskottets betänkande 14 *Att möta globala utmaningar – om samstämmighet för utveckling*, baserat på en regeringsskrivelse med samma namn. Det handlar om hur vi kan bidra till en bättre värld genom att samordna våra insatser bättre och se till att de insatser vi gör stämmer överens med de riktlinjer och mål vi har satt upp.

Jag tror att det är viktigt att börja med att se på hur utvecklingen i världen egentligen har varit de senaste 20–30 åren. Det är bra för att förstå vilka åtgärder vi kan vidta. I huvudsak har vi sett en positiv utveckling i världen. Det kan man inte alltid tro när man lyssnar på oppositionen, men så är det.

Ungefär i mitten av 70-talet bedömde institutet Freedom House att vartannat land i världen var en diktatur. 30 år senare, i mitten av 2000-talet, definierades vart fjärde land i världen som en diktatur. Vad som hade hänt var alltså att antalet diktaturer i världen halverats. Men inte bara det, vi hade också fått en rad nya stater när Sovjetunionen kollapsade. När Sovjetunionen och kommunismen som idésystem visade sig ohållbar, förruttnad, omoralisk, förtryckande, orättvis och så vidare fick vi en rad nya stater i världen.

Den politiska utvecklingen mot mer frihet i världen har alltså varit väldigt stor. Vad som har hänt är att det i mängder av stater, exempelvis i Latinamerika, har slutits fred, om än bräckliga, mellan gerillor och olika juntor och regimer. Man har haft fria val och en sådan utveckling. Pinochet försvann från Chile. Apartheidssystemet kollapsade i Sydafrika. En rad afrikanska stater fick ha sina första fria val, där de som sedan förlorade valet frivilligt valde att avgå. Tyskland återförenades. Östra Asien klarade en svår bankkras. Indien klarade ett premiärministermord. Och så vidare.

Ser vi sammantaget på utvecklingen från 70-talet och framåt kan vi konstatera att den på många sätt har varit positiv. Dock har vi väldigt stora utmaningar framför oss, och det finns många problem.

Ett problem är det som biståndsminister Gunilla Carlsson ofta pekar på, nämligen att den ekonomiska utvecklingen på flera håll i världen är väldigt svag, inte minst i södra Afrika. Vi har olika interna konflikter och sönderfallande stater på Afrikas horn och i Mellanöstern. Vi har en notoriskt svag utveckling, både politiskt och ekonomiskt, i arabstaterna. Det finns många problem i världen som vi behöver ta fasta på, och där kan utvecklingssamarbete spela en väldigt viktig roll för att vända trenden.

Sverige ska ha ett högt bistånd; det är vi alla överens om. Vi ska ha ett bistånd som är transparent, som går att granska och som inte bidrar till korruption och sådant. Vi ska ha ett bistånd som främjar demokrati och mänskliga rättigheter. Det alliansregeringen har gjort, i grova drag, är att upprätthålla enprocentsmålet. Vi har faktiskt nått upp till det. Det som ni på andra sidan, som gnäller väldigt mycket på oss, inte klarade av har alliansregeringen klarat av.

Biståndet går nu till lite färre länder, men i gengäld har vi ett betydligt mer kraftfullt agerande för de länder som vi har utvecklingssamarbete med. Vi har ett specifikt riktat demokratistöd, något jag tvivlar på någonsin skulle kunna införas om Hans Linde med flera hade makten. Då hade det i stället gått till regimerna som styr i dessa länder. Vi har pro-

cesser med det öppna biståndet som syftar till att göra biståndet mer transparent och öppet.

Vad bygger detta på i grund och botten? Jo, det bygger på en iakttagelse som är väldigt central, nämligen att demokrati bara kan byggas av demokrater. Det är omöjligt att bygga demokrati om det inte finns demokrater. I Tjeckien fanns det demokrater, under ledning av Václav Havel med flera. I Polen fanns det demokrater, precis som Ameer nämnde, under ledning av Lech Wałęsa och andra. Där byggde man demokrati. I Belarus, exempelvis, var det andra som behöll makten. Man hade där inte samma möjlighet för befolkningen att bygga demokrati.

Det innebär att fokuseringen på demokrati och mänskliga rättigheter är oerhört central för att kunna få en positiv utveckling i stort. Detta har alliansregeringen också fokuserat mycket på, vilket jag tycker är positivt. Det handlar om att ha ett mycket bredare förhållningssätt än att bara predika fria val. Detta är mycket bredare än så.

Det handlar om stöd för att bygga institutioner – fungerande institutioner, hållbara institutioner, demokratiska institutioner, institutioner som befolkningen kan lita på och känna lojalitet med. Det handlar förstås om rättssamhället – rättvisa domstolar, ett fritt och oberoende rättsväsen. Det handlar om fria val, som jag nämnde, en demokratisk värdegrund, jämställdhet, hbt-rättigheter och tolerans. Det handlar om på vilket sätt vi kan bidra till allt detta och förstås också till en ekonomisk utveckling i de här länderna. Det är alltså ett väldigt brett arbete som krävs.

Då krävs också mer samstämmighet, fru talman, i biståndspolitik och i utrikespolitiken i stort. Jag tror att vi någonstans måste sammanföra och se hur en rad olika processer kan samverka för en positiv utveckling. Det handlar om ekonomi, handel, demokratistöd, migration, diplomati, turism, globala organisationer, remitteringar och mycket annat. Det är detta arbete vi fortsätter att jobba för.

Avslutningsvis vill jag, fru talman, bara nämna något som är lite rörande. Jag förstår att den facklig-politiska samverkan har varit mycket dynamisk och engagerande i dag för oppositionen. Jag vill bara poängtera att det finns ett parti inom vänsteroppositionen som under väldigt många år har haft ett rätt så utvecklat samarbete med till exempel Fidel Castros regim på Kuba och som även i dag faktiskt har ett visst samarbete med regimen i Vietnam. Om man tittar på de rapporter som skrivs av Human Rights Watch, Freedom House och Amnesty International och bedömer hur de fackliga rättigheterna är i en stat som Kuba är detta ganska fascinerande. Det finns inga syndikalister på Kuba, för de få som finns sitter i fängelse. De resterande som fanns drevs i exil redan på 60- och 70-talen.

Om man vill predika de fackliga rättigheterna tycker jag alltså att det är viktigt för vänsteroppositionen att göra sin egen hemläxa. Då får man bryta med de regimer som inte tillåter strejkrätten, och då får man bryta med de regimer som inte tillåter människor att organisera sig i fria fackföreningar. Om man inte gör det är man inte trovärdig. Gör man inte det innebär det att man säger: Vi är moraliska. Moral är bra, men dubbelmoral är inte dubbelt så bra.

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för att bistandsministern är här för debatten om en skrivelse från regeringen. Det uppskattar jag väldigt mycket.

Jag väljer att sluta i riksdagen. Jag är tacksam för den tid jag har fått ha i utrikesutskottet, och jag är glad att få delta i denna debatt. Jag tar mig också rätten att ta upp några frågor som är personligt engagerande för mig och som jag vet har stöd i regeringens politik. Först vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet om skrivelsen om att möta globala utmaningar. Skrivelsen visar att Sverige fortsätter att inom utvecklingspolitiken vara ett föregångsland med hög ambition att utifrån en samstämmig politik för utveckling bidra till målet om en rättvis och hållbar global utveckling och att tydligt försvara de mänskliga fri- och rättigheterna.

När jag kom in i utrikesutskottet 1999/2000 lade jag fram en kommitémotion om kvinnor och barn i världen och en motion om Afrika. Dessa frågor, som gäller fattigdom och kvinnors möjligheter, har jag levt med under åren. Fattigdom har traditionellt sett definierats som bristen på materiella resurser, men enligt mitt och Kristdemokraternas synsätt är fattigdom ett mycket mer mångfasetterat begrepp än så. Fattigdom innebär också att människor saknar inflytande över och trygghet i sin livssituation, och därför är det viktigt att utvecklingspolitiken har ett fortsatt fokus på jämställdhet mellan könen och stärkande av kvinnors, barns och utsatta gruppers rättigheter.

Inom detta område är fortsatt stöd till och stärkande av det civila samhällets kapacitet av stor betydelse. Ytterst handlar det nämligen om att ge möjligheten att leva ett människovärdigt liv. För oss kristdemokrater är solidaritet med utsatta människor i andra delar av världen en omistlig del av vår ideologi och politik. Vi kommer aldrig att backa undan vårt moraliska ansvar att stötta våra medmänniskor, oavsett vilka nationsgränser som skiljer oss åt. Det visar också nu den svenska regeringen genom att ha en ambitiös och långsiktig biståndspolitik med ett garanterat enprocentsmål.

Fru talman! Jämställdhet, mänskliga rättigheter och demokrati är begrepp som hör ihop. Arbetet för mänskliga rättigheter och således jämställdhet är oerhört angeläget i såväl internationella som nationella sammanhang. Föraktet mot kvinnor i många av världens länder, som bland annat tar sig uttryck i de systematiska våldtäkterna i krigssituationer, är vidriga brott mot mänskliga rättigheter och jämställdhet. Solidaritetstanken förpliktar. Då en kvinna eller man diskrimineras på grund av sitt kön kränks hennes eller hans mänskliga rättigheter, något som jag som kristdemokrat aldrig kan acceptera eller välja att blunda för. Människovärdet är knutet till existensen och inte till vare sig kön, prestationsförmåga eller social position. Det unika människovärdet måste alltid försvaras.

Det finns också en stark idémassig grund för jämställdhet på alla plan i vårt samhälle och även globalt. Strukturer, fru talman, tvingande könsmönster, attityder och traditioner som hindrar människor från att utveckla sin fulla potential och få makt över sina liv måste med kraft motarbetas. Utifrån synen på mänskliga rättigheter, värden och värderingar är det glädjande att bistandsministern så tydligt markerar Sveriges hållning, nu senast när det gäller kränkande domar och behandling av homosexuella i Malawi och tidigare i Uganda.

*Att möta globala
utmaningar – om
samstämmighet för
utveckling*

Fru talman! ”Systerskap” är ett ord jag tycker om. I mitt arbete i Awepa under de år jag har varit engagerad där har vi genom svenskt bistånd öppnat en möjlighet till arenor där parlamentariker träffas. Vi diskuterar inte partipolitik på så sätt, utan vi är systrar som träffas och diskuterar på samma nivå hur vi ska låta utvecklingen gå framåt när det gäller just att främja jämställdhet och kvinnors ställning. Vi har också en samstämmighet om att det är viktigt att inom utvecklingspolitiken stödja och involvera det civila samhället, enskilda organisationer, kyrkor och parlament i kampen mot kvinnors diskriminering.

Vi vet att kvinnor arbetar i genomsnitt fler timmar om dygnet, får lägre lön, är mindre läs- och skrivkunniga samt har ett lägre energiintag i förhållande till sin kroppsvikt jämfört med männen. Oftast är det flickorna som prioriteras bort när föräldrarna ska bekosta barnens utbildning. Bistånd ska – tycker jag, och det tycker regeringen – riktas till kvinnor också för att stärka demokratiska strukturer.

Kvinnor hamnar i en speciellt utsatt situation vid krig och konflikter. Oftast är det männen som deltar i konflikten, och kvinnorna bär huvudansvaret för hemmet, de närmaste och familjemedlemmarnas överlevnad. Fred, jämställdhet och utveckling är som sagt begrepp som hänger samman, och de är också beroende av varandra. Därför måste kvinnor involveras i ländernas fredsprocesser för att långsiktig fred och säkerhet ska kunna upprättas. Hållbar fred kan inte skapas utan att kvinnors behov, prioriteringar och strategier för konfliktlösningar tillvaratas i fredsförhandlingar. Det är också viktigt att allt konfliktförebyggande arbete innehåller ett tydligt jämställdhetsperspektiv.

Grundläggande för internationellt jämställdhetsarbete är också att män och kvinnor ska ha samma ekonomiska, sociala och politiska rättigheter. Kvinnor som inte ges rätten att äga mark, vara med vid beslut och använda jordens resurser saknar också ofta andra rättigheter i andra aspekter av sina egna liv. Att sakna möjligheten att bestämma över sin egen kropp, graviditeter, sin civila status och utbildning och att sakna möjlighet till förvärvsarbete gör att kvinnor också är mer sårbara vid plötsliga miljöförändringar.

Tidiga giftermål, många graviditeter, kvinnlig omskärelse i kombination med icke-adekvat läkarvård, dåliga transportmöjligheter, förorenat vatten etcetera bidrar exempelvis till fortsatt hög mödra- och barnadödlighet i många utvecklingsländer. Vi vet också att det vid migration till städerna är kvinnorna som i sina underordnade samhällsroller är mest sårbara för ekonomiskt och sexuellt utnyttjande, misshandel, våld och människohandel.

Därför är det, som har påtalats här av mina kolleger, oerhört viktigt att på olika sätt stärka kvinnors ställning i samhället och, som regeringen gör, stärka sexuell och reproduktiv hälsa och kvinnors rättigheter.

Fru talman! Jag vill sluta med en kommentar till en proposition som jag var med och arbetade med i utskottet år 2002. Där är det ett par meningar som jag tycker om. Det står så här: Utveckling kan aldrig skapas utifrån. Utveckling skapas av människor i det egna samhället, och därför ska vi bli bättre på att lyssna men också ställa krav.

Till sist, fru talman, vill jag nämna att utvecklingsländerna till min stora sorg dräneras på sina utbildade personer men också, som Diakonia tydligt har lyft fram, på kapital, det man kallar för kapitalflykt. Det är

någonting som vi ska motverka, även om det inte är lätt att komma åt. Sverige har under alliansregeringens ledning slutit många avtal, precis som Christian tog upp här tidigare, med länder som är skatteparadis. Syftet är att öppna för ett utbyte så att man kan påverka olika skattemyndigheter. Jag tycker dock att Sverige måste ta ett större ansvar för dessa frågor i ett internationellt perspektiv. Vi har gjort det, och vi vill verka ännu mer för det.

Fru talman! Jag måste få säga att i onsdagens Expressen ges en fantastisk bild på hur sydafrikanska kvinnor får möjlighet till ett friskare liv tack vare att ledaren i Sydafrika tar sitt ansvar när det gäller hiv/aids-frågor, vård, mediciner och prevention. Att de internationella ledarna tar ett ansvar för hiv/aidsfrågorna i dag ser jag som en framgång för Sveriges politik där man jobbat med de här frågorna.

Jag vill tacka mina kolleger i utskottet för den här tiden.

Anf. 32 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m):

Fru talman! I dag ska vi inte prata bistånd. Jag är inte bara biståndsmminister utan även utvecklingsminister. Det är precis alla mina kolleger i regeringen också när det gäller Sveriges politik för global utveckling.

Det unika med Sveriges politik för global utveckling är att den ger hela regeringen ansvaret så att alla inom sina respektive ansvarsområden bidrar till målet om en rättvis och hållbar global utveckling. Detta just för att vi kan konstatera att utveckling i slutändan handlar ganska lite om bistånd och att underutveckling i världen många gånger beror på våld, konflikter och förtryck. Klimatkrisen och finanskrisen har nämnts. Deras effekter kan möjligtvis lindras med biståndet, men de måste hävas genom mer kraftfulla politiska beslut och internationellt samarbete på en mängd områden där inte minst Europeiska unionen har en viktig roll att spela.

Händelser dagligen i den rika världen får kraftiga återverkningar i utvecklingsländerna, och beslut inom olika politikområden i Sverige och inom EU påverkar arbetet med hur och om vi lyckas med att bekämpa fattigdomen. Ibland är det motsägelsefullt – utvecklingsinsatser undermineras av åtgärder på andra områden. Biståndet, rätt använt, har en viktig roll, ofta katalytisk och kompletterande till andra politikområden. Min avsikt under de här åren som borgerlig biståndsmminister har varit att kraftfullt utveckla biståndet som verktyg för att vara en del i den samlade utvecklingspolitiken.

Övertygelsen om att vi alla har ett ansvar att bidra till fattigdomsminskning och till en rättvis och hållbar global utveckling ligger till grund för politiken för global utveckling. Det ligger också i vårt eget intresse. Det som sker långt borta får återverkningar även hos oss. När vi fattar beslut och bygger kapacitet här i Sverige handlar det inte bara om hur vi tar ansvar för Sverige och svenska medborgare eller människor som bor här, utan vi lär oss och kan använda detta i världen. Det är en viktig kapacitetsbas. Det handlar om allas utveckling.

Världens länder har enats om åtta millenniemål för att halvera fattigdomen till år 2015. Med fem år kvar håller FN i september ett toppmöte om framsteg och kvarstående utmaningar. Vi vet att EU:s politik inom en rad områden påverkar utvecklingsländernas möjligheter att uppnå millenniemålen. Ett bekymmer inom inte minst EU när vi söker utveckla ett effektivt bistånd är att det finns politiska beslut inom andra politikområ-

den som inte tillräckligt tar hänsyn till utvecklingseffekten. Då kan EU inte vara den trovärdiga och ansvarsfulla globala aktör som jag skulle vilja se det som. De tydligaste exemplen på detta är handelsstörande jordbrukssubventioner och handelshinder i jordbrukssektorn, men det finns en mängd andra, stora såväl som små, hinder.

Under EU-ordförandeskapet fick vi möjlighet att sätta agendan för arbetet i ministerrådet. Jag kan med glädje konstatera att flera av mina ministerkolleger tog initiativ till att lyfta fram just utvecklingsfrågor i förhandlingar inom sina respektive områden. I rådsslutsatser behandlades till exempel migration och utveckling, och vikten av samstämmighet uppmärksammades i rådsslutsatser på jordbruksområdet vid sidan av informella diskussioner.

Sverige är ett föregångsland vad gäller att formulera och genomföra en aktiv samstämmighetspolitik. Med våra erfarenheter från PGU har vi en ledarroll. Andra länder vill lära av oss, och vi påverkar EU:s gemensamma arbete med samstämmighet för utveckling. Under ordförandeskapet lades därmed grunden för ett mer fokuserat och strategiskt arbete med samstämmighet inom EU.

Fru talman! Jag vill även redogöra för och svara på en del frågor som handlar om processen med resultatskrivelsen för PGU och för hur jag ser på hur vi under de här åren utvecklat PGU.

När alliansregeringen tillträdde såg vi att politiken inte i tillräcklig utsträckning förverkligats. Vi konstaterade att vi behövde ha ett mer fokuserat förhållningssätt för att genomföra detta fina aktstycke politik för global utveckling och att politiken behövde göras mer till en strategisk fråga för hela regeringen. Det var tidigare så, fru talman, att varje politikområde hade sina egna mål. Det blev 65 mål inom stuprör, skulle man kunna påstå, som nästan hanteras sugrörsaktigt. Nu har vi i stället i samband med 2008 års skrivelse till riksdagen identifierat sex globala utmaningar för att nå målet och där Sverige har möjlighet att bidra på ett effektivt sätt. Vi hade kunnat välja andra utmaningar, men vi valde just de här sex för att ha någonting att hänga upp det på och att börja jobba processinriktat.

De här sex globala utmaningarna handlar om förtryck, ekonomiskt utanförskap, migration, klimatförändringar och miljöhot, säkerhet och smittsamma sjukdomar. Regeringen formulerade också mål för hur politiken ska genomföras.

Fokus på resultat är viktigt. Därför har vi i resultatskrivelsen valt ett upplägg som redovisar exempel på resultat. Det är inte en fullödig uppräkningslista av allt vad vi har gjort på området utan exempel och även våra egna bedömningar av hur vi ligger till. Det är dem vi ska diskutera i dag. Detta har vi gjort för att skapa tydlighet och jämförbarhet i skrivelserna över tid, för att kunna följa utvecklingen och för att som regering bli utvärderad.

Detta upplägg ger oss vägledning för fortsatta ansträngningar med att stärka samstämmighetspolitiken med fokus på de sex globala utmaningarna. Samtidigt tror jag att vi måste vara beredda att hantera nya utmaningar som uppstår i vår omvärld. Livsmedelskrisen hade betydelse för Sverige, Europa och hela världen. Livsmedelskrisen var en sådan situation där en effektiv hantering bara kunde säkras genom samstämmigt

agerande från hela regeringen. Därför har vi valt i skrivelsen att redovisa detta arbete i riksdagen.

Alliansregeringen har under denna mandatperiod arbetat för att göra det samlade svenska bidraget till den globala utvecklingen så effektivt som möjligt. I korthet kan man tala om tre ömsesidigt förstärkande byggstenar för ett effektivt arbete med samstämmighet. Resultatskrivelsen följer denna uppdelning.

Den första byggstenen handlar om det politiska åtagandet att inkludera ett utvecklingsperspektiv i alla relevanta beslut, EU-positioner, propositioner och i politikens genomförande. Det kan exemplifieras med att vi har antagit ett tydligt utvecklingsperspektiv i klimat- och energipropositionen och i forskningspropositionen.

Ett annat exempel är jordbruksministern som under vårt EU-ordförandeskap sammankallade sina ministerkolleger för att tala om utvecklings effekter av jordbrukspolitik.

Den andra byggstenen handlar om samordning och samverkan inom Regeringskansliet och med berörda myndigheter. Inom UD har vi en enhet som ansvarar för Regeringskansliets samordning av PGU. Bland annat genom att vi bildat operativa arbetsgrupper för de sex globala utmaningarna har vi skapat nätverk för berörda departement och myndigheter. Där behandlas aktuella frågor inom berörda politikområden. Vi som är ansvariga ställs ibland inför mål- och intressekonflikter, och när så sker och frågan inte kan lösas ut på tjänstemannanivå lyfts den till politisk nivå.

Slutligen den tredje byggstenen, som handlar om att vi har den rätta kunskapen om hur vår politik faktiskt påverkar fattiga människor både när den utgör ett hinder för utveckling och när den har potential att skapa synergier, som till exempel med biståndet. Detta är den största utmaningen, och vi kommer att behöva jobba ännu hårdare framöver. Vi använder redan i dag våra expertmyndigheter för detta. Våra ambassader blir nu fler och finns på andra ställen än tidigare. Där behöver vi verkligen öka våra kontaktytor, vår kunskap och vår rapportering. Vi använder internationella samarbeten med organisationer som fördjupat sig i frågorna. Men vi vill bli ännu bättre och kommer att rikta särskilt fokus på kunskap och analys framöver.

Alliansregeringen har höga ambitioner och Sverige bedöms, som också har sagts av kolleger i den internationella jämförelsen Commitment to Development Index, som det land som har kommit längst med att utforma en utvecklingsvänlig politik inom olika politikområden. Och jag är den första att säga att mycket, mycket arbete återstår innan vi kan känna oss nöjda. Arbetet med samstämmighetspolitiken är inte bara en process i Regeringskansliet, utan det är också en process i lärandet och i vårt utbyte med andra. Jag kan till exempel konstatera att Concorde Europa inte bara valde att utse Sverige som världsledande på detta under ordförandeskapet, utan också ger oss värdefull kunskap och utmanar oss när det gäller många av de dilemman som man ställs inför i det politiska arbetet. Där skapar naturligtvis PGU en anledning för oss att döma av det här på ett tydligt och transparent sätt.

Det har kommit en mängd frågor i debatten, och vi får kanske möjligheter att i replikrundorna ta upp en del av dem mer specifikt. Jag tycker att Christian Holm och naturligtvis också Rosita Runegrund på ett

väldigt fint sätt berörde frågan om kvinnor, SRHR-frågor, miljö och klimat. Men jag skulle ändå vilja säga några få ord till ledamoten Hans Linde med anledning av detta.

På s. 19 i skrivelsen lyfter vi upp sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter och ger exempel på hur vi har jobbat med det. Vi har där inte gjort en fullständig beskrivning av alla mina resor eller mitt deltagande i konferenser. Vi har heller inte diskuterat budgetinsatser, för det här är ju ingen budgetdebatt, utan vi kommer att ha särskilda budgetdebatter senare. Jag kan bara för sakupplysningens skull säga att bland annat UNFPA är någonting som jag har försökt att freda i en tid där enprocentsmålet tvingat oss att skära i biståndsbudgeten och som gjort att vi haft att omprioritera. Vi har försökt freda UNFPA och den typen av arbete eftersom vi ser det som centralt. SRHR-frågor och frågor om kvinnors ställning är verkligen ett sätt att stärka utvecklingspotentialen. Här har ni exempel på hur hela regeringen har jobbat strategiskt med alla frågor som just handlar om bättre hälsa och livskvalitet för kvinnor och män, pojkar och flickor i utvecklingsländerna.

Det har pratats mycket här om hur man googlar och söker på olika ord. Om det då uppfattas som att jag på något sätt har försummat detta jämfört med tidigare kolleger, skulle man kunna tänka sig att googla Carin Jämtin och mödradödlighet och göra detsamma men med Gunilla Carlsson. Då kan man få en uppfattning om hur mycket engagemang var och en av oss har haft specifikt i dessa frågor. Jag vill säga det, fru talman, eftersom detta har diskuterats en hel del.

En annan fråga som kom upp i dag, och som jag tycker är väldigt bra, är frågan som Ameer Sachet tar upp om LO–TCO:s anslagstilldelning. Låt mig börja med att tala om vilken roll jag tillmäter fackföreningars bidrag i kampen för både rättigheter och utveckling. Jag hade själv oerhört god nytta av det som kunskapsbas men också lite grann för att stimulera och tänka ett varv till när vi jobbade med skrivelsen *Frihet från förtryck*. Där har vi identifierat att fackföreningsrörelsen är en av de institutioner som är väldigt viktiga när vi ska jobba med en frihetsagenda.

På flera områden i den här skrivelsen kanske vi inte skriver om just fackföreningar, men vi skriver om NU-rådet, det råd som vi har inrättat för näringsliv och utveckling. Där ser jag svenska fackföreningar som en del av det svenska näringslivet. Där har fackföreningsrörelsen en central roll, och facket sitter naturligtvis med i NU-rådet eftersom vi där diskuterar frågor inom biståndet och inom utvecklingspolitiken. Men också inom ramen för hela regeringens arbete med corporate social responsibility värnar vi naturligtvis fackliga rättigheter i utvecklingsländerna och använder den kompetensbas som finns i Sverige.

Det är därför jag själv blir häpen över att LO–TCO Biståndsnämnd inte har lyckats bättre i sina anslagstilldelningar från Sida och nu får halverade anslag. Jag blir rentav bekymrad eftersom jag gång på gång har framhållit vikten av att vi måste använda de fackliga organisationernas kompetensbas i kampen mot förtryck. Jag begriper inte hur detta kan vara möjligt. Jag kan förstå att en del av biståndsmedlen nu har krympt eftersom vi har ett enprocentsmål och Sida också har fått besparingskrav överlag när det gäller bland annat anslag till det civila samhällets organi-

sationer. Men att detta så tydligt skulle drabba just LO–TCO Biståndsnämnd hade jag inte kunnat drömma om.

Jag lovar att jag ska gå tillbaka och se hur det kommer sig att det blev så i medelshanteringen. Men det är ingenting som jag som enskild minister kan lastas för, eftersom det är myndigheten som fattar beslut. Jag hoppas att detta är fullt accepterat av kammaren. Men jag är lika häpen och förvånad som ni ledamöter är över att det kan bli så, eftersom det råder en sådan samsyn om vikten av att använda fackföreningsrörelsen, bland annat för en samstämmig utvecklingspolitik och för aktörssamverkan men också i kampen mot förtryck. Det här är kanske också en del i ett större problem som vi har med efterlevnaden av de politiska debatter som vi för här i kammaren vad gäller utvecklingspolitiken och biståndet och hur myndigheterna sedan tar detta vidare.

Fru talman! Jag tänkte avsluta mitt anförande, och jag ber igen om ursäkt för att jag överskridit talartiden, med att tala om hur jag hoppas att det här arbetet kan fortskrida framöver. Riksdagen har ju att granska hur regeringen utför politiken på det här området. Vi har hittills i debatten snuddat vid en del dilemman. Frågan om vapenexporten har nämnts. Handel kontra frågor om mänskliga rättigheter skulle kunna vara en annan. Frågan om engagemang för energitillförsel och kampen för en bättre miljö är ett annat dilemma och konfliktområde som vi behöver lyfta fram mer i den allmänna debatten men också i debatten här i kammaren om hur regeringen dömer av olika dilemman. En del av dem har oppositionen nu tagit upp.

Det är väldigt viktigt att vi fortsätter med detta, för bara genom att regeringen kan vara transparent och återkomma till riksdagen med ett resultattänkande, lägga fram beslutsunderlag och ha en lärande men också granskande funktion kan vi ta den här politiken vidare. Jag tycker att den här debatten är ett bra exempel på det, men det skulle kunna dras ännu längre. Vi måste också lägga mer tid på att återkoppla med resultat för att använda de biståndspengar vi har mer effektivt, men också se till att alla politikområden som kanske kan bidra ännu mer till utveckling utmanas ännu mer i Sverige men framför allt i Europa. Vi är, som jag sade, världsledande på detta. Men vi måste nu också titta på hur vi jobbar med till exempel korruptionsbekämpning. Det är ingenting som bara förekommer inom biståndet utan också inom handelsfrågor, och det handlar också om hur näringslivet arbetar med de frågorna. Då får vi också en bättre effektivitet i utvecklingen som sådan. Ni har här lyft fram exempel på hur man jobbar med finansiella ramverk, skatteparadis och så vidare, fast utifrån ett annat perspektiv.

Fru talman! Det finns en väldigt stark tradition i Sverige av globalt ansvarstagande. Jag skulle kunna säga att det också finns en samsyn om att det är viktigt att ta ansvar. Men det finns också en avgörande skillnad. Hans Linde talar om en ny världsordning och vill hellre omfördela, medan vi säger att vi vill skapa ansvar och se till att människor kommer till sin rätt.

Det har diskuterats av bland annat Kerstin Lundgren här hur ekologi, klimat och miljö måste vägas in i en samstämmighetspolitik. Och Fredrik Malm gör en bra analys av vad som är hinder för utveckling, att det inte bara handlar om fattigdom utan att fattigdom snarare är en effekt av att

det råder förtryck och att biståndet är en del i en samstämmighetspolitik som kan göra skillnad.

Det här är, fru talman, kanske ”bokslut Carlsson”. Det är vår sista riksdagsdebatt före valet. Det är inget bokslut för biståndet, utan det kommer en resultatskrivelse till riksdagen nästa vecka som regeringen antog på sitt torsdagssammanträde i går.

Det har varit mycket budgetdebatt här i dag, och vi har samtidigt samlat upp en mängd frågor. När vi diskuterar avräkningar och annat vill jag bara påminna oppositionen om att också 2002 var det 14–15-procentiga avräkningar från biståndsramen. Skillnaden är att då var biståndsbudgeten hälften så hög.

Kan vi därmed vara överens om att mycket av den diskussion vi har fört nu om avräkningar, flyktingmottagande och hur vi jobbar med administrativa saker bör hänföras till diskussionen om resultatet i biståndet som kommer senare och konstatera att vi behöver titta på bland annat behovet av en bättre migrations- och integrationspolitik som en del i att möta globala utmaningar.

I detta anförande instämde Christian Holm, Walburga Habsburg Douglas och Mikael Cederbratt (alla m) samt Fredrik Malm (fp), Kerstin Lundgren (c) och Rosita Runegrund (kd).

Anf. 33 AMEER SACHET (s) replik:

Fru talman! Vi är glada över att biståndsministern är med oss och debatterar i dag. PGU är ett viktigt område.

Vi från oppositionen vill inte bara kritisera utan säga att biståndsminister Gunilla Carlsson har gjort en hel del bra saker som Sveriges ansikte utåt i världen.

Låt oss återgå till avräkningsfrågan. Vi ser att avräkningarna har ökat markant till ca 14 procent av den totala biståndsramen. Vi har inte i någon redovisning från regeringen eller på annat sätt kunnat se vad dessa medel går till. Det är viktigt för oss som är i opposition men också för hela riksdagen att få veta hur skattemedlen används eftersom riksdagen har rollen som kontrollmakt. Det tror jag att biståndsministern håller med mig om. Vi vill därför gärna få veta hur regeringen tänker. Vi vet inte vem som vinner valet. Vi har visserligen ambitionen att ta över, men om den borgerliga regeringen sitter kvar efter september med Gunilla Carlsson som biståndsminister, vad har ministern för ambitioner när det gäller avräkningarna? Ska de ökas till 30, 40, 50 procent?

Jag har också en undran om transparensen. Biståndsministern har kritiserat Sida, och det har med rätta ställts frågor om oegentligheter när det gäller hur biståndsmedel används. När det gäller Swedfund har vi dock inte hört så mycket. Samma transparens borde kunna gälla för alla organisationer som på regeringens uppdrag får möjlighet att använda biståndsmedel i världen.

Anf. 34 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik:

Fru talman! Jag tackar Ameer Sachet. Det är roligt att vara här och debattera och samla ihop en mängd frågor.

Jag tycker att vi ska återkomma till avräkningarna i samband med att vi har en resultatdiskussion. Den kommer dock att ske efter valet ef-

tersom skrivelsen om biståndets resultat först nu ligger på riksdagens bord.

Vi har som första regering valt att återkomma till riksdagen med en resultatskrivelse för att kunna få bättre kunnskap om biståndet för att kunna debattera och granska vad som faktiskt görs.

Då ställs det relevanta frågor här om hur detta bidrar till fattigdomsbekämpning. Varför har vi ett enprocentsmål och varför diskuterar vi avräkningar hela tiden när vi kanske snarare skulle titta på hur måluppfyllelsen och resultatet är? Hur kan vi öka flödena till utvecklingsländerna genom att bli ännu mer effektiva på att bekämpa korruption? Jag ser fram emot denna debatt, för mycket av avräkningsdebatten handlar om att vi i förväg fastslår vissa summor. Jag kan förstå att ni ställer dessa frågor, men de har också ett samband med att man har fastnat för en viss doktrin. Jag vill bara säga att det är rent matematiskt.

Ett högt varaktigt förutsägbart bistånd som gör skillnad är vår uppgift. Därför är det bra att vara tydlig med vad vi åstadkommer. Det är därför som jag när det gäller transparens och möjligheter att utkräva ansvar och att granska kommer att återkomma med ett löfte om den transparensgaranti som jag hoppas kunna genomföra inom biståndet för att lättare kunna se vem som gör vad.

När det gäller Swedfund har vi bolagssekretess, och vissa uppgifter kunde man inte få ut eftersom det skulle drabba tredje man. Därför har det prövats i enlighet med den svenska sekretesslagstiftningen.

Anf. 35 AMEER SACHET (s) replik:

Fru talman! Jag tackar Gunilla Carlsson för svaret. Jag tycker personligen att det är problematiskt med Swedfund och att en del av medlen kanaliseras via skatteparadis. Vi har hört borgerliga företrädare i Europa, bland andra Tysklands förbundskansler Angela Merkel och Frankrikes president Nicolas Sarkozy, uttala sig om hur man ska begränsa skatteparadisens roll i världen. De skadar nämligen både den fria marknaden och civilbefolkningen i Europa. De skadar även utvecklingsländerna. Betalar man ingen skatt blir det mer fattigdom; det vet vi. Jag hoppas därför att regeringen driver denna fråga.

Jag har ytterligare en fråga till bistandsministern. Vi har kanske inte talat så mycket om detta, men det ingår också i PGU-arbetet. Det handlar om nedrustningen. Sverige har ända sedan andra världskriget varit pådrivande när det gäller nedrustning. Under de snart fyra år som den här regeringen har regerat har vi inte hört så mycket. Sveriges röst har blivit svagare i dessa frågor. Nu pågår NPT-konferensen i New York, och företrädare för alla partier i riksdagen och för regeringen deltar.

Hur vill bistandsministern påverka så att vår röst blir högre i dessa frågor och kan påverka våra grannländer i Europa men även större länder när det gäller nedrustning? Det är en viktig fråga som även har koppling till och bäring på fattigdomsbekämpningen.

Anf. 36 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik:

Fru talman! Vad gäller nedrustningsfrågorna är jag glad över att tillhöra ett parti och en borgerlighet som tidigt stod upp för att vi måste skapa ett enat Europa, kämpa mot förtrycket och få en förändring av Sovjetunionen. Det har påverkat såväl vapenarsenaler som förtroende

Prot. 2009/10:123
21 maj

*Att möta globala
utmaningar – om
samstämmighet för
utveckling*

och möjligheter i världen och också lett till en snabb fattigdomsminskning.

Det här hänger givetvis ihop med vapenmakt i världen. Jag är glad att vi tar upp dessa frågor men gör det inte till en fråga om att den borgerliga regeringen inte skulle ha fullföljt den ambition som alltid funnits i Sverige att arbeta för nedrustning. Det har väl inte undgått kammarens ledamöter att både Carl Bildt och statsministern var i USA för att vara med på viktiga överläggningar som ett unikt land eftersom vi har en roll att spela i detta – så vår röst är väldigt tydlig.

Vad gäller skatteparadis och finansiella system har vi i kölvattnet av finanskrisen fått en nödvändig uppstädning av hur de internationella finanssystemen ser ut. Arbetet har påbörjats, men det blev en bra alarmklocka för oss alla. Finanskrisen har slagit extremt hårt mot Sverige som är ett litet exportberoende land, men den har naturligtvis också gett påverkan i utvecklingsländerna.

Att man tittar över regelverket får betydelse också för remitteringar, för hur vi jobbar med biståndsmedel och för hur vi får bättre och mer trovärdiga flöden till utvecklingsländerna och inte bara från dem. Många gånger är det tyvärr så att flödet av finansiella resurser från utvecklingsländerna är större på grund av att man skövlar råvarutillgångar och att man bedriver mycket brottslig verksamhet. Det är därför det är viktigt att stoppa skatteparadisen, och det är därför som regeringen har sett till att öka transparensen och satt stopp för Caymanöarna och andra skatteparadis. Dessa beslut är fattade.

Jag uppmanar er i kammaren och andra att titta på detta och på behovet av att vi jobbar mer med till exempel dubbelbeskattningsavtal och annat. Jag har ett lysande exempel från Moldavien. Hur vi jobbar med finansiella ramverk och annat som möjliggör investeringar är också en viktig samstämmighetsfråga som vi ska ge oss på.

Anf. 37 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Biståndsministern sade tidigare att det kanske är ”bokslut Carlsson”. Även om vi på denna sida hoppas att det är ”bokslut Carlsson” vill jag passa på att säga att jag uppskattar det sätt som biståndsministern har hanterat oss i oppositionen. Biståndsministern har alltid varit öppen för dialog och för att vi ska kunna vara delaktiga på ett eller annat vis. Det vill jag tacka för.

Jag tänkte tala lite om samstämmighet med utgångspunkt i ett konkret land. Vi har mycket bistånd till Irak, och vi har goda relationer till Irak. Många svenska ministrar är också engagerade i Irak. Carl Bildt, biståndsministern och migrationsministern har på ett eller annat vis kopplingar till Irak.

De här goda relationerna beror mycket på att många av dem som nu sitter i regeringen eller har suttit i parlamentet där nere också är svensktalande. De var här som flyktingar en gång i tiden, och efter Saddams fall flyttade de tillbaka för att bygga upp landet.

Vi har alltså goda relationer till Irak. Därför har vi också möjlighet att påverka. För inte så länge sedan kidnappades en ung journalist utanför universitetet och dödades sedan. Det pågår ingen direkt utredning om detta. Jag bad Kerstin Lundgren prata om det på Iraks ambassad, och det har hon tydligen gjort.

Sådana här saker kan vi vara med och påverka så att man sätter i gång utredningar. Vi ser ju att Irak inte har förmåga att skydda sin egen befolkning. Irak har drabbats av en stor katastrof och ett långt lidande, och regeringen klarar inte av att skydda befolkningen. Nu skickar vi dessutom flyktingar tillbaka dit, som inte heller regeringen klarar av att skydda.

Jag skulle vilja höra Gunilla Carlssons syn på samstämmigheten mellan de olika politikområdena.

Anf. 38 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik:

Fru talman! Irak är ett gott exempel på samstämmighetsfrågor där vi ser att biståndet med sin roll katalytiskt har engagerat människor redan på Saddamtiden. Det spelade roll för att kämpa mot förtryck och för att hjälpa till med försoningsprocesser. Vi har använt biståndet strategiskt. Det har också gjort att vi har haft rätt så bra ingångar inom ramen för FN:s arbete och på andra sätt. Vi hade till exempel en stor Irakkonferens en vår här för två år sedan, tror jag att det var. Vi ser att vi använder samstämmigheten på så sätt.

Jag tror att det är 2 procent av Sveriges befolkning som på ett eller annat sätt har en bakgrund i Irak. Detta är någonting som berikar vårt land. Det betyder också någonting för vilket ansvar vi har för strömmarna inte bara av kapital, kultur, historia och annat utbyte utan också av människor.

Bodil Ceballos frågar specifikt om flyktingar och återvändande. Jag vill bara poängtera den princip som jag ser utifrån en global utmaning och hur vi samarbetar med en cirkulär migration. Ibland erbjuder vi människor en fristad. Vi ställer självfallet upp för en väl fungerande asylpolitik, men vi ökar nu också möjligheten för människor att komma hit för att söka arbete. Vi ska vara ett bra värdland, och när människor kommer hit ska de ha möjligheter till bättre integration. Det är ett viktigt arbete.

Men vi ska också se möjligheten för återvändande. Vi ska kunna se till att människor förvärvar kunskaper och kontakter och kan återvända. Det handlar dels om att skapa en trygg miljö att återvända till, dels om att ha möjligheter att göra det. Det är det vi har jobbat med med Irak. Vi har framför allt använt diasporan här i Sverige framgångsrikt för att titta på detta – att man inte bara behöver ha trygghet och säkerhet utan också ett jobb att komma tillbaka till. Vi ska se hur detta kan användas i ett näringslivsperspektiv. Detta tycker jag är ett bra exempel på samstämmighet.

Anf. 39 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Jag menar att cirkulär migration inte är lösningen på irakiernas problem och för dem som tar sig hit. De är skyddsbehövande. Vi har många från sårbara grupper från Irak, kristna och andra minoritetsgrupper i Irak, som nu har fått avvisningsbeslut och ska skickas tillbaka. Jag menar att detta inte är i överensstämmelse med samstämmighetspolitiken. Vi ger Irak ett problem när vi skickar tillbaka människor som man inte klarar av att skydda i sitt hemland.

Gunilla Carlsson pratar om försoningsprocesser. Det är jättebra om vi har det och att vi hjälper till med det. Men när situationen för minorite-

terna många gånger är sämre i dag än under Saddams tid är det någonting som är fel. Då har vi inte kommit särskilt långt. Vi måste arbeta mycket för försoningsprocesserna och för att få Irak stabilare så att Irak klarar av att skydda sin egen befolkning innan vi börjar skicka tillbaka människor dit. Det blir en belastning för den irakiska staten att ta emot så många återvändande.

Jag upplever att vi inte har någon samstämmighet i just de här frågorna. Det är viktigt. Vi ska inte bara prata om samstämmighet och hur det är i andra länder. Vi glömmer att ta fram den egna bilden – det vi gör här. Det vi gör här påverkar dem som är där. Det är vi egentligen överens om. Men när vi pratar om PGU – politik för global utveckling – talar vi nästan bara om det som sker där ute och väldigt lite om det vi gör här.

Jag tycker att vår regering borde vara mycket bättre på att samordna de olika delarna i utrikespolitiken så att de inte motverkar varandra.

Anf. 40 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik:

Fru talman! Det blir intressant när man tar ett särskilt land och diskuterar det. Sedan kan man ha olika uppfattningar. Jag tänker här nu tala utifrån ett samstämmighetsperspektiv och inte ge mig in i diskussionen utifrån migrationsministerns ansvar vad gäller skyddsbehövande eller inte.

För det första kan jag bara konstatera vilken betydelse jag tror att det framtida Irak har för att den kristna minoriteten ska hanteras bättre. Det finns ett behovet av pluralism och ett behov för dessa enskilda människor av att känna trygghet och kunna återvända till sina hem – som är en helt legitim hemplats även för kristna i Irak. Detta är ett ansvar som vi har både i MR-perspektiv och av rena utvecklingsskäl. Vi ska se till att man inte låter folk fördrivas på detta sätt och få den otrygghet som jag uppfattar är fallet just nu.

Vad gör vi då för att komma åt problemet utifrån ett samstämmighetsperspektiv? Jag var inne på det väldigt kort. Vi har jobbat till exempel inom ramen för Swedfund med att titta på hur vi kan skapa förutsättningar för jobbskapande och affärskontakter. Hur kan vi underlätta för återvändande så att de ska kunna etablera sig och komma tillbaka? Hur jobbar vi med den politiska dialogen för att se till att Irak blir duktigare på att ta detta ansvar självt och också genom biståndet se till att bygga kapacitet för mänskliga rättigheter och för en rättsstat? Det är så vi jobbar i ett Irakperspektiv inom ramen för global utveckling och samstämmighet.

Det är när det gäller detta vi granskas lite grann. Jag vet att Bodil Ceballos har en annan syn på hur Migrationsverket borde bedöma skyddsbehovet. Men det tycker jag inte riktigt hör hemma i den här debatten.

Fru talman! Jag vill passa på att tacka inte bara för Bodils utan också för andras vänliga ord eftersom jag tycker att de här frågorna är så viktiga. Vi lär oss av varandra och genom att bli utmanade och granskade. På så sätt kan vi också se till att ta politiken vidare. Det gäller såväl oss – vi som har ansvaret i regeringsställning – som riksdagen och hur den utvecklar sin förmåga och möjlighet att granska och driva på utvecklingen. Det är därför det är så roligt att få ägna sig åt de här frågorna. I grunden kommer vi ju från samma traditioner och har samma syn på vad det

är som driver utvecklingen. Vi sätter demokrati och mänskliga rättigheter högt. Det är därför jag tror att vi kan vara så ensade när vi har den här typen av debatter, även om de politiska meningsskiljaktigheterna ibland mycket väl kan komma emellan.

Anf. 41 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Biståndsministern sade tidigare att det här inte bara är en biståndsdebatt utan också en utvecklingsdebatt. Det är helt sant. Biståndsministern sade också, precis som jag gjorde i mitt anförande, att det inte kommer att räcka med bara bistånd. Vi behöver jobba med betydligt fler verktyg än så. Återigen får jag ge biståndsministern rätt.

Vi har kanske lärt oss av vår svenska biståndshistoria, där vi alltför många gånger har sett att det vi har gjort med den ena handen har motverkats av den andra. Vi har gjort biståndsinsatser som har motverkats inom andra områden av politiken och med politikens verktyg.

Därför var politik för global utveckling för sju år sedan oerhört viktig. Man sade att vi skulle ha en samstämmig politik. Alla delar skulle hänga ihop. Men om det här nu är ”bokslut Carlsson” och om vi ska titta på hur samstämmigheten har sett ut de senaste åren under den borgerliga regeringen får vi tyvärr konstatera att den på punkt efter punkt har brustit.

Tidigare i veckan ratificerade och undertecknade man ett handelsavtal med Centralamerika. Det innebär att centralamerikanska småbönder som i många fall har fått svenskt bistånd genom åren nu på en global, öppen marknad ska konkurrera med hårdsubventionerat industrijordbruk från Europa. Var finns samstämmigheten här?

Samma brist ser vi när det gäller synen på skuldsituationen i syd. Just nu bedriver Sverige ett återuppbyggnadsarbete på Haiti med svenska biståndsmedel. Samtidigt säger Anders Borg, den svenske finansministern, starkt nej till att man ska skriva av Haitis skulder i Internationella valutafonden och i Interamerikanska utvecklingsbanken. Vi ger bistånd med ena handen men håller stenhårt fast vid skulder med den andra. Var finns samstämmigheten här?

Samma brist på samstämmighet ser vi när det gäller vapenexporten. Många av de länder där vi i dag bedriver biståndsarbete importerar samtidigt vapen från Sverige. Vi ser samma brist när det gäller kvinnors rättigheter. Biståndsministern lyfter gång på gång fram kvinnors rättigheter – det får jag erkänna. Men samtidigt har vi en utrikesminister som verkar ha något slags beröringsskräck för både kvinnors och hbt-personers situation.

Frågan till biståndsministern blir: Sju år efter politik för global utveckling – när ska de andra statsråden börja ta ansvar för utvecklingsfrågorna?

Anf. 42 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik:

Fru talman! Låt mig börja med det som jag antydde i mitt anförande; Hans Linde talar om en annan världsordning. I en del frågor kan vi ändå vara överens och tycka lika, till exempel om vikten av att kvinnors rättigheter lyfts fram mer. Det kanske också gäller kvinnor som ekonomiska aktörer, vad vet jag.

Men när det till exempel kommer till frågor om global frihandel och handelns möjligheter att skapa kontakter mellan människor och hur han-

deln kan bidra till att skapa tillväxt och arbetstillfällen och därmed lägga grunden för utveckling och fattigdomsbekämpning har inte jag och Hans Linde samma uppfattning om vad det är som driver utveckling. Där tycker vi olika. Det är därför som vi nu tycker att de här handelsavtalen är någonting som verkligen behövs.

Låt mig ta finansministern som ett exempel när det gäller frågan om vad andra ministrar gör. Jag nämnde tidigare hur vi nu äntligen har kunnat göra den här typen av begränsningar av skatteparadisens härjningar. Där har vi i Sverige varit med i vår lagstiftning, men det har också skett inom ramen för hur EU har sett på saker och den finansiella stabiliteten över lag.

Vad gäller Haiti är vi överens om att vi ska ha skuldavskrivning under ordnade förhållanden. Vi har också sagt att detta ska ske snabbare eftersom det de facto är ett helt nytt land som nu växer fram och som behöver börja från början med extrema utmaningar. Här har han och jag inte alls någon olika politik.

Jag vill ta upp Moldavien som exempel. Jag skulle vilja att riksdagen var ännu mer på när det gäller Moldavien till exempel. Här är vi duktiga och ger ett väldigt generöst bistånd som är mycket målinriktat. Samtidigt ser jag att det tar årtal att få fram ett dubbelbeskattningsavtal med Moldavien på grund av att det finns bristande handläggningskapacitet på Finansdepartementet.

Jag medger att finansministern i vissa delar kanske behöver granskas för sin samstämmighetspolitik, men det är den här typen av frågor inom ramen för politik för global utveckling som jag driver. Här behöver vi ha svenska resurser för att lösa en fråga som ni kan tycka är pytteliten men som ändå är ett exempel på hur vi jobbar med de här processerna i Regeringskansliet för att få en bättre samstämmighetspolitik.

Anf. 43 HANS LINDE (v) replik:

Herr talman! Jag tror att bistandsministern trots allt har ett hästjobb framför sig med att förmå de andra ministrarna i regeringen att inse att utvecklingsfrågorna även ligger på deras bord.

Låt oss ta frågan om handelspolitiken och Centralamerika som ett konkret exempel. I fallet Nicaragua har Sverige i många år bidragit till att stötta och utbilda småbönder, i synnerhet inom mjölksektorn. Jag var själv i Nicaragua för ett par år sedan och besökte flera av de här projekten. Nu tvingar man Nicaragua att öppna sin jordbrukssektor. Man tvingar de små nicaraguanska bönderna, som precis har fått i gång sin verksamhet, att konkurrera med europeiska mjölkbönder som får både ekonomiska subventioner och exportstöd. Vad är det för fritt med den handelspolitiken, Gunilla Carlsson? Hur kan man kalla det frihandel att låta en småbonde i Centralamerika konkurrera med ett hårdsubventionerat industrijordbruk från Europa på en öppen global marknad utan några som helst skydd eller stöd?

Jag kan rekommendera Gunilla Carlsson att läsa de skriftliga frågor jag har ställt till Anders Borg om skuldsituationen för Haiti. Där avfärdar Anders Borg helt skuldavskrivningar för Haiti när det gäller IMF och Interamerikanska utvecklingsbanken. Det visar igen att vi ska ge bidrag till att återuppbygga Haiti med ena handen, och med andra håller vi fast i skulder som innebär att Haiti i framtiden kommer att betala räntor och

amorteringar när man i stället skulle behöva lägga resurserna på att bygga upp sitt land.

Jag har tagit upp några exempel. Tyvärr finns det fler. Här i riksdagen klubbade den borgerliga majoriteten nyligen igenom avgifter på våra svenska universitet och högskolor för utländska studenter. Hur kan det sägas vara samstämmigt med en biståndspolitik där vi försöker uppmuntra människor i syd att utbilda sig? Samtidigt försvarar vi ju genom avgifter deras möjlighet att komma till Sverige och studera.

Jag tycker att vi också ser det tydligt i Afghanistan där den borgerliga regeringen de facto har ökat biståndet, men samtidigt deltar Sverige i ett militärt krig. Vi deltar som en part i ett krig och en konflikt som innebär att möjligheterna till utveckling slås sönder i Afghanistan.

Om Gunilla Carlsson vill jobba med att få de andra ministrarna att ta ansvar för utvecklingen säger jag som Per Ahlmark: Lycka till!

Anf. 44 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik:

Herr talman! Tack så mycket! Jag hinner inte beröra allting i min avslutningsreplik. Låt mig ta upp Afghanistanbollen. Vi i regeringen var väldigt glada i går över att kunna utse Svenska Afghanistankommitténs generalsekreterare till ny ambassadör i Afghanistan. Detta är ett tecken på den förnyelse som har skett av Sveriges Afghanistanpolitik där det civila får större utrymme. Vi använder det kunnande som finns, i det här fallet hos en väldigt erkänd NGO. Han har även lång erfarenhet från biståndsmyndigheten Sida.

Jag är jätteglad över detta. Det visar regeringens politik och att det inte bara handlar om den militära närvaron, för det var fallet under den socialdemokratiska regeringen som Hans Linde stödde. Då åkte inga civila ministrar till Afghanistan. Då hade vi inte något strategiskt bistånd, utan då hade vi bara en militär närvaro. Nu har vi ungefär samma militära närvaro på inbjudan av den afghanska regeringen och i ett internationellt samarbete. Men vi har dubblat biståndet, vi ökar våra civila insatser och vi ser till att vi kan göra mer för att stärka Afghanistans eget rättssystem genom att utbilda poliser och annat. Det kommer att ta tid. Det kräver närvaro. Vi har nu haft möjlighet att utse en ambassadör eftersom vi också har en diplomatisk närvaro.

Detta är också exempel på samstämmighet och på att politiken hänger ihop. Det är ett bra landexempel. Bodil Ceballos tog upp Irak. Nu kan vi ta upp Afghanistan. Fortsätt granska oss! Det är klart att det finns massor mer att göra på alla ministerområden, inklusive mitt eget, när det gäller hur biståndet ska kunna vara mer effektivt och verkligen ha den här katalytiska rollen för att samstämmighetspolitiken ska få större genomslag. Där har jag ett särskilt ansvar i regeringen.

Herr talman! Jag är ledsn att jag inte får längre repliktid. Därför kommer jag inte att bemöta vare sig Haiti eller Nicaragua i detta forum. Jag passar i stället på att tacka för en bra debatt, för en fin hantering i utskottet av de här frågorna och för ett väldigt bra samarbete under de här fyra åren. Jag tycker att det har varit spännande. Man brukar göra ett årsbokslut. Man gör inga fyraårsbokslut, utan det här är ett bokslut. Riksdagen har nu debatterat och hanterat politik för global utmaning. Det kommer fler bokslut från mig. Tack ska ni ha!

5 § Åtgärder mot familjeseparation inom migrationsområdet

*Åtgärder mot
familjeseparation inom
migrationsområdet*

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2009/10:SfU18
Åtgärder mot familjeseparation inom migrationsområdet (prop.
2009/10:137).

Anf. 45 GÖTE WAHLSTRÖM (s):

Herr talman! Betänkandet *Åtgärder mot familjeseparation inom migrationsområdet* är ytterligare ett betänkande levererat av Regeringskansliet som tenderar att upplevas som migrationspolitisk jenka. Förslaget tenderar att få effekten att man tar några hopp framåt och sedan något hopp bakåt. Det må så vara att förflyttningen är framåtsyftande, men upplevelsen för dem som drabbas och inte får följa med på hoppen framåt blir i stället besvikelse och desperation.

I diskussionen mellan utskottsbehandlingen och dagens debatt kan jag av uttalanden förstå att några av majoritetens företrädare anser att förslaget inte nått ända fram. Förslaget öppnar för vissa grupper men inte för dem som redan har drabbats och har svårigheter utifrån sin bakgrund. Frågan om konsekvenserna för dem som inte nås av förslaget blir hängande kvar i luften när utskottsmajoritetens företrädare beskriver det framlagda förslaget.

I detta betänkande, liksom i tidigare betänkande, lämnas utsatta grupper utanför förslagets positiva ambitioner. I frågan om försörjningskrav vid anhöriginvandring var undantagen i förslaget så många att de fyllde hela sidor i betänkandet. Trots detta träffades redan hårt drabbade av lagstiftningens konsekvenser.

I detta betänkande, *Åtgärder mot familjeseparation inom migrationsområdet*, täcker förslaget vissa personer som i dag tvingas lämna landet och söka uppehållstillstånd utifrån, trots att det är uppenbart för handläggande myndighet att uppehållstillstånd kommer att beviljas.

Tankarna kring förslaget är inte nya för socialförsäkringsutskottet, men de uppkomna konsekvenserna har tenderat att öka, och ansvarig myndighets signaler har blivit tydliga. Regeringens bedömning är i detta läge helt riktig, men undantagen från en snabbare och enklare hantering som räknas upp i betänkandet förtar de positiva ambitionerna och drabbar alltför många. Rubriksättningen på betänkandet skapar förhoppningar, men slutprodukten tenderar att ge helt andra effekter.

Herr talman! Jag är i grunden positiv till betänkandets grundinställning men konstaterar att resultatet blir långt ifrån de förväntningar jag haft.

I reservationen till utskottsbetänkandet föreslår den rödgröna oppositionen att förslaget borde ha tagit hänsyn till det förhållandet att många inte haft förutsättningar att tillhandahålla giltiga passhandlingar för att kunna styrka sin identitet. I reservationen pekas på situationen för bland annat personer som kommer från Afghanistan.

Utskottsmajoriteten åberopar i betänkandet att Migrationsverket genom tidigare ställningstaganden här i riksdagen har vägledning för sin handläggning vad gäller att möta denna problematik. Vår bedömning och erfarenhet är att så inte är fallet. Det förelagda förslaget kommer därför att lämna stora grupper utanför den möjlighet att ansöka om uppehållstillstånd inifrån landet som majoriteten åberopar ska vara gällande. Jag förstår därför att utskottsmajoriteten mellan utskottsbehandlingen och dagens kammardebatt har uttalat: Vi når många med förslaget men inte alla.

Ett bifall till reservationen kan göra att detta konstaterande kan undanröja problematiken.

För många som har haft stora förhoppningar på det framlagda betänkandet blir det ett steg tillbaka – därav min inledande diskussion om migrationspolitisk jenka. Förslaget ger goda förutsättningar för vissa men lämnar alltför många utanför möjligheten till den enklare hantering som betänkandet i grunden tycks handla om. Betänkandet har alltför många begränsningar för att leva upp till rubriken.

Vill man, som i gjorda uttalanden, gå längre för att underlätta för de berörda finns det förutsättningar för det i den rödgröna reservationen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 46 KALLE LARSSON (v):

Herr talman! ”Äntligen” hade jag velat säga. Nu kan jag inte riktigt göra det, och jag ska återkomma till varför.

Jag vill börja med någonting ganska, låt oss säga, ovanligt och ändå betydelsefullt, nämligen att ge beröm till regeringen. Här är man nu, trots allt, i kammaren. Man har släpat sig hit en fredagsförmiddag med ett förslag som för en gångs skull går i rätt riktning. Det tycker jag att man ska vara tydlig nog att säga. Det tycker jag att man ska vara ärlig nog att erkänna och välkomna. Här har det under flera år funnits ett reellt problem. Människor har separerats från varandra helt i onödan. Alla har vetat att ett uppehållstillstånd kommer att beviljas. Alla har vetat att familjen kommer att få återförenas, och ändå har man varit tvungen att åka tillbaka till sitt hemland för att ansöka om det tillstånd man vet att man kommer att få. Det är fullkomligt onödigt förstås.

Herr talman! Det har ju varit en lite märklig debatt de senaste åren i de här frågorna. Vi hade kunnat agera betydligt tidigare. Vänsterpartiet har föreslagit det, och andra partier har emellanåt också instämt i detta att vi redan långt tidigare än i dag borde ha tagit detta, och ett ännu längre, steg.

Migrationsverket har skyllt på gällande lagstiftning och sagt: Lagen förhindrar oss att hantera ärenden som vi egentligen anser att man borde hantera i Sverige. Samtidigt har regeringen sagt att det finns ett utrymme. Det finns ett utrymme redan i dag enligt den tidigare gällande lagstiftningen att göra undantag från huvudregeln om ansökan från utlandet. Och så har vi stått där. Den ena har skyllt på den andra, och den andra har skyllt på den ena, och ingenting har kunnat hända. Därför är det välkommet att det nu faktiskt ändå tas ett initiativ, om än sent, från regeringen.

Situationen att man skyller på varandra, som jag också ska återkomma till, är egentligen bara ett slags politiskt moras där man inte tar

ansvar för vilken politik man vill ska föras i det här landet när det gäller migrationsområdet. Jag ska förstås återkomma med några exempel till där jag tycker att regeringen borde ta liknande initiativ för att klargöra vilken politik som ska gälla.

Med detta sagt, herr talman, vill jag säga att detta inte är tillräckligt bra. Nu förstår jag ju att migrationsministern inte är här för att göra mig glad sådär i allmänhet, och han är inte här för att göra Vänsterpartiet nöjt med migrationspolitiken. Vi står på olika sidor, Moderaterna och Vänsterpartiet. Det är Tobias Billström förmodligen glad för. Jag vet att jag är det.

Men låt oss vara lite mer seriösa än all denna mer eller mindre slapphänta retorik. Det löser faktiskt inte problemen för ett antal personer som jag tror att i vart fall flera företrädare för regeringspartierna vill lösa problemen för. Vi kommer även när den här lagen börjar gälla att få ett antal fall där människor kommer att tvingas från varandra fastän det är uppenbart att de kommer att kunna få sitt tillstånd beviljat.

Jag tror att det är ett misstag av regeringen att inte gå längre när man nu har möjligheten. Vi kommer att stå här om ett år igen – kanske inte just de här personerna, men i vart fall företrädare för de här partierna – och säga: Det blev inte riktigt så bra som vi trodde och hoppades att det skulle bli.

En sådan fråga är bevisfrågan när det gäller identitet. Det är det vi kritiserar från oppositionens sida i en gemensam reservation som jag härmed också yrkar bifall till.

Jag läser innantill i utskottets ställningstagande: ”Vad gäller motionärernas farhågor om att kravet på pass m.m. kommer att utgöra hinder i vissa fall vill utskottet särskilt framhålla att redan enligt nuvarande regler gäller att hänsyn ska tas till de svårigheter som en sökande kan möta när det gäller att återvända till hemlandet för att där ge in en ansökan.”

Redan enligt nuvarande regler finns det svårigheter! Då tar vi här nu, det är själva grundtanken med det här förslaget, fram ett förslag för att lösa de problemen. Att då hänvisa till att redan enligt nuvarande regler borde den här möjligheten finnas är att leva kvar i den här uppdelningen där man skyller på varandra. Det här kan man ju lösa redan i dag, i vart fall när det gäller den här frågan.

Det hade varit mycket bättre, och det är det vi föreslår, att faktiskt tydliggöra det här redan från början och vidga ramen något ytterligare för vilka ansökningar som ska beviljas från Sverige i stället för att leva kvar med den här osäkerheten och med den här tvetydigheten. Framför allt är det olyckligt att utskottet hänvisar till nuvarande regler eftersom det är just nuvarande regler som är problemet, och det är därför vi över huvud taget står här.

Herr talman! Det är ett steg i rätt riktning men inte bra nog. Det är inte tillräckligt tydligt. Det är för få som omfattas, och det kommer att innebära svåra gränsdragningar. Det är grunden för vår reservation från de tre rödgröna partierna.

Vi vill att man bifaller propositionen. Vi vill inte försena den här processen, utan vi vill att man tar det här nu men sedan också ger regeringen i uppdrag att återkomma med ytterligare en vidgning. Jag måste säga att jag har lite svårt att förstå varför inte fler av allianspartierna trots allt kan tänka sig att gå med på det. Moderaterna kanske inte är så intresserade,

för vi står ju som sagt grundläggande på olika sidor i synen på hela flykting- och migrationspolitiken. Men Kristdemokraterna, Folkpartiet och Centerpartiet är ju ändå partier som emellanåt närmar sig de ståndpunkter som de tre rödgröna partierna nu gemensamt håller på att omfatta. Därför är det kanske till och med så att vi egentligen har en majoritet här i dag i kammaren för det förslag som utgör en reservation. Så kan det politiska spelet ibland se ut. Jag är väl medveten om att man ibland måste gå med på något för att man fick igenom något annat. Men det här är en av de sista omröstningarna vi har i kammaren. Är det ändå inte lockande för alliansledamöterna här att med bara några få röster i kammaren kunna göra ett förslag som är hyfsat ännu lite bättre?

Herr talman! Avslutningsvis vill jag säga att situationen att lagstiftaren och de som fattar beslut i myndigheter och domstolar skyller på varandra eller i vart fall, om man ska uttrycka det lite styvare, i myndigheternas fall hänvisar till en lagstiftning som förbinder dem att göra på ett visst sätt och inte ett annat och från lagstiftarens sida hänvisar till myndigheterna som de som fattar besluten och att man inte som lagstiftare ska lägga sig i de enskilda ärendena eller besluten, är inte unikt för den här situationen. Det ser vi på en rad olika områden.

Jag ska inte trötta kammaren med att dra alla exempel, men synen på väpnad konflikt är ett sådant, liksom synen på barns särskilda asylskäl, begreppet synnerligen ömmande omständigheter och hbt-flyktingars och kvinnors asylskäl. Det är några av de fall där vi har en diskussion, och en ganska tydlig sådan, där vi många gånger här i kammaren från flera av allianspartierna och från oss på den rödgröna sidan har sagt: Det här är inte riktigt som det var tänkt. Domstolar och myndigheter gör inte riktigt som lagstiftaren hade som intention att de skulle göra.

Därför är den avgörande frågan till Tobias Billström först och främst: Varför inte redan nu öppna för en vidgad tolkning och titta på det här en gång till och se om det inte kommer att vara så att vi trots allt behöver göra ytterligare vidgningar? Och förstås också: Varför inte återkomma och ta politiskt ansvar också för alla de andra fall där lagstiftaren och den som fattar beslut står och skyller på varandra?

Dra också detta exempel i kammaren! Lämna politiska förslag med era åsikter, och låt oss se till att vi får en överensstämmelse mellan lagen, intentionerna bakom lagen och hur den används i praktiken!

Anf. 47 BODIL CEBALLOS (mp):

Herr talman! Det finns ett stycke i propositionstexten som jag tycker är väldigt intressant. Det är den del som beskriver bakgrunden till hur regleringen för anhöriginvandring har utvecklats under åren. Där står: ”När en anknytning genom äktenskap eller sammanboende uppkommit efter inresan i Sverige krävdes fram till den 1 juli 1995 – för att uppehållstillstånd skulle beviljas efter inresan – antingen att parterna sammanbott cirka ett år eller att de hade eller väntade barn tillsammans (prop. 1994/95:179 s. 35).

Tillämpningen utsattes för allvarlig kritik i den allmänna debatten eftersom det ansågs stötande att någon som söker uppehållstillstånd efter inresan i landet och som uppenbart skulle ha beviljats tillstånd om prövningen gjorts före inresan, tvingades återvända till ett kanske avlägset hemland för att därifrån ge in ansökan. Frågan togs upp i prop.

1994/95:179 Ändringar i utlänningslagen m.m. Där anfördes bl.a. att undantagsbestämmelserna som anger när uppehållstillstånd får beviljas efter inresan hade kommit att få en alltför snäv utformning. I propositionen föreslogs därför att möjligheterna att få uppehållstillstånd efter inresan i Sverige skulle vidgas till att omfatta fall där det var uppenbart att tillstånd skulle ha beviljats om prövningen gjorts före inresan (a. prop. s. 43). Den nya ordningen infördes den 1 juli 1995 genom ändringar i 2 kap. 5 § tredje stycket utlänningslagen (1989:529) och omfattade fall av familjeanknytning där utlänningen var nära anhörig till en i Sverige bosatt person eller som annars hade särskild anknytning till Sverige (bet. 1994/95:SfU16, rskr. 1994/95:401, SFS 1995:773). Regeringen gav i juni 1996 Utlänningsnämnden i uppdrag att utvärdera lagändringarna. Nämnden fann att de lagändringar som trädde i kraft den 1 juli 1995 i vissa fall hade lett till oklarheter samt att de i några fall hade lett till att uppehållstillstånd vägrats där tillstånd tidigare skulle ha beviljats därför att parterna bott tillsammans minst ett år (Utlänningsnämndens utvärdering den 31 oktober 1996, dnr UD1996/1631/MP). Regleringen utsattes vidare för kritik för att personer tvingades återvända till länder där de kunde förvänta sig svårigheter av olika art för att ge in en ansökan om uppehållstillstånd.

Mot denna bakgrund föreslog regeringen att huvudvikten när det gäller undantag från kravet på uppehållstillstånd före inresan skulle läggas vid om det är skäligt att kräva att utlänningen återvänder till ett annat land för att ge in ansökan där och inte vid om det är uppenbart att tillstånd ska ha beviljats om prövningen gjorts före inresan (prop. 1999/2000:43 s. 59). Riksdagen godtog förslaget och ändringarna trädde i kraft den 1 juli 2000.”

Det vi kan se är alltså att riksdagen vid två tillfällen har försökt göra det lättare för anhöriga att ansöka om uppehållstillstånd i Sverige. Det handlar om personer som ändå kommer att få det om de söker från hemlandet. Men varje förbättring som har gjorts har ändå lett till motsatsen, det vill säga försämringar för de anhöriga. I dag står i praxis knappt ens skälighetsfrågan i centrum. I praxis har det kommit att handla om en tidsperiod om sex månader som anses skälig oavsett om man har barn eller ej.

I de tidigare förarbetena nämns som exempel på omständigheter som kan utgöra grund för undantag från kravet på uppehållstillstånd före inresan att sökanden efter hemkomsten kan antas få svårigheter att få pass eller utresetillstånd och att detta beror på någon form av trakasserier från hemlandets myndigheter. Det efterlevs sällan i praktiken.

Ett annat fall kan vara att sökanden måste fullgöra en mycket lång värnpliktstjänstgöring eller tjänstgöring under osedvanligt stränga förhållanden. Det kan även röra sig om att behöva återvända till ett land där det inte finns någon svensk utlandsrepresentation och där det är förenat med stora praktiska svårigheter och betydande kostnader att resa till ett grannland för att ge in en ansökan. Göte Wahlström tog tidigare upp fallet med Afghanistan. Afghanerna kommer att få det jättetufft med den nya reglering som nu föreslås och som i och för sig är ett steg på vägen.

Enligt Migrationsverket gäller undantagsreglerna inte dem som tidigare varit asylsökande och som fått avslag men ännu inte utvisats från landet. Jag tycker att det är svårt att förstå varför det ska vara skillnad

mellan en som har sökt asyl och fått avslag och en som har förälskat sig här på semestern och vill stanna här av den anledningen. Jag ställde därför en fråga till riksdagens utredningstjänst. Så här svarade de: Något stöd för att tidigare asylsökande är uteslutna från möjligheterna att göra en ansökan om uppehållstillstånd från Sverige, det vill säga att dessa inte skulle kunna omfattas av utredningsreglerna, har utredningstjänsten inte funnit.

Men att någon har befunnit sig här i landet utan tillstånd ses ändå som en försvårande omständighet, förmodligen med grund i ett domstolsutslag avseende en man från Gambia som inte tidigare hade varit asylsökande, inte hade några problem i hemlandet och som hade goda möjligheter att på ett enkelt sätt söka uppehållstillstånd från hemlandet. Jag antar helt enkelt att det är det domstolsutslaget som Migrationsverket lägger till grund för att inte låta regeln omfatta före detta asylsökande, trots att det egentligen handlar om två helt skilda saker.

Herr talman! Det vi i dag ska besluta om är att än en gång försöka göra det lättare för anhöriga, i det här fallet föräldrar och barn, att söka från Sverige, men regeringen väljer att bara förbättra en liten smula. Det är bra att tanken är att det ska bli bättre för några få, men de förarbeten vi nu har fått ger ett så brett tolkningsutrymme att vi riskerar att än en gång få en ännu tuffare tillämpning.

Nu ska Migrationsverket i sin bedömning beakta konsekvenserna av en separation för barnet. Med tanke på att myndigheterna vid tillämpningen av den tillfälliga lagen menade att barn var spädbarn ända upp till fyra års ålder blir jag väldigt orolig. Inget står om att bibehålla den sexmånadersgräns som nu är praxis. I propositionen talas också om övriga krav som ska ställas vid ansökan, som både Göte och Kalle varit inne på tidigare, till exempel giltigt pass och styrkt identitet. Det sorterar effektivt ut många av dem som väntar på besked i sina asylärenden, ibland sedan många år, och som därför inte har något giltigt pass kvar. De kommer dessutom från länder där de inte kan få några nya pass, och de vågar kanske inte heller vända sig till sin ambassad här i landet, och absolut inte till myndigheterna därhemma.

Det sorterar också bort alla dem vars identitetshandlingar är sådana som Migrationsverket inte godtar, även om de är de enda som de kan få i sina hemländer. Och, som sagt: Afghaner kommer att få det tufft.

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet anser att det hade varit bättre om regeringen hade föreslagit ett regelverk som utgår från det som var lagstiftarens mening redan år 1995 i stället för att göra detta lilla tillrättaläggande av en lagstiftning som regeringen själv i propositionstexten tydligt beskriver tolkas på ett annat sätt än det var tänkt. Med den erfarenhet vi har av hur otydligheter i förarbetena kan ge upphov till andra tolkningar än dem vi tänker oss anser vi också att uppdraget ska vara mycket tydligt och att vi ska ge Migrationsverket och domstolarna tydlig ledning.

Herr talman! Vårt förslag är att undantag från huvudregeln ska kunna göras när utlänningen har barn i Sverige, kvinnan i förhållandet är gravid eller sökanden med all sannolikhet skulle få sin ansökan beviljad, även när det finns ett avlägsnandebeslut som har vunnit laga kraft och när utlänningen har gjort vad som rimligen kan krävas för att styrka sin identitet och uppvisa ett giltigt pass. Det är tydligt, och det är vad vi skulle

Prot. 2009/10:123
21 maj

*Åtgärder mot
familjeseparation inom
migrationsområdet*

vilja att regeringen återkommer till oss här i riksdagen med ett förslag om.

Jag yrkar bifall till vår reservation.

Anf. 48 MIKAEL CEDERBRATT (m):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på motionen.

Bilden av en alliansregering blir mycket tydligare av att vi vill ha ordning och reda. Vi har under mandatperioden infört möjligheter att komma till Sverige för att arbeta, möjligheter för människor att förverkliga sina drömmar, möjligheter för företagare att få den kompetens man behöver och också möjligheten att på ett sätt hantera den demografiska situation när allt färre kommer att behöva försörja fler.

Vi har vågat vårda den nya instans- och processordningen. Vi har från regeringens sida tillsatt en utredare som ska se över synnerligen ömmande omständigheter, framför allt vad gäller barn. Vi ser också över Migrationsöverdomstolens roll. Migrationsverket har nu en snitthandläggningstid på 122 dagar, vilket är betydligt kortare än tidigare. Under flera år har det varit ungefär sju till tio månader.

Det här står i bjärt kontrast till vänsteroppositionen, som svajar vad gäller den reglerade invandringen och inte vet vad man tycker om EU och harmoniseringen. Vänsterpartiet vill inte vara med i EU, Miljöpartiet backar in och Socialdemokraterna står där någonstans och vill vara kvar, tror jag. På arbetskraftsinvandringsområdet har man inte heller samma syn.

Detta betänkande är ytterligare ett steg mot en tydlig, human och generös migrationspolitik. I det här fallet gäller det åtgärder mot familjeseparation. Det är inom utlänningslagstiftningen en grundregel att alla tillstånd ska vara på plats innan man kommer till landet. Det finns dock några undantag. Det tydligaste undantaget är att man kommer som flykting. Då har man av naturliga skäl lite svårt att söka tillstånd. Men också på detta område är det om man har en stark anknytning till någon som är bosatt i Sverige inte skäligt att man ska behöva åka tillbaka till sitt hemland.

Problemet är att hitta den rimliga avvägningen mellan upprätthållandet av den reglerade invandringen och intresset för en sammanhållen familj. Det är viktigt att den som inte sköter sig inte ska komma i bättre position än den som sköter sig och har tillstånden i ordning. Därför är det viktigt att man begränsar den här gruppen till klara fall, där det är väldigt tydligt och klart att personen skulle ha fått sitt tillstånd om han hade varit i sitt hemland eller utanför Sverige, och att man också avgränsar personkretsen till barn till personer boende i Sverige och personer som har barn eller väntar barn.

Det som vi nu gör är att lägga mycket större tyngd vid hur barnet påverkas av en familjeseparation. Det är klart att det kan förändras beroende på hur lång man bedömer att separationen kommer att vara och hur gammalt barnet är. Det handlar om de sammantagna konsekvenserna. Ett barn behöver sina föräldrar. Ett barn behöver närhet och trygghet. Även föräldrarna behöver kunna hjälpa varandra för barnets omsorg. Med detta beslut kommer vi att ha ett mycket tydligt barnperspektiv och stärker det perspektivet inom utlänningslagstiftningen.

Propositionen ändrar däremot inte förutsättningarna för uppehållstillstånd på grund av familjeanknytning. Regeringen säger att vi får återkomma till det i ett annat sammanhang. Det känner jag mig nöjd med.

Det jag däremot är lite tveksam till och inte riktigt förstår är motionen. Jag tänkte jag skulle få ytterligare förtydliganden om den. Om jag har läst och förstått rätt är det tre rekvisit som i sig är självständiga: att man har barn, att kvinnan är gravid eller att man skulle ha fått ett ja. Är det så att alla som skulle få sin ansökan beviljad kan söka inifrån är det ett stort avsteg från reglerad invandring.

Jag tror också att ni menar att man ska ta bort skälighetsbedömningen. Då går man tillbaka till den ordning som gällde före år 2000, precis som Bodil Ceballos var inne på. Jag skulle vilja ha några förtydliganden på det här området om vad ni menar med er motion.

Anf. 49 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Herr talman! För att börja med det som Mikael Cederbratt frågade oss om kan jag svara att det som vi föreslår är att man ska göra det som riksdagen beslutade om redan 1995, när det i den allmänna debatten ansågs stötande att människor som ändå skulle få lov att komma till Sverige med uppehållstillstånd måste åka hem och söka hemifrån. Det är det vi föreslår, ingenting annat.

Det jag vill fråga Mikael Cederbratt om är barnen och konsekvenserna för dem. Med tanke på att Migrationsverket vid den tillfälliga lagen menade att man var spädbarn upp till fyra års ålder är min farhåga att man även i detta fall kommer att tolka konsekvenserna för barnen på ett väldigt märkligt sätt. Jag kan inte på något vis mena att ett barn är ett spädbarn upp till fyra års ålder, men det menade Migrationsverket vid den tiden. Frågan är hur de kommer att resonera i det här fallet. Någon tydlig ledning finns det inte i förarbetena. Jag har i alla fall inte hittat någon sådan tydlig ledning. Om Mikael Cederbratt kan visa mig var i propositionstexten den ledningen finns blir jag väldigt tacksam för det, men jag har inte hittat det.

Anf. 50 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik:

Herr talman! Den farhåga som Bodil Ceballos ger uttryck för behöver man inte hysa, tycker jag. Propositionen och betänkandet har ett så otroligt tydligt fokus på att det nu är barnets behov som ska vara gällande. Utifrån ett lagstiftningsperspektiv känner jag mig ganska lugn. Men naturligtvis får vi följa praxis.

Jag vill återkomma till min tidigare fråga, som Bodil Ceballos har möjlighet att besvara i nästa replik. Om en person som skulle ha fått ett ja om personen hade varit utanför Sveriges gränser med automatik får ingå i undantagen om personen är i Sverige, är inte detta ett ganska rejält avsteg från reglerad invandring?

Jag kan citera lite grann. Jag tittade på vad Jan O Karlsson, före detta migrationsminister, skrev i svaret på en skriftlig fråga: Det är väldigt viktigt att man inte gör den här typen av undantag för att kunna upprätthålla en reglerad invandring. Det ska vara mycket särskilda omständigheter.

Detta hade socialdemokratin som argument. Jag säger samma sak. Gör man alltför mycket undantag har man ingen reglerad invandring. Jag vill ha ett väldigt tydligt svar på det.

Anf. 51 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Herr talman! Det här betänkandet handlar om anhöriginvandring, inte arbetskraftsinvandring. Det är också vad vårt förslag utgår från. Det handlar om anhöriginvandring.

Varför behöver vi inte oroa oss för att Migrationsverket ska kunna tolka frågan om konsekvenserna för barnet på ett sätt som vi inte gärna skulle vilja? Jag säger detta med tanke på de tolkningar som har skett tidigare. Vi har försökt underlätta för anhöriga att få söka från Sverige, vare sig de haft barn eller ej. Det räckte med att man hade levt tillsammans i ett år tidigare; då kunde man söka inifrån Sverige.

Varför behöver vi inte vara oroliga? Det finns ingen tydlig och klar ledning för Migrationsverket i propositionstexten. Vi har många gånger fått kritik från Migrationsverket för att förarbetena inte är tillräckligt tydliga. När vi sedan kommer och säger att det inte var så vi tänkte oss det är det vår skuld. Om vi ger så stort manöverutrymme att det kan tolkas på ett sätt som inte vi vill, då är det vår skuld. Vi måste vara tydligare nästa gång. Vi ska inte begå samma misstag om och om igen. Det är vad jag vill ha svar på från dig. Var står det att det inte till och med kommer att bli sämre, att konsekvenserna för barn inte kommer att tolkas på ett helt felaktigt sätt?

Anf. 52 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik:

Herr talman! Hela lagstiftningen bygger på att barnens behov ska ges en större tyngd i beslutsfattandet. Eftersom det tydliggörs i propositionen är jag inte orolig för att inte Migrationsverket kommer att göra en betydligt bättre bedömning utifrån barns behov och barnperspektivet. Jag är inte orolig för detta.

Vad gäller min fråga om man från vänsteroppositionen står bakom en reglerad invandring är jag lite orolig. Jag vet att ni från Miljöpartiet och Vänsterpartiet gärna har fri invandring, även om ni verbalt brukar använda ordet ”reglerad”. Men socialdemokratin har åtminstone hittills stått bakom en reglerad invandring. Jag har inte fått svar på frågan om ni som opposition fortfarande står bakom en reglerad invandring.

Anf. 53 FREDRICK FEDERLEY (c):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i det betänkande som socialförsäkringsutskottet har lämnat till kammaren och som vi nu diskuterar. Det handlar om att undanröja en del av de hinder som finns för framför allt barnfamiljer som kommer till landet.

Vi har kunnat se ett antal uppmärksammade fall i medierna genom åren där mammor har kunnat avkrävas att åka hem till sitt hemland och lämna sitt barn här för att sedan kunna komma tillbaka i de situationer där man har gjort bedömningen att de med sannolika skäl ändå skulle komma att få ett uppehållstillstånd. Det är vad vi egentligen diskuterar här i kammaren.

Jag instämmer i Mikael Cederbratts anförande om det bakomliggande. Sedan tänker jag argumentera kring den process som vi har nu

och varför jag inte är orolig för att Migrationsverket skulle göra en hårdare bedömning.

Den lagstiftning vi har utgör själva normen och grunden. När vi, precis som Bodil Ceballos har sagt, har sett att man inte har gjort den generösare bedömning på fler punkter som vi som politiker har menat har vi på ett antal punkter under våren kommit att lyfta fram delförslag som ska komma att korrigera detta.

Det handlar i grund och botten om att vi har en relativt ny lagstiftning om många av migrationsbitarna som har varit gällande under några få år. Vi har en ny rätts- och processordning som behöver få en verkan så att vi kan få vägledande beslut innan vi kan börja agera.

Det kan inte vara så att vi antar en helt ny ordning för hur vi hanterar migrationsärenden och sedan bara ett och ett halvt eller två år efteråt ger oss i kast med att ändra lagstiftningen, vilket kommer att påverka efterkommande utfall i högre instans och därmed de vägledande besluten. Vi måste låta processen gå ett antal år för att vi ska se varthän det lutar.

Nu har processen varit rullande i några år. Vi kan se ett antal punkter där vi inte är nöjda. Därför har vi tittat på några punkter. En av dem är den som handlar om familjeseparationer.

Jag vill göra ett förtydligande angående de farhågor som Bodil Ceballos har lyft fram här vad gäller personer från Afghanistan. Det är inte en skärpning av kraven på pass eller att sannolikhöja sin identitet. Det handlar inte om att skärpa några krav över huvud taget.

Det enda vi diskuterar är att möjliggöra en ändring för ett antal särskilt ömmande fall där jag inte tror att en enda person här i kammaren tycker att utfallet i dess konsekvenser har varit rimliga.

Det har hittills i diskussionen framstått lite som att vi gör en skärpning och försvårar för ett antal människor att kunna söka inifrån landet. Men det är vad vi diskuterar. Det vi har på bordet att debattera är ett underlättande för ett antal fall där det framför allt finns en familjebild med små barn.

När man från de rättsvårdande myndigheterna ser till lagstiftningen har de en ramlagstiftning att tolka. Till sin hjälp har de, och tyvärr tidigare lagt för lite tyngd vid, att ta hänsyn till utskottens betänkanden, som ofta har varit lite klarare än regeringens skrivelser. Det gäller till exempel de synnerligen ömmande fall som vi har diskuterat här i kammaren flera gånger.

Vi gör därför ett förtydligande här. Regeringen har lagt fram en proposition, och vi tillstyrker den. Vi är också tydliga i argumenteringen från utskottet med att det handlar om att skydda dessa familjer och barnen och att det inte ska bli svårare.

Är det så att Migrationsverket skulle tolka detta som att det är en åtstramning, en tillknipning eller ett försvårande har vi ett betydligt större problem än bara den här frågan. Då har vi uppenbarligen en myndighet som väljer att inte lyssna på vare sig regeringen, utskottet eller kammaren.

Det är då en helt annan författningsdiskussion som vi kommer att behöva framöver. Jag har lite större tilltro till Migrationsverket än att det skulle välja att tolka detta på något sätt som att det är en hårdare skrivning än i övrigt.

Jag vill också välkomna att regeringen har kommit med förslaget. Det är helt oacceptabelt när vi ser att det i enskilda fall innebär att en mamma skulle kunna tvingas att lämna sitt barn. Vi vet att det inte alltid är så enkelt som för oss att röra oss i världen. Vi kan hyfsat enkelt röra oss åka till andra sidan jorden för att snart komma tillbaka.

Vi vet att byråkratin i många länder är under all kritik och att människor har svårighet att få ut sina handlingar och så vidare. Det är en del av grundproblematiken. Det är därför som jag är glad att vi har kunnat komma med detta förslag.

Jag tror inte jag ska argumentera så mycket i övrigt. Jag vill bara vara tydlig med att detta inte på något sätt är någon skärpning av ett passtvång eller att sannolikhöja sin identitet. Det är ett klart steg i rätt riktning. Sedan kan vi ha olika uppfattningar om exakt hur långt man ska gå.

När det gäller den sista delen skulle jag vilja ställa en fråga till oppositionen. Jag har inte riktigt förstått er reservation och den sista delen som ni skriver där. Det handlar om hur långt ni är beredda att gå i bedömningen av de fall där den sökande med all sannolikhet skulle få sin ansökan beviljad.

Vi är inne och tittar lite på detta, och ni är inne och tittar på detta. Frågan är: Hur långt ska vi gå? Det finns också ett problem rent rättsmässigt här som man bör respektera och ha en seriös diskussion om.

Vi kan inte som lagstiftare avkräva av alla våra myndigheter som ska tolka lagen och agera myndighetsutövare att göra en bedömning och agera på ett sätt innan man har fattat ett beslut. Jag ska vara tydlig. När man till exempel ska fatta beslut om att dra gasledningen i Östersjön kan man inte tillåta någon att göra det innan man har fattat beslutet.

Jag bedömer här att vi har en avgränsning från regeringens och majoritetens sida som är tydlig och inte gör för stora nagganden i kanten på den grundläggande principen. Ifall ni begär replik skulle jag vilja be er att utveckla detta lite.

Vi är ändå inne på någonting som skulle kunna börja liknas vid ett sluttande plan. Det vore tragiskt om vi gick alltför långt här. Då har vi uppmanat våra rättsvårdande myndigheter att föregå besluten och agera som att beslut redan var verkställda.

Jag har en sista sak jag skulle vilja säga till Bodil Ceballos. Är det så att man har fått avslag på sin ansökan om uppehållstillstånd eller vad det nu vara månne kan det inte vara rimligt att det är i Sverige man ska återförenas om man har fått ett beslut om att man ska återvända till sitt hemland.

Det är också en viktig del av en migrationsprocess som har en tydlig början och ett tydligt slut så att man vet när processen är slut och vad beslutet gäller. Du lyfte fram det som ett av dina exempel i ditt inledningsanförande.

Det kan inte heller vara poängen i oppositionens linje att man ska kunna återförenas här med hela sin familj även om det är så att man har fått ett avslagsbeslut.

Anf. 54 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Herr talman! Självklart måste det även göras avvägningar med vårt förslag. Jag tyckte jag hörde på dig att det nästan fanns en liten invit till att försöka hitta en lösning. Ni kanske är lite inne på samma spår att vi

egentligen borde öppna för fler att kunna söka inifrån landet utan att behöva söka från hemlandet.

Det är då lite konstigt om inte de som varit asylsökande och som fortfarande befinner sig här i landet trots ett avslagsbeslut inte skulle få ingå i den gruppen. Om jag förstod dig rätt försökte du nästan säga det alldeles nyss.

Det som jag tycker är viktigt är att vi måste vara tydliga i förarbetena till lagstiftningen. Jag har läst upp vad som står i er proposition om vad lagstiftaren ville 1995 och hur det blev, och det var precis tvärtemot. Det blev svårare. Man försökte göra det lättare, och så blev det svårare igen.

Nu försöker vi att göra det lättare, och risken är att det blir svårare igen. Det finns en sådan uppenbar risk om vi inte lär oss av misstagen och skriver tydligt så att domstolarna och Migrationsverket inte kan misstolka. Vi får då leva med att vi hela tiden får en sämre standard i stället för en bättre standard.

Jag tycker inte att det är bra att få läsa det som skedde 1995, långt innan jag var med i politiken. Det som då beslutades blev någonting helt annat. Nu står vi här och försöker rätta till det som myndigheterna aldrig tillämpade av det riksdagen då sade. Det är inte acceptabelt.

Jag skulle vilja att vi tillsammans hittade tillbaka till den lösningen där människor slipper tycka att det sätt som våra myndigheter tillämpar lagstiftningen är stötande.

Anf. 55 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Herr talman! Om vi har en grundläggande farhåga från kammaren när vi fattar beslut om nya steg i rätt riktning att det ska gå åt andra hållet har vi ett problem rent författningsmässigt.

Jag gör den bedömningen att det är tydliga skrivningar. Jag tror att vi är tydliga från alla sju partierna att grundhållningen och riktningen är rätt. Migrationsminister Tobias Billström är tydlig med att det är den riktningen som gäller. Jag vågar lita till att detta är steg i rätt riktning som kommer att få effekt ute hos Migrationsverket och i domstolarna. Är det inte så ska jag ge Bodil Ceballos rätt, och så ska jag vara högst delaktig i skrivningar nästa mandatperiod som försöker kommer till rätta med detta. Men vi gör bedömningen att detta rimligen är vad vi behöver göra för att komma åt rätt håll.

Däremot finns det en stor skillnad när det kommer till personer som har fått avslag. Är det så att någon har kommit till Sverige och har ansökt om att få stanna men fått avslag innebär det att personen ifråga ska lämna landet. I annat fall har vi uppluckrat hela processen där man söker och sedan får bifall eller avslag. Då kan det inte vara rimligt att man ska ingå i ett lagförslag om familjeåterförening som detta handlar om: att säkerställa att familjen kan vara enad. Om mamman eller pappan faktiskt inte har rätt att uppehålla sig i Sverige kan det heller inte vara rimligt att man får ta hit sina barn, utan då är det faktiskt så att hela familjen ska lämna landet.

Jag önskar att vi levde i en värld där alla kunde få stanna, men så länge vi har en reglerad invandring kommer en del personer som inte har giltiga skäl att få avvika. Det innebär också att om man inte har lagliga grunder för att vara här kan man inte omfattas av lagstiftning om att hålla familjen samman i Sverige.

Prot. 2009/10:123

21 maj

*Åtgärder mot
familjeseparation inom
migrationsområdet*

Anf. 56 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Herr talman! Jag tycker inte att det är tydliga förarbeten. Jag tycker inte att vi är tillräckligt tydliga gentemot Migrationsverket och myndigheterna i det här fallet. Om Fredrick Federley tycker att det är tydligt är jag glad för hans skull, men jag tycker inte att det är tydligt.

När det gäller dem som har fått avslag har vi alltså en situation i Sverige i dag där en del människor har väntat väldigt många år på att få sina asylansökningar prövade. Under tiden har de många gånger hunnit bilda familj och få barn. De kommer från länder dit det är väldigt svårt att återvända och dit de inte vågar återvända. Även om våra myndigheter inte anser att de har skyddsbehov enligt vår lagstiftning har de själva en annan uppfattning.

Det finns människor som lever i Sverige i dag som är gifta med svenska medborgare eller infödda svenskar där hela familjerna lever gömda därför att den här personen inte kan åka tillbaka till hemlandet för att söka uppehållstillståndet därifrån. En sådan situation ska vi naturligtvis inte ha.

Det finns människor som inte kan åka hem och söka. Det finns de som kan det, och de flesta som kan det gör det, för det är enklast så. Men dem som inte kan måste vi också på något sätt värna, för de har också barn. De har också familjer, och vi kan inte lämna människor i sticket på det sättet. Det är inhumant.

Anf. 57 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Herr talman! Jag förstår mycket väl vad Bodil Ceballos säger när det kommer till förarbetena, men vi i majoriteten gör bedömningen att detta är tillräckligt tydliga skrivningar. Där är vi helt eniga, och även om ni i oppositionen har lagt fram en egen reservation och skrivit en motion på propositionen innebär det ju inte att ni är emot själva innehållet utan att ni vill gå vidare. Det är en tydlig signal från sju partier och en regering om att detta är den riktning vi vill gå i.

Den dag vi får tydliga och klara bevis för att vi har myndigheter som inte är beredda att utföra regeringens vilja är jag beredd att ta upp den diskussionen. Då har vi ett grundläggande demokratiskt problem i det här landet. Jag personligen är beredd att diskutera ministerstyre. Det är många andra som inte vill det, men jag tror att det ibland kunde vara bättre.

Anf. 58 LARS GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Nu lägger Alliansen fram ännu ett förslag med barn- och familjeprofil. Barn och föräldrar ska inte i onödan skiljas åt. Ibland uppstår det emellertid konflikter mellan olika principer. Dessa principer får dock inte innebära rent orimliga konsekvenser i verkligheten. Jag tycker att sunt förnuft också måste präglade lagstiftningen när det framstår som direkt oklokt eller orimligt att en princip motverkar sitt eget syfte.

Det borde framstå som självklart att en asylsökande person som kommer att få uppehållstillstånd och samtidigt har små barn och familj i Sverige inte ska behöva återvända till ursprungslandet för att söka det uppehållstillstånd han eller hon ändå skulle få.

Den ändring som här föreslås borde givetvis ha genomförts för länge sedan. Tyvärr har detta inte varit möjligt under tidigare regeringar. Op-

positionen har i en reservation lyft fram farhågor om möjligheten att inte få tillgång till identitetshandlingar för att kunna söka uppehållstillstånd. Den farhågan är nog till största delen obefogad, för det finns även andra sätt att styrka sin identitet som kan vara tillfredsställande. Frågan om möjlighet till ansökan om uppehållstillstånd efter att ett beslut om avvisning trätt i kraft kommer också att beredas av regeringen vilket framgår av betänkandet.

Kristdemokraterna, som särskilt värnar barnen och familjen inom olika politikområden, har i åratal vid ett flertal tillfällen motionerat och lämnat in skriftliga frågor och agerat för att få en ändring till stånd i den här frågan. Svaret från tidigare regeringar har varit att visa kalla handen. Det är därför intressant att notera att Socialdemokraterna nu i opposition plötsligt uppvisar en tidigare obefintlig insikt om rimliga regler för familjer. Det blir alltmer tydligt att oppositionens roll är en mer passande roll för detta parti. Det möjliggör för nya konstruktiva förslag från en alliansregering.

Herr talman! Om man nu lyfter blicken från detaljerna i det här betänkandet framstår det för mig som alltmer tydligt att arbetet för att säkra freden måste intensifieras, samtidigt som den svenska migrationspolitiken måste ligga i framkant. Det allra största bekymret som jag ser det är inte svenskt utan att respekten för mänskliga rättigheter är liten eller obefintlig i delar av vår värld. Här måste Sverige fortsätta att vara en aktiv part och en röst för människovärdet.

Med detta korta inlägg yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 59 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Herr talman! Jag är helt säker på att Kristdemokraterna har gjort vad de har kunnat för att få det här betänkandet så bra som möjligt med grund i den politik som Kristdemokraterna vanligtvis för.

Därför har jag en fråga utifrån det som Lars Gustafsson sade om sunt förnuft. Självklart måste lagstiftning, tolkning och tillämpning utgå från sunt förnuft, men problemet är ju att även sunt förnuft tolkas väldigt olika beroende på vem man frågar. För den ena är sunt förnuft att ingen ska få stanna; för den andra är sunt förnuft att alla ska få stanna. Sunt förnuft kan alltså vara väldigt många olika saker.

Jag skulle vilja fråga Lars Gustafsson på vilket sätt han anser att propositionstexten är tillräckligt tydlig och ger tillräckligt tydlig ledning för Migrationsverket och de tillämpande myndigheterna.

Anf. 60 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag satt och läste här under de olika replikväxlingarna, och jag kan läsa innantill. Om uppehållstillstånd efter lagakraftvunnet beslut står det som sista rad i utskottsbetänkandet: ”Även med beaktande härav måste dock barnets intresse av en sammanhållen familj anses väga tungt.” Om sunt förnuft får väga tungt ger det myndigheten möjlighet att kunna bedöma detta på ett korrekt sätt. Sedan är det alltid så som sagts tidigare, att om vi har fattat beslut i den här kammaren som myndigheter uppenbarligen inte följer är det ett annat och mycket större problem.

Det är också så att genom den nya processinstansen har vi faktiskt möjlighet att lyfta upp mer principiella frågor till Migrationsöverdomstolen att pröva dem. Kalle Larsson slutade läsa där, för det var behagligt

då, men så här står det längst ned i utskottets slutkläm: ”Utskottet noterar dock att regeringen har förklarat att det i ett annat sammanhang kan finnas anledning att överväga om bestämmelserna i 5 kap. 3 och 3 a §§ UtL är ändamålsenligt utformade eller om de leder till omotiverade skillnader mellan olika grupper av föräldrar och barn. Utskottet ser positivt på detta och förutsätter att regeringen låter utreda frågan så snart som möjligt.”

Jag tycker att det är samma sak som ett uppdrag till regeringen, och då tycker jag nästan att frågorna är besvarade. Jag tror att Migrationsverket lyssnar på vad vi säger. Ibland behövs dock ytterligare förtydliganden, och eftersom det har tagit från 1995 till 2010 att göra detta förtydligande är jag väldigt glad att denna regering nu har gjort det.

Anf. 61 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Herr talman! Tidigare regeringar har också försökt göra det bättre, men det blev inte så i alla fall.

Jag tycker inte att den mening som du läste upp är tillräckligt tydlig i alla fall. Det talas om barnets behov av en sammanhållen familj. Men när man tidigare har menat barn – spädbarn är man upp till fyra år – kan jag inte riktigt förstå det. Redan i dag är det egentligen möjligt att man kan omfattas av undantagen i lagstiftningen. Man kan få söka härifrån.

För inte så länge sedan skickades en man från Kongo till Kongo. Han kommer att missa sitt eget barns födelse. Är det inte också viktigt att hans fru har möjlighet att ha pappan i närheten när hon ska föda barn? Han kommer alltså inte att kunna komma tillbaka hit i tid till förlossningen för han måste vänta i tre månader i Kongo. Jag tycker att det redan i dag skulle ha varit möjligt för honom att inom ramen för de undantagsregler som finns få stanna i Sverige och söka härifrån, eller att man åtminstone skulle snabba på hanteringen av hans ärende i Kongo och hos Migrationsverket här så att han skulle kunna få vara med vid förlossningen.

Jag skulle tro att Kristdemokraterna egentligen har samma uppfattning, men jag vill gärna fråga om det förhåller sig så eller inte.

Anf. 62 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag tycker ändå att detta är ett steg i förtydligande riktning när det gäller Migrationsverkets inriktningsbeslut. En kortare process kommer vi också att få genom detta. Det står tydligt att man ska beakta barns situation. Skulle barn betraktas som spädbarn längre tid borde det vara ännu mer angeläget att beakta detta. Det väger givetvis ännu tyngre än i beaktandet av ett äldre barn.

Om tidigare regeringar inte har lyckats göra det som vi lyckas göra nu beklagar jag detta, men jag anser givetvis att man ska beakta det som vi beslutar i kammaren. Jag tycker ändå att när man talar om det som jag läste upp, tungt vägande skäl, är det ett sätt att poängtera att den bedömning som har gjorts hittills inte duger.

Jag tror ändå att det handlar om en utbildningsfråga. Landinformation är avgörande, exempelvis i passfrågor och andra frågor. Man bör veta hur det ser ut så att man inte blir hindrad när man åker tillbaka till sitt land och blir borta i flera år. Bodil Ceballos och jag vet väl att det är den stora och viktiga frågan och att detta också vägs in. Vi har nyligen kunnat se en ganska stor problematik med kristna i Irak, ska ni veta. Jag tycker att

man hela tiden måste vara uppdaterad från verkets sida och göra nödvändiga justeringar efterhand som världen utvecklar sig. Det är min uppfattning.

Sedan kommer vi tillbaka till att den här frågan också handlar om regelverk kring synnerligen ömmande omständigheter, som faktiskt involveras i hur man ska bedöma detta.

Jag är nöjd med den här utvecklingen. Jag går gärna ett steg vidare under nästa mandatperiod om jag får tillfället.

Anf. 63 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Jag har under många år haft möjlighet att följa Kristdemokraternas utveckling när det gäller det migrationspolitiska området. Jag tror inte att Lars Gustafsson behöver vara speciellt orolig över den socialdemokratiska utvecklingen. Det har varit en ganska rak utveckling. Däremot har jag kunnat se och följa ganska kraftfulla kast från Kristdemokraternas sida när det gäller utfallet av politiken.

Sedan må det vara att jag upplever att Kristdemokraterna, såväl i debatten här i kammaren som utanför kammaren, intar en något annorlunda och mer human hållning till den politiska utvecklingen på det här känsliga området.

Jag blir något förvånad över Lars Gustafssons uttryck om sunt förnuft. Detta begrepp är naturligtvis ganska brett. Det är därigenom som riksdagen som lagstiftande organ utformar lagstiftning som innebär att sunt förnuft i så fall blir det som svensk riksdag och Sverige ska leva efter. Det borde kanske göras något mer förtydligande från Lars Gustafssons sida när det gäller det här politikområdet, specifikt vad sunt förnuft står för i just det här ärendet. Jag tror att såväl jag själv som Kalle Larsson och Bodil Ceballos har visat på den oro vi känner inför den tolkning som kan bli om sunt förnuft ska få gälla utan ett tydligt regelsystem från oss som lagstiftare. Men Lars Gustafsson kanske kan redovisa lite grann mer av vad han tänker om sunt förnuft.

Anf. 64 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag talade om oss som lagstiftare. Jag talade faktiskt inte bara om myndigheterna. Jag talar om att vi fattar beslut om regler som kan få folklig acceptans. Om vi stiftar lagar i den här kammaren som ingen tycker är acceptabla kommer vi inte att få genomslag för dem. Det tror jag att vi begriper allihop. Sunt förnuft är ju också att man måste titta på hela den bredd lagstiftningen har och inte plocka ut delar.

Jag tycker att Lollofallet är lysande. Häromdagen fick vi höra att vederbörande plötsligt får stanna, utan att något sakligt har hänt. Vederbörande blir bara sämre. Då har vi en lagstiftning som inte använder sunt förnuft. Den är inte begriplig, folk kan inte förstå vad det är fråga om.

Prot. 2009/10:123

21 maj

*Åtgärder mot
familjeseparation inom
migrationsområdet*

Alliansregeringen försöker föra saker och ting till att det är rimligt att man får en möjlighet att söka ett arbete här om man har förutsättningar. Det är också rimligt att man inte ska behöva återvända om man befinner sig i situationen att familjen är i ett känsligt läge. Det är också rimligt att vi, om beslut om synnerligen ömmande omständigheter har tolkats på ett felaktigt sätt, rättar till detta.

Det var den typen av, för oss själva, sunt förnuft som jag pratade om. Jag pratade inte om att lagstiftningen ska hitta på egna delar, men vi har inom flera myndigheter inom vårt beslutsområde mycket konstiga beslut som vi inte själva förstår. Då gäller det att rätta till dem. Det är ändå så att våra förslag måste bli begripliga utanför denna kammare. Blir de inte det kommer de inte att få genomslag.

Anf. 65 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Det vi är oroliga för är just den tolkning som kan uppstå. Låt mig ta ett exempel. För inte alltför länge sedan här i kammaren hade vi en diskussion om försörjningskravet. Vi talade om boendefrågan. Även där skulle det vara sunt förnuft som skulle vara gällande.

Nu säger Migrationsverket i sina författningssamlingar att man när det gäller just försörjningskravet finner att det innebär att en bostad som bebos av två vuxna ska bestå av kök eller kokvrå samt minst ska innehålla vardagsrum och sovrum. Om barn ska bo i bostaden krävs att den innehåller flera sovrum.

I Stockholm ställer man sig frågan hur många med en låg inkomst som har möjlighet att skaffa sig en bostad på tre rum och kök eller flera rum, beroende på antalet barn. Men det är den tolkning som Migrationsverket gör utifrån sunt förnuft.

Då ställer man sig frågan: Vad är det för styrmedel vi har skapat? Hur många med normal eller låg inkomst kan i Stockholm skaffa sig en bostad på två tre rum och kök? Vi måste vara medvetna om den problematik som vi utsätter myndigheten för när det gäller våra ställningstaganden. Det är utifrån det perspektivet som vi har avgett vår reservation på det här området.

Jag trodde att Lars Gustafsson utifrån sitt diskuterande sätt vad gäller sunt förnuft var beredd att förstå att vi vill värna om de grupper som Lars Gustafsson också vill värna om, det vill säga barnen och utsatta människor.

Anf. 66 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Som en konsekvens av Göte Wahlströms påstående skulle vi i denna kammare besluta om hur många kvadratmeter det ska finnas, hur många rum det ska finnas, vilken kokvrå det ska finnas, etcetera. Det är fullständigt omöjligt att vi i denna kammare detaljstyr saker och ting på det viset. Det är ändå så att det blir upp till myndigheten att göra denna bedömning. Om det skulle visa sig att detta inte är riktigt får vi återkomma. Normalt sett görs ju sådant här inte i kammaren. Det görs i ett regleringsbrev från regeringen. Jag tycker nog att detta är lite långsökt.

Jag vill avslutningsvis, eftersom vi inte får så många tillfällen till det, bara tala om vad vi kristdemokrater har lyckats göra, eftersom Göte Wahlström ifrågasätter det.

Vi har fått till en utredning om vård för gömda och vi har fått till en utredning om skola för barnen. Vi har fått till en arbetskraftsinvandring med ett klokt Miljöparti. Vi har fått till ett förslag om den här familjeseparationen. Vi ser nu över ”synnerligen ömmande omständigheter”. Vi har fått en bättre inriktning vad gäller väpnad konflikt. Jag tycker att det ändå går åt rätt håll, även om jag givetvis inte är fullt nöjd eftersom jag vill gå ännu längre. Framför allt vill jag se till att människor inte ska fly till vårt land därför att de är tvingade. De är välkomna hit av andra skäl.

Anf. 67 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Herr talman! Verkligheten är inte svart eller vit utan innehåller många fler nyanser. Precis som i övriga livet kan barn ställa allt på ända, även i migrationspolitiken. Hänsyn till barnen är det som för oss hit i dag. Vi står här i kammaren för att debattera regeringens förslag som syftar till att motverka vissa fall av familjeseparation. I vissa fall kan det nämligen framstå som mer eller mindre obefogat att upprätthålla ett krav på att uppehållstillstånd ska vara ordnat före inresan. Samtidigt är den reglerade invandringen en grundläggande princip i den svenska invandringspolitiken. Det är inte rimligt att personer som inte följer regelsystemet kommer i en bättre situation än personer som gör det.

Det förekommer fall där integrationen i det svenska samhället redan är påbörjad och barn riskerar att skiljas från en förälder där det inte är rimligt att vidhålla kravet på att uppehållstillstånd ska vara ordnat före inresan. Barnen ska inte bli lidande och under lång tid i sina liv vara ifrån sina föräldrar. En tidsperiod som i två vuxnas liv kan vara kort kan i ett litet barns liv göra en stor skillnad.

Vi vill ändra regelverket så att det i hög grad blir möjligt för föräldrar och barn att beviljas uppehållstillstånd på grund av familjeanknytning när de redan befinner sig i Sverige i de fall där det står klart att uppehållstillstånd skulle ha beviljats om prövningen hade gjorts före inresan.

Det finns undantagsbestämmelser i lagstiftningen, men eftersom det successivt har vuxit fram en alltmer restriktiv tillämpning när det gäller avsteg från huvudregeln i fall av familjeanknytning menar jag, regeringen och Alliansen att det finns anledning att justera de nuvarande undantagsbestämmelserna för att i större utsträckning motverka familjeseparation.

Den reglerade invandringen är en hörnsten i svensk migrationspolitik, men den ska inte förväxlas med asylpolitikens del av området. Rätten att söka asyl är en oinskränkt rättighet enligt internationell rätt. Denna grundläggande mänskliga rättighet har i sig ingen koppling till politiken om arbetskraftsinvandring eller övrig invandringspolitik.

Jag vill understryka att det är viktigt att inte skapa en ordning som riskerar att urholka den reglerade invandringen. Ett generellt avsteg från kravet på uppehållstillstånd före inresan för medlemmar i familjer med barn som ansöker om uppehållstillstånd på grund av familjeanknytning är därför uteslutet. Det är aldrig lätt eller självklart att göra undantag i en tydlig och allmänt vedertagen modell, men när det gäller barns tillgång till sina föräldrar menar jag och regeringen att det är rätt och rimligt att

Prot. 2009/10:123
21 maj

*Åtgärder mot
familjeseparation inom
migrationsområdet*

justera och förtydliga gällande rätt så att det i högre grad blir möjligt för föräldrar och barn att beviljas uppehållstillstånd på grund av familjanknytning när de redan befinner sig i Sverige i de fall där det står klart att uppehållstillstånd skulle ha beviljats om prövningen hade gjorts före inresan.

I detta anförande instämde Mikael Cederbratt och Olof Lavesson (båda m).

Anf. 68 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Jag begärde ordet för att vara tydlig på ett par punkter. Inte heller oppositionens förslag innebär något generellt undantag från regeln om att söka uppehållstillstånd före inresa. Det är bra att det är tydligt. Det är riktigt att vi vill ha en vidgad tolkning i jämförelse med den regeringen har föreslagit, men vi har inte här något som är ens i närheten av det hot mot den reglerade invandringen som Tobias Billström tog upp i talarstolen. Detta är ett klargörande.

Låt mig ge ytterligare ett klargörande. Förslaget från regeringen är bra. Jag sade så från talarstolen. Det är ett välkommet förslag, och det är ett steg i rätt riktning. Jag tycker att det är bra att vi har fått förslaget på riksdagens bord. Jag tycker inte att vi behöver sudda ut det omdömet med att vara osäkra på om det här blir tuffare eller inte tuffare. Det råder inget tvivel på den punkten. Det är helt omöjligt och orimligt, inte minst efter den diskussion vi har haft, att Migrationsverket skulle tolka reglerna hårdare, mindre generöst, än vad man hittills har gjort när vi nu vidgar möjligheterna. Den farhågan är kraftigt överdriven – om någon mot förmodan har en sådan.

Det vi snarare diskuterar är hur långt vi ska gå. Hur stort ska detta utrymme vara? Det är där vi har lite olika uppfattningar. I grund och botten begär jag, herr talman, egentligen lite grann i strid med riksdagens regler, inte ordet i en replik för att ställa en tydlig fråga utan för att ge ett par klargöranden. Det här är ett bra förslag. Jag vill tacka Tobias Billström och regeringen för att de har lämnat detta förslag till riksdagen. Att vi kan ha en diskussion om hur långt i rätt riktning vi kan gå är en styrka för detta parlament och det är en styrka för det politiska samtalet i Sverige i svåra och avancerade frågor.

Sedan ska man vara klar över att den rödgröna oppositionen är beredd på och kommer att vara beredd på att gå längre än vad den här regeringen har gjort i att gå åt rätt håll. Den debatten ser jag fram emot under hela valrörelsen.

Anf. 69 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Det var intressant att höra detta. Problemet är att det inte är så det har låtit i replikskiftena här uppe. Det var ett bra omdöme om propositionen, men efter att ha lyssnat på både Göte Wahlström och Bodil Ceballos måste jag säga att jag inte blev särskilt mycket klokare på vad det är ni egentligen vill – om det nu mot förmodan skulle finnas någon här i kammaren, säger du.

Bodil Ceballos anföranden och repliker var väl ingenting annat än ett stort ifrågasättande av tilltron till om det här kommer att leda till förbättringar eller inte. Samma sak med Göte Wahlströms mycket stora ord om

att den här regeringen inte har åstadkommit någonting på området, har väntat och så vidare. Det är rätt stora ord med tanke på att man under tolv års styre, där Vänsterpartiet var stödparti under de åren, inte gjorde några som helst ansatser för att komma till rätta med problemet utan hela tiden sköt det framför sig. Det är först nu med den här regeringen som det har blivit en proposition som har förutsättningar att fungera.

Det är viktigt att klargöra att det inte längre är regeringen som fattar besluten som är praxisbildande – om det nu var någon som tycker att det är konstigt att vi har en diskussion om de gångna tolv åren. Vi har numera en annan ordning, och det borde också Göte Wahlström vara medveten om. Om vi fortfarande hade haft den gamla ordningen där det var regeringen som fattade vägledande beslut hade man kanske kunnat formulera sig som du gjorde, men det går inte längre eftersom det är Migrationsöverdomstolen som fastställer praxis oberoende av regeringen.

Jag har konstaterat att det har varit en bra debatt, och jag tackar för möjligheten – och det är min förhoppning – att vi med dagens beslut i kammaren på nytt kan utveckla regeringens politik. Det hade varit trevligt om beslutet hade varit enigt, men jag förstår att i dessa valtider är det viktigt att lyfta fram alla möjliga och omöjliga olikheter även på punkter där vi tycks ha i princip samma grunduppfattningar.

Anf. 70 TALMANNEN:

Repliken gällde Kalle Larsson. För de övriga nämnda finns möjlighet att anmäla sig till talarlistan i och med att talarlistan är genomgången – om någon känner för detta. Annars betraktar jag omnämnandena som retoriska.

Anf. 71 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Tack, herr talman, för att du gör det förtydligandet för migrationsministern. Vi är många som ibland tänjer gränserna för vad debatten kan tillåta. Annars hade vi haft tråkigt här inne.

Låt mig ändå avslutningsvis säga att det som Tobias Billström nu diskuterar är helt andra frågor än vad den kritik som har riktats här gäller. Det här är tydligt. Vi är överens i oppositionen om att det här är ett förslag som vi vill rösta igenom. Det är därför det står i vår reservation att vi bifaller regeringens proposition. Det är inga konstigheter. Alla partier i kammaren är överens om att det här är ett steg i rätt riktning.

Sedan har det funnits en diskussion om hur långt det steget är, hur det kommer att se ut med problemen med en utvecklad praxis som riskerar att inte bli hårdare än i dag men alltför hård.

Jag förstår att Tobias Billström vill diskutera en massa andra saker än det som jag ändå trots allt inbjöd till. Jag avslutade med att säga det jag sade tidigare. När en regering som denna, som förtjänar hård och hänsynslös kritik därför att man på en rad områden bedriver en felaktig politik som i grunden gör det svårare för människor att få sin rätt att bli prövade för asyl tillgodosedd inom både EU och Sverige, ändå gör något bra ska de få beröm för det. Det är det som jag i dag riktar till Tobias Billström.

Tack för det här förslaget! Jag utgår från att om det inte uppfyller det vi är överens om att vi ska genomföra här kommer vi att återkomma. Då blir det inte Tobias Billström som lägger fram förslag till riksdagen utan

då blir det en rödgrön minister som lägger fram de förslagen. Men jag förutsätter att Moderaterna och de övriga partierna på den borgerliga sidan sluter upp bakom förslagen.

Anf. 72 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Det hade varit klädsamt om Kalle Larsson hade varit lite ödmjuk efter alla de goda orden. När den här regeringen tillträdde fanns inget förarbete gjort på området. Allt som har gjorts i den här vägen när det gäller att ta fram den proposition som vi i dag diskuterar har den här regeringen åstadkommit. Det gjordes inte under de år som Kalle Larssons parti agerade stödparti till Socialdemokraterna och med bistånd av Miljöpartiet rättade migrationspolitiken. Det är viktigt att understryka detta. Det fanns inget tänk utfört alls från den tiden. Allt har vi fått göra från början.

Vi har fått inhämta informationen. Vi har fått bygga upp propositionen från grunden. Det är viktigt att understryka i det här sammanhanget. Ibland låter det lite som att det någonstans därborta har funnits åsikter inom den dåvarande regeringskoalitionen – eller vad man ska kalla det – det vill säga kombinationen av socialdemokrater och två stödpartier. Men under de tolv åren levererade ni inte någonting som förbättrade de här frågorna. Det var fortfarande familjesplittring. Det var fortfarande problem.

Nu kommer vi med den här propositionen. Det är intressant att Göte Wahlström sitter och nickar och då uppenbarligen tycker att det som jag säger stämmer. Det är bra i så fall.

Jag tackar och konstaterar att jag härifrån kammaren gärna tar med mig berömmet för att vi har åstadkommit någonting bra.

Däremot är jag inte lika övertygad som Kalle Larsson om vare sig vem som kommer att lägga propositioner här i kammaren efter valet eller hur kvaliteten på sådana hypotetiska propositioner skulle se ut.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 26 maj.)

6 § Avveckling av inkomstgarantier för konstnärer

Föredrogs
kulturutskottets betänkande 2009/10:KrU12
Avveckling av inkomstgarantier för konstnärer (prop. 2009/10:183).

Anf. 73 SIV HOLMA (v):

Herr talman! Det vi nu ska debattera och senare besluta om är regeringens förslag om att avveckla inkomstgarantin för konstnärer. Jag hoppas naturligtvis att riksdagen kommer att avslå regeringens förslag. I mitt anförande ska jag motivera mitt ställningstagande – ett ställningstagande som vi i de rödgröna partierna är överens om.

I dagarna kom Konstnärsnämnden ut med sin avslutande rapport i sin serie av inkomstundersökningar. Av den framgår att konstnärer i större utsträckning än folk i allmänhet är högskoleutbildade och att de trots sina

höga utbildningar har mycket lägre inkomster än andra grupper med högskoleutbildning. Hela konstnärgruppen tjänar i genomsnitt 85 procent av vad folk i allmänhet tjänar. Bild- och formkonstnärerna har de lägsta inkomsterna i konstnärgruppen. De tjänar bara drygt 60 procent. I reda pengar handlar det om att de tjänar 100 000 kronor mindre per år än vad alla andra tjänar i genomsnitt. Deras genomsnittliga inkomst ligger på det som man brukar kalla fattigdomsgränsen.

Herr talman! De här förhållandena har sett ut så här de senaste 15 åren, vilket Vänsterpartiet hela tiden påtalat. Vi har också kommit med en rad förslag för att få en ändring till stånd. Konstnärerna själva uttryckte förhoppningar när Lena Adelsohn Liljeroth utsågs till kulturminister för drygt fyra år sedan. De hoppades att hon skulle göra allvar av de egna borgerliga riksdagsmotioner som gick ut på att förbättra de ekonomiska villkoren för konstnärer. Men icke sa Nicke – resultatet blev motsatsen. När det gäller trygghetssystemen blev det försämringar som kulturministern tillsammans med allianspartierna i riksdagen beslutat och genomfört, det vill säga hårdare kvalifikationsvillkor i försäkringssystemen, som i sin tur ställt konstnärsgupper i ett ännu större eller totalt utanförskap.

Kulturministern anser dessutom att den viktigaste kulturpolitiska åtgärden är de gigantiska skattesänkningarna. Det talar ju om vilken vikt den borgerliga regeringen lägger vid själva kulturpolitiken. De borgerliga politikerna har inte redovisat på vilket sätt skattesänkningarna har gett konstnärer bättre ekonomiska villkor. Sanningen är att det för dessa lågavlönade konstnärsgupper i bästa fall har handlat om några ynka smulor från den rikes bord. Skattesänkningarna har med andra ord varit försumbara för dem med de lägsta inkomsterna.

Herr talman! Det är hög tid att vi i riksdagen tar vårt ansvar för de utövande konstnärerna och deras specifika situation. Än i dag domineras synen på den stora gruppen av arbetande konstnärer av två felaktiga uppfattningar: dels att de, trots långa utbildningar och hög kompetens, antas kunna utföra sitt arbete mot en mycket låg eller ingen ersättning alls, dels att en konstnärsverksamhet inte skiljer sig från den gängse småföretagarens. Det här är uppfattningar som gör att många konstnärer tvingas leva under ytterst osäkra ekonomiska villkor. De tvingas in i ett entreprenörskap som kanske inte alls passar för deras verksamhet. Trots att det egna företagets eller den fast avlönade arbetarens förutsättningar skiljer sig kraftigt från konstnärens antas hon fungera i ett system som är anpassat efter den fasta månadslönen eller småföretagets struktur. Detta leder ofta till att konstnären hamnar utanför de vanliga försäkringssystemen med rätt till a-kassa, pension och sjukförsäkring.

Herr talman! Konstnärens värde i samhället kan inte mätas strikt företagsekonomiskt. Men samhället har inte tagit till sig den insikten förrän det accepterar att konstnärens arbete har ett pris som samhället måste betala med en motprestation i form av trygga anställnings- och pensionsvillkor. Samhället måste inse att en av de omständigheter som präglar denna yrkesgrupp är att det är skillnad på att vara försörjningslös och arbetslös. En konstnär utför mestadels sitt arbete utanför fasta avtal och regelbundna inkomster och utan att ha någon som helst garanti för att det ska ge ett överskott att leva på. Arbetsområdet innehåller ofta långa och osäkra processer fram till det färdiga resultatet. Det kan också gå lång tid

mellan uppdragen. Många konstnärsgupper är frilansare och passar helt enkelt inte in i det rådande regelverket.

Herr talman! I Sverige får alltså 157 kulturpersonligheter inkomstgarantin. Låt oss se oss om i Norden. Jag läste att de i Danmark är stolta över sina kulturpersonligheter. Jämfört med Sverige har de tre gånger så många utnämningar i förhållande till sin folkmängd. I Norge hedrar de sex gånger fler. Till och med det ekonomiskt ansträngda Island ger en garanti till sina främsta konstnärer.

Det är något tragiskt historiskt över att Sverige är på väg att avskaffa möjligheten att ge landets mest framstående konstnärer en hedersbetygelse och tryggare ekonomiska villkor efter ett långt och förtjänstfullt konstnärskap – konstnärskap som har gett oss både nationellt och internationellt gott renommé. Låt mig nämna namn som Tomas Tranströmer, Astrid Lindgren, Birgit Nilsson, Sixten Ehrling, Käbi Laretei och Janne Schaffer. Det finns fler namn i sammanställningen.

Herr talman! Inkomstgarantin innebär att mottagaren är försäkrad en minimiinkomst på fem basbelopp. För 2010 handlar det om 212 000 kronor. Det är ett belopp som minskas i förhållande till andra inkomster. Inkomstgarantin försvinner när konstnären når en årsinkomst på ca 260 000 kronor.

Den borgerliga utskottsmajoriteten är inte ens intresserad av att göra en översyn av inkomstgarantin. Vi i de rödgröna partierna s, v och mp föreslår att en översyn görs för att revidera inkomstgarantin på några punkter, genom bättre fördelning mellan olika konstformer och att även bredda den till nya konstuttryck som skapats i den digitala utvecklingen. Man behöver se över fördelningen mellan män och kvinnor. I dag är det betydligt fler män än kvinnor som innehar inkomstgaranti. Man måste också ta hänsyn till att konstnärer i dag bedriver verksamhet i olika former, somliga med A-skatt och andra som enskild näringsverksamhet eller kanske både och.

Herr talman! Avslutningsvis är det ett modernt samhälles plikt att ta ansvar för alla sina medlemmar och yrkeskategorier, alltså även för konstnärer som inte producerar bästsäljare. Vi måste ge konstnärerna möjlighet att försörja sig hela året, inte bara under de perioder då de är kontraktsanställda. Samhället måste bli bättre på att ta sina konstnärer i bruk, skapa ytor där de samverkar med andra yrkesgrupper, exempelvis i skolor, vid stadsplanering och i högskoleutbildningar. Samhällets olika institutioner, inte bara de konstnärliga, kan öppnas för projekt där kulturarbetare från olika områden deltar.

Vi får ingen konst utan konstnärer.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Eftersom det är kulturutskottets sista kammardebatt den här mandatperioden vill jag rikta ett stort tack till alla ledamöter och personal för allt arbete som ni har lagt på att hålla kulturens fana högt och att ge kulturen dess rättmätiga plats här i riksdagen.

Anf. 74 ANNELI SÄRNBLAD (s):

Herr talman! Jag tackar Siv Holma för hennes anförande och instämmer helt och fullt i det hon sade. Sedan vill jag yrka bifall till reservationen.

Kultur erbjuder nya perspektiv och kunskaper om oss själva, vår historia och vår samtid. Ett samhälle utan konst och humanism är ett tråkigt, kallt och många gånger också farligt samhälle. Det har historien gång på gång visat oss. När jag såg filmen *De andras liv* om hur politiskt starka krafter många gånger vill gå in och ta bort kulturen – det farliga, det skapande, konsten, musiken, dansen – kände jag att kampen för att verkligen lyfta fram kulturpolitiken måste bli än starkare. Den filmen berörde mig på många sätt.

Kulturministern och majoriteten i Sveriges riksdag har även i den nu aktuella propositionen tagit steg som inte leder till ett Sverige med framåtanda i kulturlivet. I stället handlar det om snabba beslut och försämringar samt om att inte belysa, inte utreda, inte se de konsekvenser som det kan innebära för kulturlivet. Man lutar sig tillbaka och tittar på en femton år gammal utredning, vilket är anmärkningsvärt eftersom det händer mycket varje år i vårt samhälle. Nej, det viktiga för denna majoritet är att snabbt få igenom förändringar och att inte analysera.

Varje beslut vi fattar i denna kammare ger för individen och samhället antingen goda eller dåliga förutsättningar. Vi borde i denna fråga ha mötts och lyssnat på dem som besitter kompetenser i kulturlivet och från olika partiers sida ha kommit överens om en hållbar inkomstgaranti och en hållbar framtidsutveckling. Jag tror att det mötet hade kunnat bli någonting bra. Ni i majoriteten kunde ha satt er ned och lyssnat, men viljan fanns inte. Jag upplever ibland att högmodet hägrar. Det finns ett ordspråk som jag ofta fick höra av farfar. Han sade: Anneli, kom ihåg att högmod går före fall.

I våra nordiska grannländer och i andra länder i Europa har man oavsett politisk färg värnat och slagit vakt om just det viktiga ärende som vi har på vårt bord i dag.

Jag tänker på alla de kulturarbetare som ständigt lever med en oviss framtid. Jag tänkte på dem när jag gick till riksdagen i morse. Jag möttes nämligen av en skylt när jag vandrade hit där det stod om ett seminarium; Konsten att förvalta dina miljoner, stod det på skylten. Det är bara ett fåtal i Sverige som behöver bekymra sig om det, och inom kulturområdet är det bekymret inte stort. Bekymret är i stället att konsten och kulturen håller på att försvinna.

Regeringen gör de rika rikare, och skattesänkningar går före utveckling och att berika vårt samhälle med kulturens olika genrer. Vi har fått ett upprop från Konst åt alla. När jag såg den burk som vi alla i kulturutskottet fått tänkte jag att regeringens politik ibland kan upplevas som olika soppor. Men nej, jag upplever den mer som att regeringen och ni i majoriteten kör med mixer och att man inte kan se vad det är för politik och hur ni ska komma framåt eftersom ni förstör och försämrar så oerhört mycket. Konst åt alla handlar om 3 ½ miljoner. Det är tragiskt att se de prioriteringar som görs och alla satsningar som går i spillror. Ni förvaltar inte kulturpolitiken. Ni bygger inte ut och skapar inte en framtidstro och ett hopp. Skattesänkningar går före att bygga ett land med hopp och framtidstro. Jag hoppas, herr talman, att Sverige blir ett möjligheternas land framdeles.

När det gäller många av debatterna på kulturområdet som jag följt genom åren – det gäller även andra områden, men framför allt gäller det kulturen – hoppas jag att ni i majoriteten ser risken med många av de

beslut ni fattar. Det gäller även dagens beslut. Jag hoppas ni ser risken att mista ett sammanhållet land, risken att slå sönder kulturpolitiken. Vi politiker, jag och ni, har ansvar för att se de olika verkligheter som finns i vårt land i dag. Politik är ingen såopera som vi kan luta oss tillbaka och titta på och tycka allt möjligt om beroende på hur vindarna blåser. Politik är allvar, och det förtroende vi fått av väljarna innebär ansvar.

Jag har kritiserat mig själv när jag tänkt tillbaka på min tid i riksdagen och ibland i debatter sagt att majoriteten inte vet hur verkligheten ser ut. Vi lever i olika verkligheter, men som politiker har vi ansvar för att se de olika verkligheterna, att vara ute och lyssna av. Jag hoppas verkligen att ni besöker kulturens olika genrer och miljöer. Många av er har säkerligen redan gjort det, men ni skulle behöva mycket mer. Siv lyfte fram just de frågor som rör dem som står allra längst bort och försöker överleva på sin konst inom olika genrer.

Herr talman! Det här är mitt sista anförande i Sveriges riksdag. Det har varit fint och hedersamt att ha haft förtroendet som ledamot, och jag vill tacka dem som gett mig det förtroendet. Tiden i riksdagen hade inte varit möjlig utan alla som jobbar här, kammarkansliet och alla de olika administrativa avdelningarna.

Framför allt vill jag i dag tacka vakterna som haft stort tålamod och hjälpt mig med alla guidegrupper. Ibland har vi tappat bort folk på vägen, men ni har alltid varit där och hjälpt mig med många olika saker. Ni är fantastiska, och jag vill av hela mitt hjärta tacka er.

Jag vill även tacka alla lokalvårdare som gör våra omgivningar så vackra och alltid, trots tungt jobb, har ett leende på läpparna. Jag tackar er.

Jag vill tacka samtliga i huset som jag inte nämnt – ingen nämnd, ingen glömd. Ni är många som ser till att vi får allt att gå ihop.

Slutligen vill jag tacka talmännen som på ett professionellt och fint sätt hjälper oss att hålla oss till de ärenden vi ska hålla oss till. Det är inte lätt alla gånger.

Herr talman! Av hela mitt hjärta vill jag tacka er alla för den här tiden i riksdagen.
(Applåder)

I detta anförande instämde Gunilla Carlsson i Hisings Backa, Leif Pagrotsky, Leif Pettersson och Lars Wegendal (alla s) samt Siv Holma (v).

Anf. 75 ESABELLE DINGIZIAN (mp):

Herr talman! Vad vore demokrati utan den fria konsten? Förmodligen ingenting, skulle de flesta säga. Jag har ibland hört argumentet att fri kultur, bildkonstnärer, författare, musiker och skådespelare inte kan vara fria om de är beroende av staten. Resonemanget har sin grund i att kulturen måste ha en ifrågasättande roll och att kulturens utövare måste våga lyfta fram sådant som är obekvämt för politiker och andra makthavare.

I någon mening förstår jag det argumentet, men man måste utgå från vad det är för stat man då avser. Sverige är ett demokratiskt land, något som inte gäller alla länder. I länder utan demokrati behöver man inte diskutera problemet, för där finns definitivt inget stöd till kulturuttryck

som bygger på demokrati och frihet. Där finns bara stöd till den kultur som formuleras på ett sätt som stöder den rådande ordningen.

Så är det dess bättre inte i vårt land även om det ibland hörs unkna röster som frågar varför vi med skattemedel ska finansiera dem som ifrågasätter vår ordning. Det är inte för att jag inte tål att höra det, utan för att liknande resonemang i värsta fall kan leda till inskränkningar i yttrandefriheten. Därför, herr talman, är det oerhört viktigt att värna förutsättningarna för den fria kulturen. Det är en omistlig del av förutsättningarna för en fungerande yttrandefrihet. Det handlar alltså i grunden om att slå vakt om hela den demokratiska lagstiftningens fundament, Sveriges grundlagar.

Herr talman! Miljöpartiet vill att konsten och kulturen ska vara demokratins baner. Utgångspunkten för skapandet måste vara friheten och inte att man behöver anpassa sig till det som efterfrågas. För det krävs att vi ger våra konstnärer rimliga förutsättningar att verka och en ekonomisk trygghet i det konstnärliga arbetet.

Vi menar att det behövs olika stödformer, men vi säger också att man naturligtvis måste se över dem med jämna mellanrum. Vi förklarade redan i höstas att en ordentlig översyn behövs, eftersom det nuvarande systemet funnits sedan 60-talet. Vi hade gärna sett att vi tillsammans fått utveckla ett system som det rått en bred enighet om mellan partierna och över blockgränsen. Men av det blev det, som vanligt, ingenting, vilket förmodligen beror på att allianspartierna inte är beredda att kompromissa kring det som är huvudlinjen i deras politik. Det är tråkigt, men det är inte något som vi rödgröna kan göra någonting åt. Vill regeringspartierna utöva total maktpolitik gör de det. Det är spelets regler. Men alliansregeringen har under mandatperioden inte velat komma överens med De rödgröna i någon fråga.

Herr talman! Vi kommer nu att få höra allianspartiernas företrädare, en efter en, tala varmt om kultur och konst och hur man förbättrat situationen för konstnärerna. Men efter tre år av nedmontering tror jag bara att det är de själva som tror på vad de säger. Fråga i stället kulturens skapare och för den delen också kulturens konsumenter! Då tror jag att vi får ett annat besked. Det är kulturskymning som gäller.

Jag är innerligt trött på borgarnas kulturfientliga inställning som har kommit till uttryck via deras nedmontering inom olika områden. Det är naturligtvis bara att läsa innantill när det gäller alla de beslut som har tagits. Man har avvecklat det ena området efter det andra.

Nu står vi här med ytterligare ett förslag om en avveckling. Denna gång handlar det om inkomstgarantierna för konstnärerna. Det ligger förstås i linje med det som kulturministern brukar säga om kulturpolitiken: Skattesänkning är den bästa kulturpolitiken. Men den typen av uttalanden uttrycker inget annat än att man i bästa fall inte har en aning om hur det kommer att slå. I sämsta fall vet man mycket väl vad det handlar om, nämligen att skattesänkningar är bra för dem som inte är i behov av omfördelningarnas effekter och bra för dem som redan har så det räcker.

Jag vill med detta yrka bifall till vår reservation.
(Applåder)

I detta anförande instämde Gunilla Carlsson i Hisings Backa och Leif Pettersson (båda s) samt Siv Holma (v).

Anf. 76 OLOF LAVESSON (m):

Herr talman! Statliga bidrag och ersättningar till enskilda konstnärer är sedan länge en etablerad del av den svenska kulturpolitiken. Syftet är huvudsakligen att öka konstnärernas möjligheter till konstnärlig förnyelse och utveckling genom att erbjuda en period av viss ekonomisk trygghet.

En av dessa bidragsformer har varit inkomstgarantin för konstnärer. Regeringen har nu föreslagit att denna inkomstgaranti successivt ska avvecklas och ersättas av pensionsgrundande långtidsstipendier. Kulturutskottet tillstyrker regeringens förslag. Jag vill därför inleda med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkande KrU12.

Herr talman! För mig är själva syftet med statligt stöd till konstnärer att det antingen ska grundas på ersättning för konstnärligt arbete eller uppmuntra och utveckla konstnärs- och författarskap. Då måste vi också fråga oss: Hur gör vi detta på bästa sätt? Det handlar om att vi tar hänsyn till och visar förståelse för att den konstnärliga processen ibland måste få ta tid. Därför är det också rimligt att konstnärer och författare ibland erbjuds en period av ekonomisk trygghet där de helt kan fokusera på sitt skapande.

Samtidigt ska detta mötas av möjligheter till utveckling och förnyelse för branschen i stort och att det inte uppenbarligen strider mot den arbetslinje som någonstans också måste gälla inom kulturområdet. Inkomstgarantin möter delar av dessa krav men brister samtidigt i fråga om andra.

Inkomstgarantin, som vi känner den i dag, infördes 1976 och ersatte då den statliga konstnärsbelöningen. Konstnärsnämnden och styrelsen för Sveriges författarfond utser innehavare av garantin. Inkomstgaranti har man som huvudregel under resten av sin livstid. Beloppet reduceras i förhållande till andra inkomster.

Sedan år 2000 har 162 miljoner fördelats till totalt 220 personer. I dag är det 157 personer som har inkomstgaranti. Ungefär två tredjedelar är män, och mottagarna är huvudsakligen aktiva inom områdena musik, bild och form samt ord. Andra yrkeskategorier återfinns inom teater, dans och film. En är schackspelare. Någon ny mottagare utses inte förrän en vakans uppstår i systemet, det vill säga när någon avlider. Systemet är med andra ord såväl exkluderande som konserverande. De senaste tio åren har endast 63 nya mottagare utsetts.

Det är också ett problem att man inte ens mäter om författaren eller konstnären fortfarande är verksam inom yrket. En författare som inte skrivit en bok sedan 1999 och därefter mottagit 1,2 miljoner i garanti-pengar sade häromåret att han tyckte att det var fullständigt rättvist. Han kallade det en pension som man kanske får när man kommit till den punkt då ens initiativförmåga och författarskap har minskat.

Konstnärsnämnden har också vid ett flertal tillfällen påpekat att systemet, som det i dag är utformat, motverkar arbetslinjen, det vill säga att det inte är ett bidragssystem som uppmuntrar till arbete och egen inkomst. Det grundar sig i att den grupp innehavare som har lägst egen inkomst inte kan förbättra sin ekonomiska situation genom aktivt arbete. De förlorar helt enkelt ekonomiskt på det.

Herr talman! Det liggande förslaget utgör inga förändringar för den som redan beviljats inkomstgaranti. I stället handlar det om en successiv övergång i takt med att inga nya inkomstgarantier beviljas. De medel

som frigörs övergår i stället i långtidsstipendier. Dessa kan ges för en period på högst tio år och lämnas till aktiva konstnärer med dokumenterat konstnärlig verksamhet av god kvalitet. Syftet är att ge dem en arbetsmässig trygghet att utveckla sitt konstnärskap.

En viktig skillnad är dessutom att den ersättning man får genom långtidsstipendierna blir pensionsgrundande. Så är inte fallet med inkomstgarantin.

Systemet med långtidsstipendier har även det funnits sedan 1976 och betraktas i dag i allt väsentligt som ett lyckat system. I den utvärdering av långtidsstipendierna Konstnärsnämnden gjorde 2006 uppgav flertalet konstnärer att den tid de ägnat åt sin konstnärliga verksamhet hade ökat med mellan 25 och 100 procent och att de genom stipendiet även fått en position och karriär som gjort att de kunnat försörja sig på sin konst. Möjligheterna att arbeta som konstnärer efter stipendieperioden hade förbättrats i betydande eller avgörande grad.

Utvärderingen visade också att stipendiet gett arbetsro, möjlighet till konstnärlig fördjupning och givande samarbete med andra konstnärer. Det är alltså allt det som någonstans ändå är huvudsyftet med det stöd vi avsätter till konstnärer och författare.

Sammantaget, herr talman, kan vi konstatera att vi nu får ett system med större flexibilitet där fler mottagare kan få tillgång till stöd och där en bredare och bättre grund läggs för konstnärligt och kreativt skapande. Fler kan också hjälpas med ett steg på vägen i sitt konstnärskap. Fler kan se fram emot arbetsro i sitt skapande. Fler kan förhoppningsvis i förlängningen också försörja sig på sin konst.

(Applåder)

Anf. 77 ANNELI SÄRNBLAD (s) replik:

Herr talman! Jag vill fråga Olof Lavesson, som tillhör Moderaterna, som även innehar ministerposten: Varför har inte ni i majoriteten velat träffa oss för att få till stånd en bred överenskommelse? Precis som vi sade och som Esabelle tog upp vill vi också se en översyn. Varför finns inte den här viljan i Sverige? Varför vill man inte sätta sig ned och diskutera så att vi kan få en bred och hållbar politik på det här området? Det handlar om att försöka hitta en bra lösning tillsammans.

Anf. 78 OLOF LAVESSON (m) replik:

Herr talman! Oppositionens motion i det här ärendet bygger i stora delar på inkomstgarantins funktion som hedersbevis, ett erkännande av utförd gärning. Det är egentligen ganska märkligt.

För det första kan man inte bortse från att belöningsmomentet även finns i stipendiesystemet. När man utnämner en mottagare av ett långtidsstipendium innebär det också en kvalificerad kvalitetsprövning av det enskilda konstnärskapet.

För det andra försvann faktiskt synen på inkomstgarantin som hedersbevis redan 1976 då den ersatte konstnärsbelöningarna. Dessas övergripande kriterium var att mottagaren skulle ha gjort betydande insatser inom svenskt kulturliv. Anledningen till att man ändrade i systemet till inkomstgaranti var just att hedersbevis inte längre var det primära utan att målet i stället var att skapa ekonomisk trygghet i det konstnärliga arbetet.

Anneli Särnblad efterlyser diskussion. Jag för min del har gått tillbaka och sett vad socialdemokratien tidigare har sagt. Redan i budgetpropositionen efter valet 1994, underskriven av Ingvar Carlsson med Margot Wallström som kulturminister, skrev Socialdemokraterna att det med hänsyn till ambitionen att stipendiesystemet i första hand bör inriktas på konstnärlig kreativitet finns anledning att överväga ett successivt utbyte från inkomstgarantier till långtidsstipendier eller tidsbegränsade bidrag.

Ni har själva sagt precis det vi föreslår. Ni har gjort det med samma grundargument, men nu har ni släppt det.

Jag skulle vilja fråga Anneli Särnblad: Varför har ni svängt? Varför har ni övergett linjen om att det i första hand är den konstnärliga kreativiteten som ska styra stipendiesystemet? Varför vill ni hellre lägga stora resurser på livslånga utbetalningar till en begränsad krets där få släpps in än att fler kan hjälpas som ett steg på vägen, se fram emot arbetsro i sitt skapande och försörja sig på sin konst? Varför har ni svängt, Anneli Särnblad?

Anf. 79 ANNELI SÄRNBLAD (s) replik:

Herr talman! Jag fick inget svar på min fråga. Jag hoppas verkligen att de som lyssnar på det här hör det.

Här frågar jag alltså en av Moderaternas ledande personer i kulturutskottet. Historien – javisst, den är jätteviktig. Men framtiden är viktigare att bygga på. Jag frågar varför ni inte vill ge oss en öppning.

Det finns en sak som är viktig att komma ihåg i det här. Det är att inkomstgarantin inte är pensionsgrundande. Inkomstgarantin ger möjligheter för konstnären att fortsätta sin gärning. Inkomstgarantin ger någonting i historien och framtiden.

Jag har sagt, även i talarstolen, att vi vill se över det här. Även vi har följt med utvecklingen i samhället. Det var det jag menade. Ni tar fasta på en 15 år gammal utredning. Vi följer utvecklingen i samhället. Vi hade velat sätta oss ned med er och diskutera hur vi skulle kunna få en hållbarhet, precis som nordiska länder och europeiska länder kommer överens över partigränser.

Jag hoppas att svenska folket lyssnar på den här debatten, för den är väldigt viktig. Här visar den moderatledda regeringens politiker att någon vilja till samförstånd och kompromisser inte finns. Det tror jag att svenska folket vill ha. Jag tror att svenska folket vill ha en regering och en riksdagsmajoritet som ibland kan sätta sig ned och säga: Vi kanske kan ha samförstånd i vissa frågor där det inte är så ideologiska skiljelinjer; där kan vi komma överens.

Jag hoppas att kulturarbetare och kulturlivet i Sverige lyssnar på det här, för någon mer kulturfientlig politik än den ni har fört den här tiden i riksdagen finns inte på kartan.

Det är skattesänkningar till de rika. De som redan har ska stå och jubla här ute. Det är det som de gör. Det finns seminarier om hur man ska kunna använda sina pengar och få ännu mer.

Titta på konstnärernas villkor! Ge dem en chans! Vi kommer att göra det.

Anf. 80 OLOF LAVESSON (m) replik:

Herr talman! Det är inte så att detta inte har utretts, Anneli Särnblad. Det har utretts ett flertal gånger. Det har debatterats under lång tid. Diskussioner har funnits hela tiden om detta.

Ni har själva tagit upp det. Ni har svängt lite fram och tillbaka. Jag lyssnade i dag på debatten här och försökte utreda vad som var den röd-gröna argumentationen. Alla argument som gavs försvarade egentligen bara en övergång där långtidsstipendier bättre svarar mot de problem som ni framställer. Jag förstår inte riktigt vad det är som Anneli Särnblad eftersöker.

Det handlar också om att man håller sig inom anständighetens gränser när man ska föra en diskussion. Hur man kan kalla en politik som ger mer till kulturen än vad som någonsin har gjorts tidigare kulturfientlig är för mig fullständigt främmande.

Det är många som har hört av sig till mig också. De har inte sagt att vi bara förstör och försämrar, som Anneli Särnblad uttryckte det. De som har hört av sig är alla de unga konstnärerna, de som är en bra bit från 50-årsåldern, som inte har kommit in i systemet, som möjligtvis har kunnat hoppas att när de passerat 50 och en plats skapats också de kan få inkomstgaranti.

De får nu komma in i systemet. De får ro att arbeta och nya möjligheter. Vi prioriterar detta framför ett konserverande system. Där går skiljelinjen mellan oss. Det kallar Anneli Särnblad kulturfientligt. Jag har väldigt svårt att förstå hur detta skulle kunna vara kulturfientligt.

Anneli Särnblad avslutade sitt anförande med att tacka för sin tid i riksdagen. Det var det sista anförandet. Jag skulle vilja, även om tonen är hård ibland, passa på att tacka Anneli Särnblad för ett gott samarbete i kulturutskottet. Vi har ofta stått på olika barrikader, men vi har alltid kommit bra överens någonstans ändå. Jag har uppskattat att arbeta med dig och önskar dig lycka till framöver.

Anf. 81 SIV HOLMA (v) replik:

Herr talman! Orsaken till att det är viktigt med inkomstgarantierna hänger ihop med den särpräglade arbetsmarknad som konstnärerna befinner sig på. Utifrån det skulle jag vilja ställa en fråga till Olof Lavesson: På vilket sätt har den borgerliga regeringen stärkt arbetslinjen för konstnärerna?

Jag förstår de unga konstnärer som är intresserade av att få ekonomiska möjligheter att bedriva sin verksamhet. Men det ni har åstadkommit har inte inneburit någonting av detta.

Ni tar nu från en grupp och ger till en annan. Summan av kardemumman är densamma. Ni har inte gjort några speciella radikala saker för att stärka arbetslinjen för konstnärerna, tvärtom.

Tala om skattesänkningar! Jag talade om vad Konstnärsnämnden har beskrivit. Bild- och formkonstnärernas genomsnittliga inkomst ligger på fattigdomsgränsen. Därför har ni inte åstadkommit någonting. Det är oerhört tragiskt. Jag kan bara instämma i vad mina kolleger på den röd-gröna sidan har sagt.

Jag hoppas att det svar, Olof Lavesson, som du kommer med inte är någon innantilläsning som du har fått som förberedelse till dagens debatt. Jag skulle gärna vilja höra lite grann av dina egna åsikter i frågan.

Anf. 82 OLOF LAVESSON (m) replik:

Herr talman! Jag kan inleda med att lugna Siv Holma med att jag skriver alla mina anföranden själv.

Jag fick en fråga om vad vi har gjort för att förbättra den särpräglade arbetsmarknaden för konstnärer. Till skillnad från Siv Holma har vi tagit hänsyn till att arbetsmarknaden är differentierad. I dag är det ganska många kulturutövare som är småföretagare. Det beskriver Siv Holma i sitt anförande som att man tvingas in i entreprenörskap. Vi har försökt att ge verktyg för att det ska vara enklare att vara småföretagare.

Ett annat förslag ligger på bordet i dag. Det är märkligt när man ser hur man ska underlätta en växande arbetsmarknad. Siv Holma hänvisar till sin motion, till Kungliga Akademien för de fria konsterna.

De skriver i sitt remissvar att man kan likna detta vid en ersättning för ett förutsättningslöst sökande till konstnärlig grundforskning. Det finns en viktig skillnad där. För att få anslag för konstnärlig grundforskning måste man bedriva någon form av verksamhet.

Den kopplingen saknas med inkomstgarantin. Där handlar det bara om historia och historiska meriter och inte om vad man ska göra framöver. Alla andra av våra bidragssystem är utformade för att uppmuntra till arbete och egen inkomst. Det finns en brist här. Ser inte Siv Holma det? Eller väljer Siv Holma att inte se det? Eller anser inte Siv Holma att det är ett problem?

Vi lägger i dag 17 miljoner på inkomstgaranti till en avgränsad liten grupp med extremt liten omsättning inom gruppen och betydligt mindre på långtidsstipendier som ger större flexibilitet. Med dem kan fler få tillgång till stöd och skapa sig en grund för att gå ut på arbetsmarknaden.

Det är det Siv Holma har motionerat emot här i dag. För mig är det obegripligt att man kan prata om en bättre arbetsmarknad för kulturutövare, konstnärer och författare och samtidigt välja att hellre ha ett konserverande system som motverkar arbetslinjen än att se till att fler får hjälp ute på arbetsmarknaden. Hur går det ihop med den särpräglade arbetsmarknaden, Siv Holma?

Anf. 83 SIV HOLMA (v) replik:

Herr talman! I mitt anförande talade jag om att det att vara konstnär och småföretagare skiljer sig från den gängse småföretagarstrukturen. Jag ser bristerna. Det är därför jag anser att inkomstgarantin ska fortsätta. Det är utifrån de faktiska förhållandena. Olof Lavesson talar om och försvappar att man ska plocka bort den.

Du utgår från ett idealtillstånd som inte finns. Jag utgår från de faktiska förhållandena, den faktiska verklighet som konstnärerna lever i. Jag vill att man gör saker och ting som skapar bättre förutsättningar för konstnärer att arbeta. De förslagen har jag inte kunnat se, speciellt inte i det som kulturministern säger, nämligen att skattesänkningar har varit den viktigaste kulturpolitiska åtgärden.

På vilket sätt har skattesänkningarna skapat de goda arbetsvillkoren eller ekonomiska villkoren för konstnärerna? Kan du beskriva det för mig och för oss som lyssnar? På vilket sätt har skattesänkningarna gjort de ekonomiska villkoren och arbetsmarknadsvillkoren bättre för konstnärerna?

Anf. 84 OLOF LAVESSON (m) replik:

Herr talman! Jag utgår från att Siv Holma med gigantiska skattesänkningar menar att låg- och medelinkomsttagare har fått mer pengar i plånboken och att jobbskatteavdraget har varit en viktig del av arbetsmarknadspolitiken. Det står vi för. Det är ett av de ben som har gjort att vi jämfört med andra har gått ganska oskadade ur den kris vi har bakom oss. Det kommer naturligtvis också kulturskapare till del.

Att utgå från verkligheten tycker jag att Siv Holma ska fundera lite över. Siv Holma pratar om småföretagarkultur och småföretagarstruktur och vad det innebär att vara småföretagare i dag. Det är en ganska differentierad verklighet. Ganska många kulturutövare är småföretagare redan i dag.

Jag tror att man måste bestämma vad syftet är. Är det att understödja konstnärskap med de bidrag vi har? Ska de som har ägnat sig åt konst ha något att leva av på ålderns höst? Om det förstnämnda är målet är detta en väldigt bra förändring. Om det sistnämnda är målet sätter det snarast fokus på ett pensionssystem.

I propositionen tar regeringen upp det som flera remissinstanser har sagt, nämligen att det finns ett behov av djupare analys av pensionsfrågorna för de konstnärsgupper som inte är arbetstagare. Det tycker jag är bra. Man ger Konstnärsnämnden i uppdrag att utvärdera övergången efter tre år och efter sex år. Det har Siv Holma valt att inte fokusera på.

När det gäller frånvaro av arbetslinje finns det i alla fall en mottagare som håller med Siv Holma. Det är bara några månader sedan Jan Myrdal konstaterade i Aftonbladet:

Inkomstgarantin gör det möjligt att göra helt olönsamt arbete, som att resa till gerillan i Indien, där jag just har varit. För mig är det inte syftet med det statliga stödet till konstnärer.

Anf. 85 PER LODENIUS (c):

Herr talman! Vi debatterar i dag här i kammaren frågan om avveckling av inkomstgarantin för konstnärer. Det handlar om att i stället för fler livslånga inkomstgarantier för några få ge fler konstnärer chansen att utvecklas genom fler långtidsstipendier. Inkomstgarantin är en av flera olika statliga bidrag och ersättningar till enskilda konstnärer. Inkomstgarantin kan beviljas till konstnärer som står för konstnärlig verksamhet av hög kvalitet och som är av stor betydelse för svenskt kulturliv.

Så står det i förordningen om inkomstgaranti för konstnärer. Det är just en inkomstgaranti, vilket, som flera har sagt före mig, betyder att övriga inkomster som konstnären får, utöver inkomstgaranti, också kan reducera inkomstgarantins belopp. Inkomstgarantin för konstnärer ersatte 1976 den så kallade konstnärsbelöningen, som då hade funnits i drygt tio år. Den tidigare konstnärsbelöningen hade mer karaktären av att vara ett hedersbevis, medan tanken vid införandet av inkomstgarantin var att skapa en ekonomisk trygghet i det konstnärliga arbetet.

Som vi har hört tidigare får i dag 157 konstnärer denna inkomstgaranti. Det är konstnärer som har gjort, och fortfarande gör, stora konstnärliga gärningar för Sverige och vårt samhälle. Inkomstgarantin är alltså också ett hedersbevis. Det kan man se på ålderstrukturen bland dem som får inkomstgarantin. Jag vill betona att inkomstgarantin självklart också är ett medel för att framstående konstnärer ska kunna verka mer fritt.

Prot. 2009/10:123

21 maj

*Avveckling av
inkomstgarantier
för konstnärer*

Det finns också andra statliga former av bidrag för konstnärer som bidrar till att utveckla konstnärskapet bland både nya och etablerade konstnärer. Jag tänker förstås på de så kallade långtidsstipendierna som man kan få i upp till tio år. I den utvärdering som Konstnärsnämnden gjort framkommer det att de konstnärer som fått långtidsstipendier i de flesta fall kunde öka sin konstnärliga verksamhet under stipendietiden och att stipendiet påverkat deras sätt att arbeta. En majoritet av dem som fått långtidsstipendium uppgav att långtidsstipendiet hade förbättrat möjligheterna att också efter stipendieperioden fortsätta att arbeta som konstnär.

Som vi har hört tillhör konstnärer en högutbildad grupp i vårt samhälle. Det är en grupp som utför viktiga gärningar genom sitt konstnärliga arbete. Det är ett arbete som inte alltid får den ekonomiska uppskattning det är värt. Konstnärspolitiken har också under lång tid verkat för att skapa villkor som gör det möjligt för professionella konstnärer att livnära sig på det konstnärliga arbetet.

Man måste också konstatera att konstnärer i dag inte enbart är löntagare utan även ofta är näringsidkare med ett eget bolag eller jobbar i en ideell eller ekonomisk förening. Det är inte enbart kulturpolitiken som påverkar konstnärers möjligheter, utan även andra politikområden spelar självklart in. Det gäller till exempel förenklade regler för småföretagare.

Herr talman! Det finns tydliga motiv för att inleda en avveckling av inkomstgarantin för konstnärer. För det första ökar det möjligheten också för yngre konstnärer att ta del av långtidsstipendier, vilket kan vara den möjlighet man behöver för att kunna etablera sig och livnära sig på sitt konstnärskap. För det andra behöver det statliga stödet för konstnärer ständigt utvärderas, omprövas och utvecklas för att vara så effektivt och utvecklande som möjligt. För det tredje får fler konstnärer ta del av stödet och möjlighet att utveckla sitt konstnärskap genom att de medel som frigörs från inkomstgarantin överförs till långtidsstipendier, något som också ger vårt samhälle utveckling och tillgång till än mer kvalificerat konstnärskap.

Som motargument till att avveckla inkomstgarantin har bland annat förts fram att den har getts som en hedersbetygelse till några av landets mest framstående konstnärer. Så är det. De konstnärer som i dag har fått denna hedersbetygelse, i form av inkomstgarantin, kommer också att få behålla denna. Men de medel som frigörs genom att inga nya inkomstgarantier beviljas kommer att användas till långtidsstipendier. Långtidsstipendierna kan också ses som en form av hedersbetygelse som ges till framstående konstnärer. Dessa stipendier är pensionsgrundande, som vi har hört tidigare.

Ytterligare ett argument som förts fram mot att avveckla inkomstgarantin är att det i stället behövs en översyn av bidragsformerna för konstnärer. Samhället utvecklas, och det gör också konstnärskapet. Ofta är just konstnärskapet en del av samhällsutvecklingen. Samtidigt som bidragsformerna för konstnärer behöver vara förutsägbara och lätta att förstå behöver de också utvecklas och förändras i takt med att samhället och de konstnärliga formerna utvecklas och förändras. Det innebär att man behöver pröva, omvärdera och utveckla de olika stöd- och bidragsformer som finns för konstnärer, vilket nu sker med exempelvis inkomstgaran-

tin. Självklart kommer också resultatet av den reform som vi i dag debatterar att utvärderas och följas upp.

Herr talman! De konstnärer som i dag har inkomstgaranti kommer att få behålla denna. Det är de absolut värda. Men att fasa ut inkomstgarantin genom att inte bevilja fler utan i stället använda resurserna till långtidsstipendier ger fler konstnärer en möjlighet att utvecklas och leva på sitt konstnärskap. Det är till fördel både för konstnären själv och för samhället.

Med det herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 86 SIV HOLMA (v) replik:

Herr talman! Ibland verkar det som om en viktig drivkraft för att avveckla inkomstgarantin är att det har funnits människor med åsikter som man inte gillar. Jag tycker att det är ganska typiskt för alliansregeringspartierna. Man har en budget och skakar på påsen och ställer olika grupper mot varandra och säger: Er ska vi inte satsa på, utan vi tar pengarna och satsar på en annan grupp i stället. Man vägrar att se att konstnärsgruppen i genomsnitt tjänar 85 procent av vad vanligt folk tjänar och att bild- och formkonstnärerna ligger på fattigdomsgränsen.

Vi ville ju ha en översyn. Jag hörde nu att Per Lodenius ville ha en översyn. Varför fick vi inte vara med och göra en översyn och titta på olika komponenter?

Vi är öppna för att göra översyner, uppföljningar och utvärderingar om detta system fick avsedd verkan. Men det ville inte allianspartierna. Jag kan bara tolka det som att det berodde på att det fanns några personer inom denna grupp som ni inte gillar politiskt. Därför slår ni undan fötterna för detta totalt. Därför får man höra dessa personer.

Jag valde också att nämna kulturpersonligheter som Astrid Lindgren, Tomas Tranströmer, Sixten Ehrling med flera. Så är det i er värld. Det ska gå snabbt, och ni ska föra en symbolpolitik. Det är inte långsiktigt hållbart.

Jag tycker att det är viktigt att ha denna demokratiaspekt, vilket jag tycker att ni har glömt.

Anf. 87 PER LODENIUS (c) replik:

Herr talman! Jag blir lite fundersam över hur Siv Holma inleder sin fråga. Hon säger att man försöker stoppa personer med åsikter man inte gillar. Jag förstår ärligt talat inte hur denna fråga över huvud taget kan ställas.

Jag tror inte att Siv Holma lyssnade på vad jag sade. Det handlar nämligen om att de som har inkomstgarantin i dag ska få behålla den, vilket jag också sade. Vad du menar, Siv Holma, är att de som har inkomstgarantin i dag är personer som har åsikter som vi inte gillar. Men jag sade i mitt anförande att konstnärerna är viktiga samhällsaktörer och samhällsdebattörer. Därför tycker vi att det är viktigt att låta fler konstnärer komma fram och få möjlighet att verka i vårt samhälle.

Det har visat sig att långtidsstipendierna är ett bra och viktigt medel för att fler konstnärer ska kunna komma in på konstnärsmarknaden, om vi ska använda uttrycket marknaden. Siv Holma anspelar på att det är

detta vi pratar om hela tiden. Jag använder därför hennes egna formuleringar här.

Herr talman! Det känns svårt att över huvud taget svara på en sådan fråga, att det är åsikter man inte gillar. Jag tror inte att Siv Holma riktigt lyssnade på vad jag sade.

Min fråga till Siv Holma kan då vara: Vad är det för fel med att yngre och nya konstnärer också får möjlighet att komma in på marknaden genom att vi har fler och bättre långtidsstipendier? Då får vi fler och mer verksamma konstnärer som också får möjlighet att livnära sig på sitt konstnärskap. Det är just det som denna debatt handlar om.

Anf. 88 SIV HOLMA (v) replik:

Herr talman! Det är inget fel att det blir fler långtidsstipendier. Men ni tillför inte nya pengar för att långtidsstipendierna för yngre konstnärer ska komma till stånd, utan ni lägger ned inkomstgarantin. Det är därför som jag säger som jag säger.

Jag skulle vilja ställa ytterligare en konkret fråga. Vi i Vänsterpartiet har faktiskt fått mycket goda vitsord om vår småföretagarpolitik. Även om ni försöker framställa det som att vi är dåliga på detta område har vi fått höga poäng från småföretagsbranschen.

Jag känner till konstnärernas särpräglade arbetsmarknad. Den liknar inte den vanliga småföretagsstrukturen. Därför skulle jag vilja veta följande: På vilket sätt har de förenklade reglerna för småföretagarna gynnat konstnärerna? Har du, Per Lodenius, någon klar beskrivning av på vilket sätt de har gynnat dem? Jag tycker att det är viktigt att se sanningen i vitögat. Hur ser konstnärernas arbetsmarknad ut? Den är särpräglad. Konstnärerna har mycket svåra ekonomiska villkor, precis som Konstnärsnämnden har beskrivit i inkomstutredningarna. Det är av det skälet som vi i riksdagen måste värna om att vi har en bra konst i detta land och att vi är en kulturnation. Om man gör på detta sätt slår man undan fötterna för det som faktiskt fungerar i dag utan att man har något speciellt nytt att komma med.

Anf. 89 PER LODENIUS (c) replik:

Herr talman! Siv Holma talar om att slå undan fötterna. Det låter på henne som att vi vänder upp och ned på hela konstnärsmarknaden genom att vi fasar ut – det är ett uttryck som vi inte har använt här, men det är faktiskt det som vi gör – inkomstgarantin och i stället låter dessa resurser gå över till långtidsstipendier så att fler konstnärer har möjlighet att verka och arbeta.

Precis som jag sade, vilket också Olof Lavesson berättade om tidigare, har det visat sig att just långtidsstipendier har gjort att fler konstnärer har kunnat etablera sig på arbetsmarknaden och kan livnära sig på sitt konstnärskap. Inkomstgarantin däremot är någonting som man får efter lång och trogen tjänst.

Återigen: Vi tar inte bort inkomstgarantin rakt upp och ned. De flesta av dem som i dag har inkomstgaranti är verksamma konstnärer eller konstnärer som har börjat lämna konstnärsmarknaden och som efter lång och trogen tjänst har fått denna inkomstgaranti. De får behålla inkomstgarantin. Däremot använder vi pengarna på ett mycket mer effektivt sätt när det gäller att utveckla och få fler driftiga konstnärer som ska kunna

livnära sig på sitt konstnärskap. Det är det som debatten handlar om. Det tycker jag att Siv Holma har mörkat i sina frågor.

Prot. 2009/10:123
21 maj

Anf. 90 CHRISTER NYLANDER (fp):

Herr talman! Jag var i går eftermiddag på Konstfacks vårutställning. Jag måste säga att man blir inspirerad, engagerad, imponerad och mycket glad när man går runt där.

Jag noterade att Esabelle Dingizian i sitt anförande sade att det råder kulturskymning i Sverige. När man är på Konstfack och på andra ställen märker man att så inte är fallet. Jag tror att det är ett mycket olyckligt sätt att uttrycka sig som många konstnärer i Sverige ställer sig förvånade inför. Sverige är ett land fyllt av kreativitet.

När man går runt på Konstfacks utställning och tittar vet man att många av de unga och duktiga konstnärer som pluggar där och nu examineras kommer att gå in i ett liv med sämre ekonomiska förutsättningar än de som har en likvärdig utbildning på andra områden.

Konstnärer har generellt lång utbildning men sämre inkomst. Anneli Särnblad och Siv Holma nämnde det i sina anföranden. Men för att lösa detta handlar det inte om att behålla 157 inkomstgarantier för konstnärer, utan det är någonting annat som måste till.

Det är för mig uppenbart att marknaden inte kan bära all kvalitetskultur. Det finns kvalitetskonst, kvalitetsfilm och kvalitetslitteratur som inte klarar sig på marknadens villkor. Då finns det de som säger att om det är så ska konstnärerna göra någonting annat. Men det är inte Folkpartiets hållning. Vi tycker att statens kulturpolitiska stöd behövs. Vi tycker också att man ska inrikta sig på att stödja och driva fram kvaliteten.

När vi nu inleder avvecklingen av inkomstgarantierna för konstnärer har det varit viktigt för Folkpartiet att de resurser som då frigörs behålls i systemet och finns kvar i sektorn. Detta är ingen sparåtgärd. De resurser som frigörs kommer i stället att satsas på fler långa stipendier.

Jag skulle personligen gärna se att vi fick ännu fler långa stipendier framöver eftersom det är ett bra sätt att stödja duktiga konstnärer som är på gång.

Herr talman! Den reform vi nu genomför gynnar framför allt unga nya konstnärer. Resurserna kommer att kunna användas mer flexibelt och blir inte bundna till en individ decennium efter decennium. Poängen med livstidsgarantierna är att man gör bedömningen en enda gång. Därefter gäller det beslutet under mycket lång tid. Långtidsstipendierna däremot syftar i stället till att ge en aktiv konstnär med hög kvalitet i sitt skapande en trygghet i arbetet. Det är också en fördel att stipendierna är pensionsgrundande, vilket flera har varit inne på.

När Konstnärsnämnden genomförde en analys av detta, som mina kolleger tidigare har talat om, fick man ett väldigt bra resultat. Konstnärer med stipendier använder mer tid till skapande, har chans att fördjupa sig i sin konstnärliga utveckling och får stärkt självförtroende och ökad produktivitet, och två tredjedelar av dem säger att de även efter stipendieperiodens slut har fått en ökad chans att leva på sin konst. Detta är en viktig slutsats: Efter stipendieperiodens slut har de en ökad chans att leva på sin konst.

Så kan långtidsstipendier användas för att lyfta riktigt duktiga unga eller nya konstnärer i deras skapande.

*Avveckling av
inkomstgarantier
för konstnärer*

Jag gick och tänkte på detta när jag var på Konstfacks vårutställning i går. För många av dessa studenter väntar en tuff tid. Med fler långa stipendier, vilket vi nu genomför, kan dock åtminstone några av dem få ett lyft – det lyft som krävs för att kunna fördjupa sig, förbättra sin konst ytterligare och till sist leva på sin konst. Det handlar om att skapa sig en position i konstvärlden som ger en möjlighet att leva på det man älskar att göra. Därför yrkar jag bifall till utskottets förslag, herr talman.

Slutligen: Detta kan vara den sista debatten i kammaren för utskottet. Möjligen kan vi få en maratondebatt om en grönbok från EU sista dagen då riksdagen samlas. Jag är inte helt säker på att det blir så, men det kan bli så. Om det inte skulle bli så vill jag ändå passa på att tacka Siv Holma för hennes ordförandeskap i utskottet och också tacka övriga utskottsledamöter och kansliet för ett gott samarbete.

Anf. 91 SIV HOLMA (v) replik:

Herr talman! Jag tänkte börja med att säga till Christer Nylander, vice ordförande i kulturutskottet: Jag håller med dig om en sak i ditt anförande, nämligen att det måste till något annat än inkomstgarantin. Men det finns ju ingenting annat än inkomstgarantin just nu. Det är det som är problemet. Det är det vi ser; vi ser att konstnärerna har en särpräglad arbetsmarknad som inte liknar arbetsmarknaden för den som har månadslön eller ett litet företag. De har inte samma villkor. Jag nämnde i mitt anförande att man arbetar. Man är inte arbetslös, utan man är försörjningslös.

Då förstår inte jag, Christer Nylander, varför ni gör på detta sätt och ställer gamla konstnärer mot unga konstnärer. Det hade väl varit bättre att säga att det är klart att vi ska stödja de unga, kommande konstnärerna. De ska få bra ekonomiska villkor och få känna sig behövda i samhället genom att vi satsar på dem. Man behöver inte minska för dem som har gått igenom denna särpräglade arbetsmarknadssituation och har de oerhöört låga konstnärslönerna. Har du en låg lön under ditt liv kommer det också att avspegla sig när du får pension. Den blir också väldigt låg.

Det är detta vi ser, och därför tycker vi att inkomstgarantin är oerhört viktig att ta fasta på. Vi vill gärna göra en översyn, och vi beklagar att vi inte kunde få ett tillkännagivande i denna fråga genom att opposition och majoritet var överens.

Anf. 92 CHRISTER NYLANDER (fp) replik:

Herr talman! Jag tillhör dem som tror att kultur och konst kommer att bli ännu viktigare i samhället framöver. Jag tror också att vi gemensamt kommer att få fundera på hur vi ytterligare förbättrar konstnärernas villkor. Jag personligen, och Folkpartiet, har en hel del tankar kring detta.

För att hålla mig till dagens ärende: Det vi gör nu är väldigt konkret. Vi ställer inte gamla mot unga. Vi låter dem som har garantin behålla den framöver, men vi beviljar inga nya garantier. Vi använder i stället de pengarna till långtidsstipendier. Finessen med detta är att utvärderingarna tydligt visar att två tredjedelar av dem som får långtidsstipendier säger att de efter denna period har större chans att livnära sig på sin konst. Genom denna förändring av systemet – att vi inte lägger pengarna på garantier som provas en enda gång utan flyttar över de pengar som frigörs till

långsiktiga stipendier – kommer fler duktiga konstnärer, unga som gamla, att få chans att etablera sig och livnära sig på sin konst.

Detta är en fråga som har diskuterats väldigt länge. Efter valet 1994 lade den nya, socialdemokratiska regeringen fram en budgetproposition där kulturminister Margot Wallström skrev: I första hand bör stipendiesystem inriktas på konstnärlig kreativitet. Det finns anledning att överväga ett successivt utbyte från inkomstgarantier till långtidsstipendier eller tidsbegränsade bidrag.

Det är detta vi nu levererar, 16 år senare.

Anf. 93 SIV HOLMA (v) replik:

Herr talman! Jag har också noterat att man har gjort översyner. Det var det den socialdemokratiska regeringen gjorde. Det gjorde också regeringen i Danmark, och de kom fram till samma resultat, det vill säga att man var tvungen att ha kvar detta eftersom verkligheten ser ut som den ser ut. Den ser inte ut så där som man skulle önska sig, utan man måste utgå ifrån de faktiska ekonomiska förhållanden som konstnärer lever under.

Sedan tycker jag faktiskt att det är lite svårt att förstå att Christer Nylander gör ett stort nummer av att unga konstnärer ska få större möjligheter att få långtidsstipendier, samtidigt som ni säger att alla de som har inkomstgaranti i dag ska ha kvar den. Det är en successiv förändring. Jag tycker att det är snudd på att inte vara riktigt seriös när man blåser upp detta med att det ska bli så många fler långtidsstipendier.

Jag är för att vi ska skapa bättre ekonomiska villkor, och framför allt skulle jag vilja göra det för den grupp av konstnärer som bild- och formkonstnärerna utgör. Jag känner många bild- och formkonstnärer. Jag vet vad de får göra när de inte har råd att köpa mat för dagen. De får vara taxichaufförer, och de får jobba där de kan få arbete. Nu vet jag att det är en jättesvår situation och inte heller så lätt att få arbete.

Jag tycker alltså att det blir väldigt konstigt från er sida. Ingen hade väl sagt nej om ni hade satsat mer på långtidsstipendier utan att plocka bort inkomstgarantierna. Det tycker jag nämligen bär tankarna till något helt annat.

Anf. 94 CHRISTER NYLANDER (fp) replik:

Herr talman! Jag tillhör de politiker som försöker att inte lova allt, att inte lova guld och gröna skogar. Hade jag haft en egen sedelpress hade jag kanske kunnat lova fler stipendier utan att dra in på något annat, men nu är verkligheten som den är. Vi ska vara tacksamma att vi har haft en regering som har hållit i pengarna, för hade vi inte haft det hade Sverige varit mycket illa ute i den ekonomiska krisen. Det är trots allt det vi landar i, att man ibland måste göra prioriteringar.

För min del är det viktigare att nu börja avveckla inkomstgarantin och använda de pengarna på ett effektivare och mer dynamiskt sätt. Siv Holma säger att vi blåser upp detta, men jag skulle vilja säga att det om någon väl ändå är oppositionen, som talar om kulturskymning, att vi raserar kulturlivet och mycket annat, som har velat blåsa upp stämningar i denna debatt. Det vi nu gör handlar om att de 157 som i dag har garantier får ha kvar dem. De medel som frigörs successivt kommer att användas till stipendier.

Glöm dock inte att det finns ungefär 30 000 professionella konstnärer i Sverige. Att den förändring som nu görs blåses upp så mycket av oppositionen är nästan löjligt.

Anf. 95 DAN KIHLESTRÖM (kd):

Herr talman! Jag ska så här i slutet av debatten försöka inskränka mig till några kommentarer till det som har sagts och understryka några saker till. Jag vill naturligtvis yrka bifall till förslaget i betänkandet. Det är också några saker jag tycker är viktiga och som jag vill ta upp igen.

För det första – och det har redan sagts flera gånger – är det så att konstnärskollektivet är en högutbildad yrkeskategori med en förhållandevis osäker arbetsmarknad och att konstnärernas inkomster ligger väsentligt lägre än övriga befolkningens. Det tycker jag att vi kan säga. Konstnärspolitiken har därför under lång tid syftat till att skapa villkor som gör det möjligt för de professionella konstnärerna att basera sin försörjning på ersättning för konstnärligt arbete. Detta arbete måste naturligtvis fortsätta på olika sätt för att stärka konstnärerna.

För det andra tycker jag att det är viktigt, vilket också står i betänkandet, att principen för statligt stöd till konstnärer bör vara att det betalas ut som ersättning för konstnärligt arbete som utförts eller som bidrag för att skapa ekonomiskt utrymme för mottagaren att ägna sig åt sin konstnärliga verksamhet och utveckla sitt konstnärskap. Det är därför viktigt att staten också återkommande prövar stödformerna för att föra en aktiv och aktuell konstnärspolitik.

Det viktiga att komma ihåg i diskussionen är att det här inte är slutet utan fortsätter. Det gäller inte enbart ett borttagande av en stödform, som oppositionen vill göra gällande, utan en övergång från en form till en annan. De skäl som anförs i propositionen för att successivt avveckla inkomstgarantierna och omvandla dem till pensionsgrundande långtidsstipendier är övertygande. Det innebär att medelsanvändningen i fortsättningen blir flexiblare, och allt fler professionella konstnärer ska kunna få stöd som är pensionsgrundande. Jag ser därför i motsats till motionärerna med tillförsikt på att inkomstgarantierna successivt omvandlas till långtidsstipendier.

De 157 personer som nämnts här och som redan har konstnärslön kommer att få den livet ut; det är viktigt att framhålla. Vi slår inte undan benen för någon som i dag är inne i systemet. Men varför ska framöver just 157 personer – efter någons frånfälle skulle nya komma till – få konstnärslön? Varför ska det vara på livstid?

I och med det förslag som vi i dag diskuterar får fler chansen. Jag är helt övertygad om att fler än 157 konstnärer i Sverige har unika konstprojekt på gång som också ska få en möjlighet att med statligt stöd utveckla sin konst och sitt konstnärskap. Jag tror till och med att det kan innebära en bredare nytändning av det konstnärliga klimatet.

Till slut vill jag säga någonting om konstnärernas frihet, det som vi har varit inne på. Kulturell mångfald och en fri debatt är en förutsättning för en levande demokrati och ett rikt kulturliv. Viktiga uppgifter för kulturpolitiken är därför att verka för konstnärernas utveckling och spridning samt för att de professionella konstnärerna – skådespelare, musiker, dansare, författare, bildkonstnärer; vi kan räkna upp många – ska ha bra arbetsvillkor och nå ut. De statliga insatserna för konstnärerna handlar i

första hand om att skapa förutsättningar för ett vitalt kulturliv som ger arbete och försörjning åt konstnärerna. Att öka intresset för och efterfrågan på konstnärliga verk och prestationer är därför en huvudlinje i konstnärspolitiken.

Anf. 96 ANNELI SÄRNBLAD (s) replik:

Herr talman! Jag tänkte ställa en fråga till Dan Kihlström, som jag vet har kulturpolitiken varmt om hjärtat och kämpar för den. Jag önskar ibland att dina krafter fick mer strömning i ditt eget parti. Jag tänker på din partiordförande som drog i gång en fientlig debatt där han påstod en hel massa saker. Han är inte här i dag, men du är med i Kristdemokraterna.

I och med den diskussion som han startade och med tanke på att du i ditt anförande undrade om det ska vara si eller så vill jag fråga: Varför drev Kristdemokraterna inte på om att samtala med alla över partigränser? Jag vet att du är en person som brukar säga att det är bra att träffas och ha diskussioner. Varför drev inte Kristdemokraterna på när Moderaterna och andra inte var så öppna för det? Du frågar dig själv om det ska vara si eller så. Varför kunde vi inte träffas allihop för att få en hållbarhet?

Jag tänker vidare på inkomstgarantier och de äldre. Hur ska det bli för de äldre? Vi vill ha en öppenhet för alla och hitta nya lösningar, även vi. Jag skulle vilja fokusera på en fråga och ha ett rakt svar: Varför har inte oppositionen bjudits in för samtal för att få en hållbar och bra framtid på det här området?

Anf. 97 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Jag vill inte stå här och hålla något föredrag om hur arbetet fungerar i riksdagen. Det kan Anneli Särnblad lika bra som jag. Någon ting av förutsättningarna för arbetet i riksdagen är att majoriteten genom regeringen lägger fram olika förslag – de kan vara större eller mindre. De presenteras i en proposition för det mesta, ibland i skrivelser. Så kommer de hit, och sedan har oppositionen möjlighet att reagera. Jag har själv varit i den situationen; jag har arbetat åtta år i opposition i riksdagen. Jag har läst regeringsförslag och reagerat på dem. Ibland håller vi med, och då skriver vi ingenting och säger ingenting. Ibland håller vi inte med, och då lämnar vi en reservation. Sedan debatterar man det i utskottet och i kammaren, och så har man en omröstning. Så går det politiska arbetet normalt till i riksdagen.

Emellanåt förekommer det utredningar. Anneli Särnblad och jag har till exempel tillsammans deltagit i ett arbete i kulturutskottet som handlar om lokalhyror. Vi hade fina diskussioner där alla partier var med och där vi gemensamt lämnade ett utlåtande till utskottet om hur vi såg på lokal-situationen för vissa myndigheter och institutioner.

Så går arbetet till här i riksdagen.

Anf. 98 TALMANNEN:

Låt oss hålla oss till det betänkande som debatteras.

Anf. 99 ANNELI SÄRNLAD (s) replik:

Herr talman! Tack för föreläsningen, men jag har faktiskt lärt mig hur riksdagen fungerar. Är det någonting som man har lärt sig under åren är det propositioner och sådant. Men ingen svarar riktigt på min fråga i alla fall. Majoriteten har alltid ett val att bjuda in till samtal. I fråga om den här propositionen hade vi kunnat komma fram till en överenskommelse när det gäller att få en hållbar utveckling. Dan Kihlström gick naturligtvis inte på hur Kristdemokraterna har diskuterat det här området.

Jag tänker på motprestationer som har diskuterats här. Vi i oppositionen värderar, precis det som ni diskuterat, unga konstnärer och äldre konstnärer. Vi vill samma sak, men vi ser farhågor i de steg som ni tar. Det är inte en hållbar lösning för framtiden. Risken är att ni slår undan fötterna för äldre. Jag tycker att både äldre och yngre konstnärer ska ges möjligheter och chanser.

I detta anförande instämde Björn von Sydow (s).

Anf. 100 DAN KIHLSSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Jag ber om ursäkt för att jag lite grann vek ut i min första replik.

Det är några saker som jag vill kommentera i Anneli Särnlads inlägg. Jag noterade i det anförande Anneli hade att hon anklagade oss för att ta väldigt snabba beslut, utan utredning. Så har det inte låtit hela mandatperioden. Förut blev vi anklagade för att vi bara utredde, hade stora utredningar på gång och aldrig kom med några förslag. Någonstans får ni bestämma er.

Apropå det här att konstnärer kämpar och har olika förhållanden: Dem som vi pratar om är ett stort kollektiv. Det är långt fler än de 157 som vi nu har pratat om som får en inkomstgaranti. Jag för min del kan inte se att det skulle försämrade villkoren för konstnärerna att fler får möjlighet att få stöd.

Till slut skulle jag vilja säga att jag kommer ihåg att allianspartierna 2005 när vi satt i opposition skrev en motion om konstnärernas villkor som bland annat handlade om inkomstgarantin. Vi hade ett förslag om en översyn och om ett samtal. Då var situationen omvänd. Vi undrade om regeringen skulle kunna göra en översyn. Vi fick ganska snabbt ett svar att det inte var aktuellt.

Anf. 101 SIV HOLMA (v) replik:

Herr talman! Jag tog i mitt anförande upp synen på konstnärgruppen. Den domineras av att konstnärerna trots långa utbildningar och hög kompetens antas kunna utföra sitt arbete mot en mycket låg eller ingen ersättning alls och att en konstnärssverksamhet inte skiljer sig från den gängse småföretagarens.

Låt mig ställa en konkret fråga till Dan Kihlström.

Det här innebär, vilket jag tror att Dan Kihlström också känner till, att konstnärerna hamnar mellan stolarna. Man hamnar väldigt ofta utanför försäkringssystemen, som rätt till a-kassa, pension och sjukförsäkring. Då undrar jag: Vad har ni i alliansregeringen gjort för att konstnärerna inte ska hamna utanför de här försäkringssystemen? Vad har ni kommit med för konkreta förslag vad gäller de förenklade reglerna för småföre-

tagen, och på vilket sätt har de gynnat konstnärerna? Jag har ställt i alla fall den senare frågan till Centerpartiet och inte fått något svar. Jag hoppas att Dan Kihlström kan leda oss till åtminstone någon form av svar på de här frågorna.

Anf. 102 DAN KIHLSSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! I dag diskuterar vi avveckling av inkomstgarantier för konstnärer. Precis som jag sade i mitt anförande menar jag att konstnärerna och kultursektorn är speciella, alltså att man har speciella arbetsvillkor. Det var också därför som jag sade att det är viktigt att vi – och det får vi göra tillsammans på olika sätt – kommer med olika, konkreta förslag för att förbättra villkoren för konstnärerna.

Jag menar att det förslag som vi diskuterar i dag – jag säger inte att det är hela lösningen – kan vara en klar förbättring, att fler kan få möjligheter. Det har ju sagts här i anföranden att det finns goda utvärderingar som visar att när fler får möjlighet till lite längre stipendier, det vill säga fem eller tio år, har man fått ett större fäste och kanske nått ut på ett bättre sätt. Därmed har man också fått möjlighet att försörja sig på det man gör.

Därför menar jag att det är ett steg i rätt riktning att styra om från livstidsgarantier till långtidsstipendier så att fler kan utföra sitt konstnärskap på ett bättre sätt. Och då pratar jag om alla åldrar, inte bara yngre. Jag är alldeles övertygad om att också äldre konstnärer kan få del av det här.

Anf. 103 SIV HOLMA (v) replik:

Herr talman! Behovet av inkomstgaranti hänger ihop med frågorna som jag ställde i mitt förra inlägg om konstnärgruppen som har en så särpräglad arbetsmarknad, om man jämför med dem som har månadslön och även med småföretagare. Jag förstår att några svar kunde Dan Kihlström inte komma med.

Så länge den faktiska verkligheten är som den är finns det ett behov av inkomstgarantier, för vi kan inte lämna människor vind för våg. Efter ett långt arbete som konstnärer med väldigt låga inkomster ska de liksom bara klara sig bäst de kan.

Vi har en annan syn på konsten. Vi tycker att man skulle kunna säga så här: Om man vurmar för verklighetens folk bör man också titta på hur den faktiska verkligheten ser ut för konstnärerna. Bild- och formkonstnärernas genomsnittsinkomst ligger vid fattigdomsgränsen. Detta är inte bra för en nation som vill vara en kulturnation. Det är en skamfläck.

Anf. 104 DAN KIHLSSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Ett bevarande av inkomstgarantin eller inkomstgarantin i sig förbättrar inte villkoren för konstnärskollektivet, vad jag kan förstå. Inom de närmaste åren kanske det handlar om fem till tio personer som skulle kunna få del av inkomstgarantin i den form som ni vill ha kvar. Det är alltså väldigt få personer som då skulle kunna få en förbättrad situation. Vi, däremot, förändrar nu och försöker se till att fler ska få del av det här.

Jag vill sedan påminna om att alliansregeringen har gjort insatser som gör att fler konstnärer har möjligheter att förbättra sina villkor. Vi har

byggt ut allianserna. Det som var påbörjat har vi byggt vidare på. Det gör att fler har möjlighet till inkomst. Vi har satsat mer pengar på folkbildningen, och jag vet att folkbildningen i sig engagerar många konstnärer. Vi har också inrättat Skapande skola, som är en bra plattform för konstnärer att få komma ut till skolorna och dela med sig av sitt konstnärliga liv. Så vi har vidtagit konkreta åtgärder för att förbättra villkoren för konstnärerna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 26 maj.)

7 § Statligt stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer

Föredrogs
kulturutskottets betänkande 2009/10:KrU13
Statligt stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer (prop. 2009/10:158).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 26 maj.)

8 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 21 maj

2009/10:399 Helikoptrar för Medevacändamål

av *Anders Karlsson* (s)
till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2009/10:400 Erfarenheterna av EU-insatser vid finansiella kriser

av *Bosse Ringholm* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2009/10:401 Förhållanden för förare av tunga fordon

av *Marie Nordén* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2009/10:402 Pensionärers ekonomi

av *Per Svedberg* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2009/10:403 Bilprovningen

av *Patrik Björck* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2009/10:404 Försäljning av receptfria läkemedel

av *Lennart Axelsson* (s)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2009/10:405 Bilbesiktningen

av *Lennart Axelsson* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2009/10:406 Skattenivån

av *Hans Olsson* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

Prot. 2009/10:123

21 maj

2009/10:407 Diskrimineringslagen, tillgänglighet och svårtillgänglig utredning

av *Lars U Granberg* (s)

till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2009/10:408 Högkvalitativ och rättvis diabetesvård för alla

av *Lars U Granberg* (s)

till socialminister Göran Hägglund (kd)

2009/10:409 Regeringens utlovade nya jobb

av *Bosse Ringholm* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2009/10:410 Försäljning av statliga företag

av *Bosse Ringholm* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2009/10:411 Statens stöd till jazzmusiken

av *Bosse Ringholm* (s)

till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2009/10:412 Cabotage på väg

av *Christina Axelsson* (s)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2009/10:413 Handel som ett sätt att öppna kontaktvägar

av *Jan Lindholm* (mp)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2009/10:414 Regionförstoring

av *Mikael Damberg* (s)

till statsrådet Mats Odell (kd)

2009/10:415 Åtgärder mot ungdomsarbetslösheten

av *Veronica Palm* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2009/10:416 Ökade klyftor

av *Sylvia Lindgren* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2009/10:417 Brist på tillgänglighet som diskrimineringsgrund

av *Jan Lindholm* (mp)

till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2009/10:418 Väckande hälsoklyftor i Sverige

av *Morgan Johansson* (s)

till statsrådet Maria Larsson (kd)

2009/10:419 Tullverket

av *Britta Rådström* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2009/10:420 Ursprungsmärkning av produkter producerade av israeliska bosättare

av *Thomas Strand* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2009/10:421 Starkt ökat socialbidragsberoende

av *Börje Vestlund* (s)

till statsrådet Maria Larsson (kd)

2009/10:422 Den nordiska modellen
av *Göte Wahlström* (s)
till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

2009/10:423 Barnens bästa i migrationspolitiken
av *Veronica Palm* (s)
till statsrådet Tobias Billström (m)

2009/10:424 Svensk-dansk satsning på Kastrup
av *Luciano Astudillo* (s)
till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

2009/10:425 Körkortsutbildning för gymnasieelever
av *Eva Sonidsson* (s)
till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2009/10:426 Sms-lån
av *Fredrik Lundh Sammeli* (s)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2009/10:427 Situationen på bostadsmarknaden
av *Leif Jakobsson* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)

2009/10:428 Försvarsberedningen
av *Håkan Juholt* (s)
till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2009/10:429 Detaljstyrning av lärarutbildningen
av *Thomas Strand* (s)
till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2009/10:430 Tjustbanan
av *Krister Örnfjäder* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2009/10:431 En regionalpolitik för att hela Sverige ska leva
av *Krister Örnfjäder* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2009/10:432 Regeringens ekonomiska familjepolitik
av *Matilda Ernkrans* (s)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2009/10:433 Etiopiens demokratiutveckling
av *Carina Hägg* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2009/10:434 Nollklassade personer
av *Veronica Palm* (s)
till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

2009/10:435 Barnens rätt till båda sina föräldrar
av *Veronica Palm* (s)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2009/10:436 Barnfattigdomen
av *Veronica Palm* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2009/10:437 Återinträde i sjukförsäkringen
av *Veronica Palm* (s)
till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

2009/10:438 Situationen för unga arbetslösa
av *Eva-Lena Jansson* (s)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2009/10:439 Prioritering av brott mot arbetsmiljölagen

av *Eva-Lena Jansson* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

Prot. 2009/10:123

21 maj

2009/10:440 Konsekvenser för arbetsmiljöarbetet vid arbetsmiljöbrott

av *Eva-Lena Jansson* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2009/10:441 Skattepolitiken

av *Eva-Lena Jansson* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2009/10:442 Styrningen av statliga bolag

av *Eva-Lena Jansson* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2009/10:443 Statliga bolag till försäljning

av *Eva-Lena Jansson* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2009/10:444 Jobb- och utvecklingsgarantin

av *Eva-Lena Jansson* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2009/10:445 Koldioxidskatten

av *Monica Green* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2009/10:446 Israels mur på Västbanken

av *Monica Green* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2009/10:447 Stupstocken i sjukförsäkringen och dess konsekvenser

av *Siw Wittgren-Ahl* (s)

till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

2009/10:448 Hemtjänst i vistelsekommuner

av *Catharina Bråkenhielm* (s)

till statsrådet Maria Larsson (kd)

2009/10:449 Det ekonomiska ansvaret för folkbildningen

av *Gunilla Carlsson* i Hisings Backa (s)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2009/10:450 Situationen i Vitryssland

av *Kenneth G Forslund* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2009/10:451 En allmän och solidarisk a-kassa

av *Staffan Danielsson* (c)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2009/10:452 En fristående och oberoende Alfakassa

av *Staffan Danielsson* (c)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2009/10:453 En strategi för Sveriges livsmedelsproduktion

av *Staffan Danielsson* (c)

till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2009/10:454 Jämställdhetsbonus och kärnfamiljen

av *Gunvor G Ericson* (mp)

till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2009/10:455 Bosättningar på Västbanken och i östra Jerusalem

av *Peter Rådberg* (mp)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2009/10:456 Inköp av helikopter med medicinsk utrustning

av *Peter Rådberg* (mp)
till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2009/10:457 Långsiktig och hållbar socialförsäkring

av *Ronny Olander* (s)
till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

2009/10:458 Nationalmuseum

av *Göran Persson* i Simrishamn (s)
till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2009/10:459 Polishelikopter till Skåne och samarbete med Danmark

av *Göran Persson* i Simrishamn (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2009/10:460 Utvinning av naturgas

av *Göran Persson* i Simrishamn (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2009/10:461 Besöksnäringen i Skåne och Sverige

av *Göran Persson* i Simrishamn (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2009/10:462 Polishögskola

av *Göran Persson* i Simrishamn (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2009/10:463 Finanspolitiska åtgärder

av *Bo Bernhardsson* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2009/10:464 Jämställdhetsbonus vid adoption

av *Lennart Axelsson* (s)
till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

2009/10:465 Sveriges agerande i fråga om nedrustning och icke-spridning

av *Urban Ahlin* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2009/10:466 Fyra år med borgerlig arbetsmarknadspolitik

av *Berit Högman* (s)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2009/10:467 Ökat bostadsbyggande för fler jobb

av *Carina Moberg* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)

2009/10:468 Skattesystemet och rättvisa skatter

av *Lars Johansson* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2009/10:469 En ekonomisk politik för bättre arbetsmarknad och fler jobb

av *Thomas Östros* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2009/10:470 Utveckling av skolans resultat

av *Marie Granlund* (s)
till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2009/10:471 Svenska höghastighetsbanor

av *Lena Hallengren* (s)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2009/10:472 Situationen för Sveriges företagare

av *Tomas Eneroth* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2009/10:473 Vattenfall och elmarknaden

av *Tomas Eneroth* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2009/10:474 Ökade klyftor

av *Veronica Palm* (s)

till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

2009/10:475 Individuell bedömning och information om sjukförsäkringen

av *Gunvor G Ericson* (mp)

till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

2009/10:476 Omställning av den svenska fordonsparken

av *Anders Ygeman* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2009/10:477 En ojämlig sjukvård

av *Ylva Johansson* (s)

till socialminister Göran Hägglund (kd)

2009/10:478 Ungdomars villkor på svensk arbetsmarknad

av *Sven-Erik Österberg* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2009/10:479 Åtgärder mot arbetslösheten

av *Sven-Erik Österberg* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2009/10:480 Resurser till yngre universitet och högskolor

av *Sven-Erik Österberg* (s)

till statsrådet Tobias Krantz (fp)

2009/10:481 Snedrekryteringen till högre studier

av *Mikael Damberg* (s)

till statsrådet Tobias Krantz (fp)

2009/10:482 Jämlikheten och jämställdheten inom sjukvården

av *Eva-Lena Jansson* (s)

till socialminister Göran Hägglund (kd)

2009/10:483 Vårnadsbidraget och det svenska språket

av *Ibrahim Baylan* (s)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2009/10:484 Översvämningshoten mot Stockholmsregionen och Mälardalen

av *Christina Axelsson* (s)

till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2009/10:485 En aktiv arbetsmarknadspolitik för våra unga

av *Börje Vestlund* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2009/10:486 Haverikommission

av *Maryam Yazdanfar* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2009/10:487 Konst åt alla
av *Göran Persson* i Simrishamn (s)
till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)
2009/10:488 Sis verksamhet
av *Maryam Yazdanfar* (s)
till statsrådet Maria Larsson (kd)
2009/10:489 Inkomstgarantier för konstnärer
av *Göran Persson* i Simrishamn (s)
till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)
2009/10:490 Bidragsberoende
av *Monica Green* (s)
till finansminister Anders Borg (m)
2009/10:491 Antagningsregler för högskolestudier
av *Mikael Damberg* (s)
till statsrådet Tobias Krantz (fp)
2009/10:492 Kriminalvårdens resurser
av *Karl Gustav Abramsson* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

Interpellationerna 2009/10:399–448 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 25 maj.

Interpellationerna 2009/10:449–492 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 1 juni.

9 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 21 maj

2009/10:822 Samarbete mellan idrottsförbund och Bris
av *Göran Persson* i Simrishamn (s)
till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)
2009/10:823 Nya sektorer för den fria rörligheten
av *Carina Adolfsson Elgestam* (s)
till statsrådet Ewa Björling (m)
2009/10:824 Föreningen Ship to Gaza
av *Helén Pettersson* i Umeå (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)
2009/10:825 Nationell skoterpolitik
av *Gunnar Sandberg* (s)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)
2009/10:826 Standarden på E10 mellan Avvakko och Skaulo
av *Kristina Zakrisson* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)
2009/10:827 Svenska företags agerande utomlands
av *Patrik Björck* (s)
till statsrådet Ewa Björling (m)

2009/10:828 Hot mot veterinärer och djurskyddshandläggare

av *Solveig Hellquist* (fp)

till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2009/10:829 Beskattning av stiftelser

av *Holger Gustafsson* (kd)

till finansminister Anders Borg (m)

Prot. 2009/10:123

21 maj

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 25 maj.

10 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 20 maj

2009/10:778 Nya terrorhandlingar mot kristna i Irak

av *Yilmaz Kerimo* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2009/10:795 Dawit Isaak

av *Carin Runeson* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2009/10:796 Brotten mot mänskliga rättigheter i Thailand

av *Hans Linde* (v)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2009/10:797 Israels medlemskap i OECD

av *Hans Linde* (v)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 25 maj.

11 § Kammaren åtskildes kl. 14.15.

Förhandlingarna leddes

av andre vice talmannen från sammanträdets början till och med 4 § anf. 42 (delvis) och

av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

LARS FRANZÉN

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Hänvisning av ärende till utskott	1
2 § Förnyad bordläggning.....	1
3 § Anmälan om inkomna protokollsutdrag från utskott	1
4 § Att möta globala utmaningar – om samstämmighet för utveckling	1
Utrikesutskottets betänkande 2009/10:UU14.....	1
Anf. 1 AMEER SACHET (s).....	1
Anf. 2 HANS LINDE (v).....	4
Anf. 3 BODIL CEBALLOS (mp).....	7
Anf. 4 CHRISTIAN HOLM (m).....	10
Anf. 5 AMEER SACHET (s) replik.....	12
Anf. 6 CHRISTIAN HOLM (m) replik.....	12
Anf. 7 AMEER SACHET (s) replik.....	13
Anf. 8 CHRISTIAN HOLM (m) replik.....	13
Anf. 9 BODIL CEBALLOS (mp) replik.....	13
Anf. 10 CHRISTIAN HOLM (m) replik.....	14
Anf. 11 BODIL CEBALLOS (mp) replik.....	14
Anf. 12 CHRISTIAN HOLM (m) replik.....	15
Anf. 13 HANS LINDE (v) replik.....	15
Anf. 14 CHRISTIAN HOLM (m) replik.....	16
Anf. 15 HANS LINDE (v) replik.....	16
Anf. 16 CHRISTIAN HOLM (m) replik.....	17
Anf. 17 KERSTIN LUNDGREN (c)	17
Anf. 18 HANS LINDE (v) replik.....	19
Anf. 19 KERSTIN LUNDGREN (c) replik	20
Anf. 20 HANS LINDE (v) replik.....	20
Anf. 21 KERSTIN LUNDGREN (c) replik	20
Anf. 22 AMEER SACHET (s) replik.....	21
Anf. 23 KERSTIN LUNDGREN (c) replik	21
Anf. 24 AMEER SACHET (s) replik.....	22
Anf. 25 KERSTIN LUNDGREN (c) replik	22
Anf. 26 BODIL CEBALLOS (mp) replik.....	23
Anf. 27 KERSTIN LUNDGREN (c) replik	23
Anf. 28 BODIL CEBALLOS (mp) replik.....	24
Anf. 29 KERSTIN LUNDGREN (c) replik	24
Anf. 30 FREDRIK MALM (fp)	25
Anf. 31 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	27
Anf. 32 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m).....	29
Anf. 33 AMEER SACHET (s) replik.....	34
Anf. 34 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik	34
Anf. 35 AMEER SACHET (s) replik.....	35
Anf. 36 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik	35
Anf. 37 BODIL CEBALLOS (mp) replik.....	36
Anf. 38 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik	37
Anf. 39 BODIL CEBALLOS (mp) replik.....	37
Anf. 40 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik	38

Anf. 41	HANS LINDE (v) replik	39
Anf. 42	Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik.....	39
Anf. 43	HANS LINDE (v) replik	40
Anf. 44	Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik.....	41
	(Beslut skulle fattas den 26 maj.)	42
5 §	Åtgärder mot familjeseparation inom migrationsområdet.....	42
	Socialförsäkringsutskottets betänkande 2009/10:SfU18	42
Anf. 45	GÖTE WAHLSTRÖM (s)	42
Anf. 46	KALLE LARSSON (v).....	43
Anf. 47	BODIL CEBALLOS (mp)	45
Anf. 48	MIKAEL CEDERBRATT (m).....	48
Anf. 49	BODIL CEBALLOS (mp) replik	49
Anf. 50	MIKAEL CEDERBRATT (m) replik	49
Anf. 51	BODIL CEBALLOS (mp) replik	50
Anf. 52	MIKAEL CEDERBRATT (m) replik	50
Anf. 53	FREDRICK FEDERLEY (c)	50
Anf. 54	BODIL CEBALLOS (mp) replik	53
Anf. 55	FREDRICK FEDERLEY (c) replik	53
Anf. 56	BODIL CEBALLOS (mp) replik	54
Anf. 57	FREDRICK FEDERLEY (c) replik	54
Anf. 58	LARS GUSTAFSSON (kd)	54
Anf. 59	BODIL CEBALLOS (mp) replik	55
Anf. 60	LARS GUSTAFSSON (kd) replik	55
Anf. 61	BODIL CEBALLOS (mp) replik	56
Anf. 62	LARS GUSTAFSSON (kd) replik	56
Anf. 63	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	57
Anf. 64	LARS GUSTAFSSON (kd) replik	57
Anf. 65	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	58
Anf. 66	LARS GUSTAFSSON (kd) replik	58
Anf. 67	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m).....	59
Anf. 68	KALLE LARSSON (v) replik.....	60
Anf. 69	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	60
Anf. 70	TALMANNEN.....	61
Anf. 71	KALLE LARSSON (v) replik.....	61
Anf. 72	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	62
	(Beslut skulle fattas den 26 maj.)	62
6 §	Avveckling av inkomstgarantier för konstnärer.....	62
	Kulturutskottets betänkande 2009/10:KrU12	62
Anf. 73	SIV HOLMA (v)	62
Anf. 74	ANNELI SÄRNBLAD (s)	64
Anf. 75	ESABELLE DINGIZIAN (mp)	66
Anf. 76	OLOF LAVESSON (m).....	68
Anf. 77	ANNELI SÄRNBLAD (s) replik	69
Anf. 78	OLOF LAVESSON (m) replik.....	69
Anf. 79	ANNELI SÄRNBLAD (s) replik	70
Anf. 80	OLOF LAVESSON (m) replik.....	71
Anf. 81	SIV HOLMA (v) replik.....	71
Anf. 82	OLOF LAVESSON (m) replik.....	72

Anf. 83	SIV HOLMA (v) replik.....	72
Anf. 84	OLOF LAVESSON (m) replik	73
Anf. 85	PER LODENIUS (c)	73
Anf. 86	SIV HOLMA (v) replik.....	75
Anf. 87	PER LODENIUS (c) replik.....	75
Anf. 88	SIV HOLMA (v) replik.....	76
Anf. 89	PER LODENIUS (c) replik.....	76
Anf. 90	CHRISTER NYLANDER (fp)	77
Anf. 91	SIV HOLMA (v) replik	78
Anf. 92	CHRISTER NYLANDER (fp) replik	78
Anf. 93	SIV HOLMA (v) replik	79
Anf. 94	CHRISTER NYLANDER (fp) replik	79
Anf. 95	DAN KIHLESTRÖM (kd)	80
Anf. 96	ANNELI SÄRNBLAD (s) replik.....	81
Anf. 97	DAN KIHLESTRÖM (kd) replik.....	81
Anf. 98	TALMANNEN	81
Anf. 99	ANNELI SÄRNBLAD (s) replik.....	82
Anf. 100	DAN KIHLESTRÖM (kd) replik.....	82
Anf. 101	SIV HOLMA (v) replik.....	82
Anf. 102	DAN KIHLESTRÖM (kd) replik.....	83
Anf. 103	SIV HOLMA (v) replik.....	83
Anf. 104	DAN KIHLESTRÖM (kd) replik.....	83
	(Beslut skulle fattas den 26 maj.)	84
7 §	Statligt stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer	84
	Kulturutskottets betänkande 2009/10:KrU13.....	84
	(Beslut skulle fattas den 26 maj.)	84
8 §	Anmälan om interpellationer	84
9 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	90
10 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	91
11 §	Kammaren åtskildes kl. 14.15.	91

